

לקראת שבת מלכתא

גליון מורחב
לרגל תחילת
לימוד חלק ג' -
הלכות שבת

פנינים לפרשת נשא תשפ"ד | גליון מס' 435 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

עשרות אלפים בכל רחבי העולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת 'הדף היומי בהלכה'

מבצע עידוד למצטרפים - הגרלה על 250 סטים של 'משנה ברורה - מהדורת דרשו' לתועלת הלומדים מצורף לגליון זה העמודים הראשונים של כרך ג' במשנה ברורה

תכונה אדירה במשרדי 'דרשו', והיערכות שיא לקליטתם של רבבות הנבחנים החדשים בתוכנית 'הדף היומי בהלכה', לרגל תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת תוכנית הלימוד שנוסדה על ידי 'דרשו' במסגרת זו יחלו המוני בית ישראל ללמוד את הלכות שבת, כרך ג' של המשנה ברורה, במסגרת המחזור השלישי של לימוד 'הדף היומי בהלכה' - ביום ה' בסיוון, ערב חג השבועות.

לקראת תחילת לימוד הלכות שבת, ניכרת הרשמה נרחבת להצטרפות למבחני 'דרשו' הנערכים מדי חודש בחודשו, ומזכים את הנבחנים במלגות נאות.

על מנת לזרז את המזורזים ולהגביר את כח הקדושה, יוצאת הנהלת 'דרשו' במבצע חסר תקדים במסגרתו יוגרלו לא פחות מ-250 סטים של משנה ברורה במהדורת 'דרשו' - ההגרלה תיערך בין אלה שיצטרפו לגיונה של תורה ויקבלו על עצמם ללמוד הלכות שבת במהלך החודש הקרוב

למעוניינים, ניתן להירשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' וכן במוקד הטלפוני של 'דרשו' בטלפון 02-560-9000 בשלוחה 0. מאות מוקדי בחינה פעילים בכל רחבי הארץ ובמידת הצורך ניתן לפתוח מוקדים חדשים בהתגבש קבוצה או אין מוקד פעיל באזור מגוריים.

בהנהלת 'דרשו' מציינים כי לימוד ההלכה באופן כללי הוא לימוד נחוץ והכרחי לכל יהודי כנועד, וביתר שאת לימוד הלכות שבת החמורות, כפי שמצייץ מרגא החפץ חיים בהקדמתו לכרך ג' של המשנה ברורה, שלימוד הלכות אלו הנו סגולה למחילת עוונות, וכל המענג את השבת ומשמרה כהלכתה זוכה על ידי כך לעשירות. "החשיבות של לימוד הלכות שבת ברורה וידועה לכל, וכל מה שחסר זו רק החלטה אחת חזקה ונחושה, להתחיל ללמוד הלכות שבת מדי יום, לפי סדר הלימוד של 'הדף היומי בהלכה', ולסיים בעז"ה את כל

כרך ג' בתוך שנה וחצי!", אומרים ב'דרשו'. לתועלת הלומדים מצורפים לגליון זה הדפים הראשונים של כרך ג' של המשנה ברורה במהדורת 'דרשו', על מנת שכל החפץ בכך יוכל להתחיל בפועל את הלימוד מיד עם קבלת ההחלטה, ובעז"ה בימים הקרובים להצטייד במשנה ברורה במהדורת 'דרשו' כדי להמשיך את הלימוד לפי סדר 'הדף היומי בהלכה'.

הַקְדָּמָה

לְכָל הַתּוֹרָה, וְאֵלּוּ בְּאִסּוּר שַׁבַּת קִיָּמָא לֶן בְּסִימֵן שִׁפְהָ סַעִיף ג, דָּאֵם הַפְּקָר אֶצְלוֹ אִסּוּר שַׁבַּת וְעוֹבֵר עָלָיו כְּמָה פְּעָמִים בְּפִרְהִסְקָא הוּא מוֹמְר לְכָל הַתּוֹרָה וְדִינּוּ כְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים מִמֶּשׁ, וְאֵם הוּא דָר עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִשּׁוֹת אֶחָד, צָרִיךְ לִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ הַרְשּׁוֹת כְּמוֹ אִם הוּא דָר עִם הַעוֹבְדֵי-גִלּוּלִים; וְאִם שָׁחַט, אִף שְׂאִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֵר עוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה שֶׁשָּׁחַט בְּדִין, אֶפְלוּ הִכִּי שְׁחִיטתוֹ נִבְלָה גְמוּרָה, מִטַּעַם דְּהוּא אִינּוּ בְּרִיבִיקָה כָּלֵל, כְּדֹאִיתָא בְּפוֹסְקִים. וְטַעַם לְכָל זֶה הוּא, דְּהִמְחִלֵּל אֶת הַשַּׁבַּת כּוֹפֵר בְּמַעֲשֵׂה כְּרִאשִׁית* — כְּמוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים, וְעַל-כֵּן גַּם עֲגָשׁ מִחֻלָּל שַׁבַּת הוּא בְּסִקִּילָה כְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וּכְשֶׁהוּא בְּלִי הַתְּרָאָה הוּא עַל-כֵּל-פְּנִים בְּכֶרֶת. מִכָּל זֶה יוֹכֵל הָאָדָם לְרִאֲוֹת אֶת גְּדוּל הַעֲנָנִן שֶׁל שַׁבַּת. וְכֵן יֵשׁ עוֹד כְּמָה מֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ וְ"ל הַמְּפִלְיָגִים מֵאֵד בַּעֲוֹן חִלּוּל שַׁבַּת.

וְגַם צָרִיךְ לְדַעַת: הַרְמ"ח מִצְוֹת שַׁבְּתוֹרָה שֶׁהִטִּיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הָאָדָם לְזַכְּרֵם וּלְשַׁמְרֵם, הוּא נִגְד הַרְמ"ח אֲבָרִים שֶׁבְּאָדָם, וְכִי הִכִּי דְבָאֲבָרִים נִמְצָא אֲבָרִים שׁוֹנִים: יֵשׁ שְׂאִין הַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בָהֶם, כְּמוֹ הַיָּד וְהַרְגֵּל וְכַדוּמָה, דְּאִף אִם יַחֲסְרוּ, אִף שֶׁהִפְסֵד הוּא רַב מֵאֵד מֵאֵד, אִף-עַל-פִּי-כֵן נִקְרָא רַק בְּשֵׁם בַּעַל מוֹם; וְיֵשׁ שְׁעַל-יָדֵי חֲסֻרוֹנוֹתָיו אִינּוּ כּוֹל לַחִיּוֹת עַל-פְּנֵי חָבֵל, כְּגוֹן שִׁנְתוֹ רִאשׁוֹ אוֹ שִׁנְקָרַע סָגוּר לְבוֹ, שֶׁשֵּׁם הוּא מְקוֹר הַחַיִּים. כֵּן הוּא גַם-כֵּן בְּעֲנִינֵי מִצְוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁעַלֵּהֶן גַּם-כֵּן כְּתִיב: "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה [אַתֶּם] הָאָדָם וְחֵי בָהֶם", וְנֹאָמַר: "כִּי הוּא חֲתִיף וְאֵרַךְ יָמֶיךָ", וְעוֹד פְּסוּקִים הַרְבֵּה כְּהִנֵּה הַמּוֹרִים לָנוּ כִּי עָקַר חַיִּי הַנֶּפֶשׁ לְעוֹלָם הֵבֵא תְלוּי בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה. יֵשׁ מִצְוֹת, שֶׁאֶפְלוּ אִם פָּשַׁע הָאָדָם וְעָבַר עֲלֵיהֶם, הוּא נִקְרָא לְעוֹלָם הֵבֵא רַק בְּשֵׁם בַּעַל-מוֹם וְנִגַּם זֶה גְּנָאֵי גְדוּל הוּא לְנִצּוּחַ, דְּיָדוּעַ מַה שֶּׁכְּתִב הַרַב חַיִּים וַיְטַל בְּשַׁעַר הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן הַגְּרָ"א בְּמִשְׁלֵי, דְּהַחֲבִילָה יִמְצָא לְנִצּוּחַ בְּנִפְשׁוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֲבָר שֶׁפָּשַׁע בּוֹ עַל רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִמְצָא דָאֵם לֹא הֵנִיחַ תְּפִלִּין, אִף אִם יִקְרֵם כָּל הַמִּצְוֹת יִהְיֶה בַּעַל-מוֹם בִּידוֹ, וְנִמְצָא כְּשִׁינְקוֹם לְעַת הַתְּחִיָּה, כֵּן יִשְׂרָאֵל יַעֲמֵדוּ חַיִּים וְקִיָּמִים כָּל אֲבָרֵיהֶם וְהוּא יִהְיֶה בַּעַל-מוֹם בִּידוֹ הַשְּׂמָאֵלִי הַזֶּה לְנִצּוּחַ, דְּבוֹכּוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁאָדָם מְקַיֵּם בְּאֲבָרָיו הֵם זוֹכִים לַחִיּוֹת לְעַתִּיד חַיִּי הַעוֹלָם — כֵּן מִצְוָה שֶׁבְּרַמ"ח מִצְוֹת מִחִיָּה אֶת הָאֲבָר שֶׁבְּרַמ"ח הַשִּׁפְךְ לוֹ, וְכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים "חַיִּי עוֹלָם נִטַּע בְּתוֹכֵנוּ", וְכִינּוּן שֶׁעָבַר בְּשֶׁאֵט-נִפְשׁ עַל הַמִּצְוָה הַחַיָּה, אֵין לוֹ מִי שִׁיחִיָּה אֶת הָאֲבָר הַהוּא, וְכִמְהָ יִתְמַרְמַר אַחֲרֵי-כֵן הָאָדָם הַהוּא עַל זֶה, שֶׁהִלֵּל יָדוּעַ אֶת גְּדוּל הַמְּרוֹתוֹ בְּהַ' מִצְוֹת תְּפִלִּין. וְכֵן כִּי הָאֵי גִּנּוּא אִם יִהְיֶה בַּעַל-מוֹם בְּשָׂאֵר אֲבָרִים עַל-יָדֵי שְׂאֵרֵי דְבָרִים שֶׁקָּלְקַל, וְכְמוֹ

כְּתִיב בַּתּוֹרָה: "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת לְקַדְּשׁוֹ, שִׁשַּׁת יָמִים תַּעֲבֹד וגו', כִּי שִׁשַּׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וגו'". הוֹרָה לָנוּ הַכְּתוּב בְּזֶה, שֶׁעֲנָן שַׁבַּת הוּא שְׂרֵשׁ הָאֱמוּנָה לִידַע שֶׁהַעוֹלָם הוּא מְחֻדָּשׁ, וְכִינּוּן שֶׁבְּרָא הַכֵּל, הוּא אֲדוֹן עַל הַכֵּל, וְאֲנַחְנוּ עֲבָדָיו וּמְחַבְּבִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעַבְדוֹ בְּכָל גּוֹפֵינוּ וְנַשְׁמוֹתֵינוּ וּמְמוֹנָנוּ, כִּי הַכֵּל שֶׁלוֹ. וְהַזְהִירָה הַתּוֹרָה עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבַּת שְׁתִּים-עָשָׂר פְּעָמִים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו'ל: כֵּן הַמְּשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבַּת כְּאֵלּוּ מְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה, וְכֵן הַמְּחַלֵּל הַשַּׁבַּת כְּאֵלּוּ כְּפָר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְהַכֵּל מִטַּעַם הַנּוֹכָר לְעִיל דְּהוּא שְׂרֵשׁ הָאֱמוּנָה.

וְכֵינּוּן זֶה אִיתָא גַם-כֵּן בְּמִדְרַשׁ-רַבָּה פְּרָשָׁה בְּשַׁלַּח: אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַ אֲבִינָא: מִצִּינּוּ בַּתּוֹרָה וּבְנִבְיָאִים וּבְכַתוּבִים, שֶׁשִּׁקוּלָה שַׁבַּת כְּגִיד כָּל הַמִּצְוֹת. בַּתּוֹרָה מִנִּין, שֶׁבְּשַׁעֲרָה שֶׁשָּׁהָא מִשָּׂה לּוֹמַר לָהֶם מִצְוֹת שַׁבַּת, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "עַד אָנֹכִי מֵאַנְתֶּם לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרָתַי וגו'", מַה כְּתִיב אַחֲרָיו: "וְרָא כִּי ה' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבַּת". וּבְנִבְיָאִים מִנִּין, שֶׁנֹּאָמַר: "וַיִּמְרוּ בִי בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר חֲתוּתִי לֹא הִלְכוּ", מַה כְּתִיב אַחֲרָיו: "וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי חִלְלוּ". בְּכַתוּבִים מִנִּין, שֶׁנֹּאָמַר: "וְעַל הַר סִינַי יְרַדְתָּ וּדְבַרְתָּ (א) עִמָּהֶם", מַה כְּתִיב אַחֲרָיו: "וְאֶת שַׁבַּת קְדָשְׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם". — אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל: אִם תִּזְכּוּ לְשַׁמֵּר שַׁבַּת, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלּוּ שִׁמְרַתֶּם כָּל מִצְוֹת שַׁבְּתוֹרָה, וְאִם חִלַּלְתֶּם אוֹתוֹ, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלּוּ חִלַּלְתֶּם כָּל הַמִּצְוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "שִׁמְרוּ שַׁבַּת מִחֻלָּלוֹ וְשִׁמְרוּ יָדוֹ מִעֲשׂוֹת כָּל רַע וְכוּ'", עֵין שָׁם.

וְרִאָּה אֶת חֲמַר הַעֲוֹן שֶׁיֵּשׁ בְּאִסּוּר חִלּוּל שַׁבַּת. דְּהֵלַל יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ כְּמָה חֲלָקֵי עֲנִשִּׁים עַל הַעֲוֹנוֹת: יֵשׁ עֲנִינִים שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם עוֹבֵר עֲלֵיהֶן הוּא רַק אִסּוּר עֲשֵׂה בְּלָבָד; חֲמוּר מְזֵה, הַעֲוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן אִסּוּר אָוֹ; חֲמוּר מְזֵה, הַעֲוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן מִיתָה בְּיַדֵּי שָׁמַיִם; חֲמוּר מְזֵה, הַעֲוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן עֲנִשׁ כְּרַת; חֲמוּר מְזֵה, אוֹתָן שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן מִיתָה בְּיַדֵּי אָדָם, וְהוּא מִיתַת חֲנֹק; לְמַעֲלָה מְזֵה, אוֹתָן שֶׁעֲנָשׁן הוּא הַרְג בְּסִיף; לְמַעֲלָה מְזֵה, אוֹתָן שֶׁמִּיתָתָן בְּשׁוֹרְפָה; לְמַעֲלָה מִכָּלֵם, אוֹתָן שֶׁמִּיתָתָן בְּסִקִּילָה, כִּי הִיא חֲתוּמָה שֶׁבְּמִיתוֹת, וְעַל עֵין חִלּוּל שַׁבַּת בְּמִזִּיד הֵלַא מִיתָתוֹ הוּא בְּסִקִּילָה.

וְנִיבְכַל לְרִאֲוֹת עוֹד אֶת חֲמַר הַעֲוֹן שֶׁיֵּשׁ בְּאִסּוּר חִלּוּל שַׁבַּת, דְּהֵלַל בְּכָל הַעֲוֹנוֹת, לְבַד מֵאִסּוּר עֲבֹדַת כּוֹכְבִים, קִיָּמָא לֶן דָּאֵם הוּא מוֹמְר חַס וְשׁוֹלֵם לְאֶחָד מֵהֶם אִינּוּ מוֹמְר

* זֶה לִשׁוֹן הַרְמָבַּיִם, פֶּרֶק ל מֵהַלְכוֹת שַׁבַּת: הַשַּׁבַּת וְעֹבֹדַת כּוֹכְבִים, כֵּן אַחַת מִשְׁתִּיחֵן שִׁקוּלָה כְּגִיד שְׂאֵר כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְהַשַּׁבַּת הִיא הַאוֹת שֶׁבִּין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּבִינֵינוּ לְעוֹלָם. לְפִיכֵן כֵּן הַעוֹבֵר עַל שְׂאֵר הַמִּצְוֹת, הָרִי הוּא כְּכֵלֵל לְשַׁעֲרֵי יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הַמְּחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהִסְקָא הָרִי הוּא כְּעוֹבֵד עֲבֹדַת כּוֹכְבִים, וְיִשְׁנִיחֶם כְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לְכָל דְּבִרְיָהֶם וְכוּ', עֵין שָׁם.

(K) בְּנַחֲמִיָּה (ט, יג) כְּתִיב: "וְדַבֵּר", וּפִיֵּשׁ רַשִׁי: "כְּמוֹ וּלְדַבֵּר". וּבְמִצְוֹת-יָדוּעַ פִּירַשׁ: "וּדְבַר עִמָּהם — דְּבַר עִמָּהם".

בְּמִטְרָא: כָּל הַמְשִׁימַר שֶׁבֶת בְּהִלְכָתוֹ, אֶפְלוּ חָטָא כְּדוֹר אֲנוּשׁ, מוֹחֲלִין לוֹ:

הַקְדָּמָה

הַשְׁלָחַן בְּשֶׁבֶת — הִנֵּה אָדָם בְּהוּל עַל מְמוֹנוֹ, יִתְכַן שִׁמְפְּנֵי זֶה יִמְהַר לְכַבּוֹר גַּם כִּי יוֹדֵעַ שְׁהוּא אֲסוּר, וְהַכֵּל מִפְּנֵי שְׂאִינּוּ יוֹדֵעַ אִפְּן הַמִּתְּרָה, אֲבָל אִם הוּא לּוֹמֵד הִלְכוֹת שֶׁבֶת יוֹדֵעַ אִפְּן הַמִּתְּרָה בְּזֶה, דְּהֵינּוּ שִׁישְׁפֹּף מִיָּם עַל הַמְּקוֹם שֶׁלֹּא אִתּוֹ הָאֵשׁ, אוֹ שִׁיקְרָא לְעוֹבְדֵי-גִלּוּלִים לְכַבּוֹת. וְכֵן בְּאֲסוּר בּוֹרֵר מְצוּי מֵאֵד לְהַכְשֵׁל מִפְּנֵי חֶסְרוֹן יְדִיעָה. דְּרַךְ מְשַׁל, כְּשֶׁשָׁלוּ לֹא בְּשׂוֹר שֶׁל שְׂנֵי מֵינֵי עוֹפּוֹת מִחֲלָקִין, וְרוֹצֵה לְכַבֵּר מִיֵּן אֶחָד מִחֲבָרֵי וְלִהְיִיחוּ אֶלְאַחֵר זִמָּן, דְּאֲסוּר גְּמוּר הוּא, כְּמִבְּאֵר בְּפוֹסְקִים, אֲלֵא יִקַּח מִהֵן מַה שְׁהוּא רוֹצֵה לְאַכֵּל עֲכָשָׁר וְהִשְׁאָר יִשְׁאָר מִמֵּילָא. וְכֵן לְלֶקֶט הַשֶּׁמֶן שֶׁעַל הַחֵלֶב (שְׁקוֹרִין סְמַעֲטָעֵן¹) בְּצִמְצוּמֵם, יֵשׁ בְּזֶה מִשְׁוֹם בּוֹרֵר, אֲלֵא יֵצֵחַ מֵעַט לְצַד הַחֵלֶב אוֹ שִׁיחַח מִהַחֵלֶב עִמָּה; וְעוֹד כְּמֵה וְכְמֵה הִלְכוֹת שֶׁבֶת בְּעִנְיַן בּוֹרֵר, וְכֵן בְּמִלְאַכְתָּ דֵּשׁ וְלִישָׁה וְיִמְלִיבֵן וּבִשְׂאָרֵי אֲבוֹת-מְלָאכְתוֹ, וְיִמֵּי שְׁלֵאל לְמַד יוּכַל בְּנִקְל לְהַכְשֵׁל בְּהֵן, שְׁנִמְצָא בְּכָל אֶחָד כְּמֵה פְרִטֵי הִלְכוֹת שְׁנוֹנָע בְּאֲסוּר דְּאוֹרִיתָא. וּבִפְרָט בְּעִנְיַן בִּשְׁוֹל וְשִׁהִיָּה וְהִטְמִינָה הוּא הַלְקָתָא רַבְתִּי מֵאֵד בְּהַרְבֵּה חֲלוּקֵי דִינִים הַנוֹגְעַ לְמַעֲשֵׂהָ. וְכַבֵּר הַעֵיד בְּנוּ הַגְּאוֹן בְּעַל 'אוֹרִים וְתַמִּים' בְּסִפְרוֹ 'יְצִירַת הַדְּבָשׁ', כִּי אֵי אֶפְשָׁר כָּלֵל בְּמִצְיָאוֹת שִׁינְצַל מֵאֲסוּר שֶׁבֶת אִם לֹא יִלְמַד כָּל הַדִּינִים עַל בְּרִים הֵיטֵב הֵיטֵב.

וְהִנֵּה אַחַת מֵהַסְּבוֹת אֲשֶׁר יִמְנַע לְהַעֲלוֹם הַיְדִיעָה בְּהִלְכוֹת שֶׁבֶת הוּא, מִפְּנֵי שֶׁהִלְכָה חֲמוּרָה הִיא מֵאֵד וְאֵי אֶפְשָׁר לְהִבְיָנָה הֵיטֵב מֵתוֹף הַשְׁלָחַן-עֲרוּף אִם לֹא שִׁיבַע מִתְּחִלָּה מְקוֹרֵי הַדִּין מִגְּמִרָא וּפּוֹסְקִים, וְלִזְה אֵין לְאָדָם פְּנָאֵי בְּזַמְנֵי מִפְּנֵי רַב הַטְרָדָה וּמְצוּקוֹת הַזְּמָן, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, לְכַד מַה שִׁישׁ כְּמֵה חֲלוּקֵי דְעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים בְּכָל פְּרִט וּפְרָט, וְכִאֲשֶׁר הָאֲרָכְתִּי בְּהַקְדָּמַתִּי לְחֵלֶק הָרֵאשׁוֹן, עֵצֵן שָׁם. לְזֹאת קָמְתִי וְנִתְעוֹרַרְתִּי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְכַבֵּר גַּם הִלְכָה זוֹ חֲמוּרָה, כִּל דִּין וְדִין בְּטַעְמוֹ וְנִמְקוֹ מִגְּמִרָא וּפּוֹסְקִים. גַּם יִבְאֵר בּוֹ מִסְקֵנַת הָאֲתָרוּנִים לְהִלְכָה עַל כֹּל פְּרִט שֶׁחֲלָקוּ בּוֹ הַפּוֹסְקִים הַקְדוּמִים. גַּם בְּכֵמָה מְקוּמוֹת הַחֲמוּרִין (כְּמוֹ סִימָן רַמְג, רַמָּה, רַמַח, רַנְג, רַנְד, וְעוֹד בְּהַרְבֵּה וְהַרְבֵּה סִימָנִים) עֲשִׂיתִי פְתִיחָה מִתְּחִלָּה כְּדִי שִׁהִיָּה בְּנִקְל אַחֲרֵי-כֵן לְהִבִּין דְּבָרֵי הַשְׁלָחַן-עֲרוּף, וּבְכֵמָה אֲבוֹת-מְלָאכְתוֹ לְקַטְתִּי אֶת הַשְּׂרָשִׁים מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְשְׂאָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים כְּדִי שִׁיבַע הַהִלְכָה עַל בְּרִיָּה. גַּם קִבְּצֵנוּ בּוֹ מִסְפָּרֵי אַחֲרוּנִים עוֹד כְּמֵה עֲנִינִים תְּדִישִׁים הַמְצוּיִים בְּזַמְנֵינוּ לְמַעֲשֵׂהָ.

וְאַתְנָה בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂמִי שִׁילְמַד עִתָּה הַהִלְכָה יוֹדֵעַ כֹּל דִּין בְּטַעְמוֹ וְנִמְקוֹ לְהִלְכָה וְלִמְעֲשֵׂהָ. וְרֵאוּ וְנִכּוֹן לְכֹל נְרָא וְחֲדָר לְדַבֵּר ה' לְכוֹנֵן חֲבוּרוֹת לְלַמֵּד הִלְכוֹת שֶׁבֶת כְּדִי שְׁלֵאל יִכְשְׁלוּ בָם, וְכַדְאִיתָא בִּילְקוּט רִישׁ פְּרִשְׁת וְנִקְהַל: אֲמַר לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרִיךְ-הוּא לְמַשָּׁה: עֲשֵׂה לָךְ קְהֵלוֹת גְּדוּלוֹת וְדַרְשׁ לְפָנֶיהֶם בְּרַבִּים הִלְכוֹת שֶׁבֶת. וְיודֵעַ שִׁשְׁמִירַת שֶׁבֶת כְּתוּבָנָה הוּא קְרוִיב לְגֵאֲלָה, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל: אֶלְמִלָּא שְׁמִרוּ יִשְׂרָאֵל שְׂמִי שֶׁבֶתוֹת, מִיָּד הֵי גֵאֲלִין, שְׁנֵאֲמַר וכו'.

דְּאִיתָא בְּתַרְגוּם קֵהֵלֵת עַל הַפְּסוּק "סוֹף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע", דְּהֵינּוּ, שֶׁלְכַסּוֹף הַכֹּל יִתְפָּרְסֵם לְעֵינֵי כָל, וְעַל-כֵּן "אַתְ הַאֲלֵהִים יִרְא וְאֵת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאֲדָם", וְרָצָה לּוֹמַר, שֶׁמִּהְרַמ"ח מְצוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה לְאוּרֵן שְׁנִשְׁמַר הָאֲדָם בִּימֵי חַיָּו וְכֵנָה לְעִתִּיד כָּל הָאֲדָם, וְנִמְצָא כְּשִׁיקוּם וְיִהְיֶה כְּעַל-מֹרֶם בְּאִיזָה אֲבָר אוֹ שִׁיחֲמִלְקֵל לוֹ אִיזָה גִיד מִגִּידָיו (הַמְכַנִּים נְגַד שְׁס"ה לְאוּרֵן שֶׁבֶתוֹרָה), יִתְבוּנְנוּ הַכֹּל אִיזָה מְצוֹת עֲשֵׂה אוֹ לְאוֹ עֲבַר בְּשִׂאט-נַפְשׁ, וְכִמְהָ קָלוֹן וְכִמְהָ יִסְבֵּל עַל-יְדֵי-זֶה לְצַחַח. וְיֵשׁ עֲנִינִים שְׁהֵם נְגַד הָרֵאשׁ וְהַלֵּב, שְׁהֵם עֲקָר חִיּוֹת נְפֶשׁ הַקְדוּשָׁה, כְּמוֹ אֲמֹנָה בַּהּ וּבַתוֹרָתָהּ, וְעִנְיַן שְׁמִירַת שֶׁבֶת, דְּהוּא גַם-כֵּן יִסוֹד הָאֲמֹנָה, דְּאִם יִחַסֵּר לוֹ עֲנִינִים הֵהֵם כְּכַר נִסְתַּלַּק כָּל עֲקָר חִיּוֹת מִנְפֶשׁוֹ הַקְדוּשָׁה, וְכִשְׁהוּא חֵי בְּעוֹלָם הָזֶה הוּא חֵי רַק בְּנַפְשׁ הַבְּהִמִית שְׁלוֹ וְלֹא יִהְיֶה לוֹ בְּמֵה לְהִקָּים בְּעַת הַתְּחִיָּה.

וְזִכּוֹת שְׁמִירַת שֶׁבֶת כְּהִלְכָה מוֹעִיל לְמַחֵל לוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ בְּמִטְרָא: כָּל הַמְשִׁמַר שֶׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ, אֶפְלוּ חָטָא כְּדוֹר אֲנוּשׁ, מוֹחֲלִין לוֹ, שְׁנֵאֲמַר: "אֲשֶׁרִי אֲנוּשׁ יַעֲשֵׂה זֹאת וְכֵן אָדָם יִחְזִיק בָּהּ, שְׁמַר שֶׁבֶת מִחֲלָלוֹ וְשְׁמַר יוֹד מְעֻשׂוֹת כָּל רַע" — אֵל תִּקְרִי מִחֲלָלוֹ, אֲלֵא 'מְחוּל לוֹ'. וְמֵה שְׂאִמְר 'כְּהִלְכָתוֹ', מֵשׁוּם שִׁיבַע שִׁישׁ ל"ט אֲבוֹת מְלָאכְתוֹ, וּבְכָל אֵב כְּמֵה וְכֵמָה תוֹלְדוֹת. וּבִירוּשָׁלַיִם פְּרָק כָּלֵל גְּדוֹל אִיתָא, דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישִׁי לְקִישׁ דִּיקוּ כְּלִי-כֶף עַד שִׁמְצָאוּ בְּכָל אֵב ל"ט תוֹלְדוֹת. וְלִזְה כְּמוֹ הַמְּטָרָא שִׁישְׁמַר שֶׁבֶת כְּהִלְכָה, דְּהֵינּוּ שְׁלֵאל לְחַלל אוֹתָהּ בְּשׁוּם פְּרִט.

אֲךָ בְּאִיזָה עֲנִין נִכְּלָל לְבוֹא לְזוֹ הַמְדַרְגָּה שִׁישְׁמַר שֶׁבֶת בְּכָל פְּרִטֵי — הַעֲצָה הַיְעוּצָה לְזֶה, שִׁיבָאָה לְזָרוּ אֶת עֲצָמוֹ לְלַמֵּד הִלְכוֹת שֶׁבֶת וְלַחְזוֹר עֲלֶיהָ תְּמִיד כְּדִי שִׁיבַע הָאֲסוּר וְהַמִּתְּרָה, דְּאֵי לֹא הֵכִי, אֶפְלוּ אִם יִלְמַד כָּל עֲנִינֵים הַמּוֹסְרִים הַמְזוּרִים לְשְׁמִירַת שֶׁבֶת כְּרֵאוּי לֹא יוֹעִיל לוֹ, וְכַדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ-מִשְׁלִי: "לְדַעַת חֲכָמָה וּמוֹסָר" — אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ שֶׁל אָדָם חֲכָמָה הוּא יְכוֹל לְלַמֵּד מוֹסָר, וְאִם אֵין בְּיָדוֹ שֶׁל אָדָם חֲכָמָה אֵין יְכוֹל לְלַמֵּד מוֹסָר. וְהַפְּנִינָה, דְּאִם הוּא טוֹעֵה עֲקָר הַעֲנִין, שְׁחוּשָׁב שְׂאִין זֶה בְּכָלֵל אֲסוּר, מַה יוֹעִיל לוֹ הַמּוֹסָר בְּזֶה. וְהֵכִי נִמֵּי בְּעִנְיָנוּ, אִם הוּא חוֹשֵׁב עַל אִיזָה דְּבַר שְׂאִין זֶה בְּכָלֵל מְלָאכָה אוֹ שְׁבוֹת, לֹא יוֹעִיל לוֹ שׁוּם מוֹסָר. [הַדְּמִיּוּן: כְּגוֹן שְׁקָרָה לּוֹ הַפְּסַד פְּתָאוּם, שְׁמִרְדוֹ בְּהַמְתוּתוֹ וּבִכְרָחוֹ לְהֵן בְּשֶׁבֶת, אוֹ אֲנִיזוֹ וְתַרְנַגּוּלִין שִׁקְנָה זֶה מִתְּדַשׁ וְלֹא הַרְגֵלוּ בִּפְתִי וּבִכְרָחוֹ — מַה מֵאֵד נִקַּל לוֹ לְהַכְשֵׁל בְּאֲסוּר צִידָה דְּאוֹרִיתָא כְּשִׁיתְּפָסֵם, וְגַם אֲמִירָה לְנִכְרִי לְתַפְסֵם בְּיָדוֹ לֹא הִתֵּר בְּכַוֵּן זֶה, וְאֵלוּ הִנֵּה לּוֹמֵד הַדִּין הִנֵּה יוֹדֵעַ אִפְּן הַמִּתְּרָה, וְהֵינּוּ שִׁיאֲמַר: כֹּל הַמְצִיל אֵינוֹ מִפְּסִיד! אוֹ שִׁיאֲמַר לְנִכְרִי שִׁיכְנִים הַאֲנִיזוֹן וְתַרְנַגּוּלִין לְמְקוֹם דְּלִית בַּהּ צִידָה דְּאוֹרִיתָא, כְּגוֹן בְּכִית גְּדוֹל שְׂאִינּוּ קַל לְתַפְשָׁם אִף אַחֵר שִׁיכְנִיסֵם, וְכִמוֹ דְּאִיתָא בְּמִטְרָא, דְּהִיבָא דְלֵא מְטִי לַהּ בְּחַד שִׁיחִינָא לִית בַּהּ צִידָה דְּאוֹרִיתָא. אוֹ דְּרַךְ מְשַׁל, שְׁקָרָה שְׁנִדְלָקָה הַמְּפָה שְׁעַל

הַלְבוּת שֶׁבֶת סִימָן רַמב

ביאורים ומוספים

סימן רמב

להזהר בכבוד שבת

[משנ"ב ס"ק א]

מקרא קדש וגו' (1) וכו', בכסות נקיה (2) וכו', בענג אכילה ושתייה (3) וכו', ונצול משעבוד מלכותו (4).

1) ולענין האיסור להתענות בשבת, כתב בביה"ל לקמן (סי' רפח ס"א ד"ה אסור) שיש סוברים שהוא מדרבנן, ויש סוברים שהוא מן התורה שנאמר 'אכלוהו היום' [ומ"מ האיסור להתענות בשבת עד חצות, כתב שם שלכל הדיעות אינו אלא מדרבנן]. ודעת הרמב"ם (פ"א מהל' שבוטות ה"ו), שאיסור תענית בשבת הוא מן התורה, למרות שלענין דין 'עונג שבת', כתב הביה"ל לקמן (סי' רנ ס"א ד"ה ישכים) שדעת הרמב"ם (פ"ל מהל' שבת ה"א) שאינו אלא מדרבנן ונדבריו הם שלא כמו שכתב בשו"ת חת"ס ארי"ח סי' קסח].

2) ובגד שאין עונג בלבישתו, כגון בגד שקשה ללבושו מחמת החום, הובא בשם החו"א (חוט שני ח"א פ"א ס"ק ב) שאין בלבישתו משום 'כבוד שבת', שכל שאינו בכלל 'עונג שבת' אינו בכלל 'כבוד שבת'. וביאר הגר"י קרליץ (שם) כוונתו, שכשאינו לובש בגד זה משום שאין לו עונג בלבישתו, אינו פוגם בכבוד השבת, ומ"מ כשלובושו, ודאי שמקיים בוה' 'כבוד שבת'.

3) ומי שהעונג שלו הוא לא לאכול, כגון שמשער שהאוכל יזיק לו, כתב השו"ע לקמן (סי' רפח ס"ב) שלא יאכל, והוסיף המשנ"ב שם (סי' ג), שכמעט קרוב הדבר לאיסור.

וכן אכילת חמין, שכתב הרמ"א לקמן (סי' רנו ס"ח) שהיא בכלל כבוד ועונג שבת [והוסיף שם, שכל האוסר לאכול חמין בשבת, יש לחוש שמא אפיקורס הוא, שהרי אינו מאמין בדברי חכמים שאמרו שמצוה לכבד ולענג את השבת באכילת חמין], מי"מ לגבי מי שאכילת החמין מויקה לו, כתב המשנ"ב שם (סי' קמז) שמתור לו לאכול אוכל צונן. וכן מי שרגיל בשנת הצהרים, כתב הרמ"א לקמן (סי' רצ ס"א) שלא יבטלה בשבת משום שיש עונג היא לו, והוסיף המשנ"ב שם (סי' ג), שמי"מ לא ירבה בשינה יותר מידי התורה.

וכן הגאת הנפש, כגון הלומד תורה ונהנה מלימודו, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"א פ"א שעה"צ ס"ק יב) שגם היא בכלל 'עונג שבת'.

4) ובטעם הדבר כתב הבית יוסף בשם מהר"י אבובה, שהוא מידה כנגד מידה, שכיון שמפזר מעות לצורך שבת בלא שיעור, נותנים לו נחלה בלא שיעור, וכיון שמקבל עליו עול שבת, מעבירים ממנו עול מלכויות.

[משנ"ב שם]

כפי 'קבלתו' (5) וכו', ולא יבא קבא דהקבא (6) וכו', שלש סעודות וכפא דהקבא (7) וכו', על-פל' פנים (8).

5) ומי"מ אכילת פת בג' סעודות, כתב לקמן (סי' רנד ס"ק לג) שהיא מחויבת יותר מאכילת תבשילין.

והמצוה לשתות יין מדין 'עונג שבת', כתב לקמן (סי' תקטס ס"ק יא) שהוא מלבד שתיית היין שבקידוש.

וראה עוד מה שכתבנו לקמן (סי' רנ ס"ק ו) לענין עצם החיוב לשתות יין ולאכול בשר בשבת.

6) אמנם בשביל נר שבת, כתב השו"ע לקמן (סי' רסג ס"ב) שצריך לחזר על הפתחים, וביאר המשנ"ב שם (סי' י), מפני שער שבת הוא עיקר עונג סעודת שבת [והוסיף בביה"ל שם ד"ה על הפתחים] שהוא הדין שצריך למכור את כסותו בשביל זה, ואם יש לו מעות כדי לקנות ג' סעודות בצמצום, משמע בביה"ל שם (סוף ד"ה אין לו) שהם קודמים לקניית נר של שבת.

7) ושיעור אכילת פת בשתי הסעודות הראשונות, כתב בביה"ל לקמן (סי' רסג ס"ב ד"ה אין לו), שהוא כדי שביעה כשהוא רעב, ובסעודה

שלישית, השיעור הוא קצת יותר ממכביצה. ובטעם הדבר שאין די באכילת כביצה, כתב לקמן (סי' רצא ס"ק ב) שאכילת כביצה נחשבת אכילת ארעי, ואינה נחשבת כסעודה. ואם אינו יכול לאכול פת בשיעור כזה, כתב (שם) שדי באכילת כזית.

והמקור לחיוב ג' סעודות בשבת, כתב לקמן (שם ס"ק א) שהוא מפרשת אכילת המן בשבת, שכתוב שם ג' פעמים 'היום', ומטעם זה כתב שם (סי' כו), שנשים חייבות בג' סעודות בשבת כאנשים, שהרי אף הן היו בנס אכילת המן, ועוד, שלכל מצוות השבת הושוו נשים לאנשים.

8) וכן נר לשבת, כתב הגר"ח קניבסקי (שונה הלכות סי' רסג ס"י) שחייבים הגבאים לתת לו.

[שעה"צ ס"ק א]

ובבית-יוסף סימן תפז, דלדידהו הוא מדברי סופרים (9).

9) וכן משמע מסתימת השו"ע לקמן (סי' רצא ס"ג), לענין מי שאין ידו משגת לקנות יין לקידוש הלילה וגם צרכי סעודה, שיון לקידוש קודם לצרכי הסעודה, וביאר המשנ"ב שם (סי' ז), שקידוש עיקרו מן התורה ואילו צרכי סעודה אינם אלא מדברי קבלה. אמנם, בביה"ל לקמן (סי' רנ ס"א ד"ה ישכים) כתב, שיש הפוסקים שאף לדעת הסוברים שיעונג שבת הוא מדברי קבלה, מי"מ חיוב הסעודה בשבת וכן חיוב הכנתה מבעוד יום הם מן התורה.

ולענין מוהל שהוזמן לעשות ברית בשבת בעיר אחרת, ואם יסע לשם יתבטל ממצות 'עונג שבת', כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' לה) שכיון שלדעת כמה פוסקים 'עונג שבת' אינו אלא מדרבנן, דוחה מצות מילה שהיא מן התורה את מצות 'עונג שבת' שהיא מדרבנן. עוד צידד שם (ח"ב סוף סי' עה), שאפילו תינוקות של מחללי שבת בפרהסיא, שיש לדון אם מצות מילתם דוחה שבת, מי"מ כיון שנהגו למולם בשבת, דוחה מצות מילתם את מצות 'עונג שבת', לפי שיש לחשוש שאם לא יעשה כן, יגרום הדבר לחוטאים לבטל מצות מילה בומנה, שיאמרו התיירו פרושים את הדבר.

[משנ"ב ס"ק ב]

שלא יפחת משני תבשילין (10) וכו', ככל סעודה משלש סעודות דגים (11) וכו', מִמְנוּ שְׁתֵּיהֶם מִקְּדָשׁ (12) וכו', וְאָחַד קִנְיָה מִקְּדָשׁ, מִתְּרִיב (13).

10) ובטעם הדבר ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני ח"א פ"ד ב"ד"ה שני תבשילים לסעודת שבת), שסעודה עם שני תבשילין נחשבת כסעודה חשובה, שהרי מטעם זה אסרו לאכול ערבב תשעה באב בסעודה המפסקת שני תבשילין. והוסיף שם, שלפי זה אפילו ביצה מברשלת או ירק שנאכל כמות שהוא חי ובישלוהו, נחשבים גם הם כתבשיל לענין סעודת שבת. ולפי טעם זה משמע שבכל סעודה צריך שני תבשילין, אמנם בזהר (פ' בראשית דף מח, ב) שהוא מקור דברי המשנ"ב כמובא בשעה"צ ס"ק ח) משמע, שצריך שני תבשילין לשתי הסעודות, והיינו תבשיל אחד לכל סעודה.

ושיעור כל תבשיל משני התבשילין, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שהוא במשהו. וכשחל ראש חודש בשבת, כתב לקמן (סי' תט ס"ק ב) שהמדקדקים נוהגים להוסיף מאכל אחד יותר ממה שנוהגים בכל שבת, כדי שיהיה כבוד ראש חודש ניכר.

11) ובטעם הדבר כתב בביה"ל (ד"ה זכר), ששבת בראשית היא דוגמת שבת שלעתידי לבא, שבה יאכלו הצדיקים מסעודת ליתן.

12) ובטעם הדבר כתב שם, שעל הידור מצוה צריך לשלם עד שליש ממחיר המצוה עצמה, אכן השו"ע הרב (ק"א ס"ד) כתב, שכיון שאכילת דגים בשבת אינה אלא הידור מצוה ולא המצוה עצמה, א"כ יש לעשות תקנה שלא יקנו אפילו אם הוסיפו על המקח פחות משליש.

13) ואם תיקנו שגם מי שיש לו דגים לא יאכלם בשבת, כתב הכף החיים (סי' טז) שאסור לו לאכולם.

ולענין דבר מאכל שביט דין תיקנו לאסרו באכילה, ויש לאדם בביתו המשך במילואים עמוד 2

נחלה בלי מצרים, ונצול משעבוד מלכות, וזוכה עבור זה לעשירות

הלכות שבת סימן רמב

רמב להזהר בכבוד שבת, וכו' סעיף אהא:

ב פאר הגולה

א טור מדברי רש"י
בפרוש הרמב"ם
פרק ה' אהא שבת
ק"ח ב פסחים ק"ב
ק"ג

א (א) *אפלו מי שצריך לאתחיל, אם יש לו מעט משלו *צריך לזרו עצמו (ב) *לכבוד את
(ב) השבת. *ולא באמרו 'עשה שבתך חל ואל תצטרך לבדוח' אלא (ג) למי שהשעה דחוקה לו

באר היטב

(ב) השבת. ולא יפחת משני תבשילין, וזה בראשית. ובתקוני שבת איתא שלא ככל סעודה מג' סעודות דגים, ע"ש. ונ"ל דכל א' לפי טבעו, כמ"ש סימן רפח.

משנה ברורה

א (א) אפלו וכו'. הנה עקר מצות ענג שבת נתפרש לנו על ידי הנביאים, וכמו שנאמר "וקראת לשבת ענג". (ב) ויש פוסקים שסבירא להו דעקרו הוא מן התורה, שהשבת הוא בכלל מקראי קדש, שנאמר "ויחיים השביעי שבת שבתון מקרא קדש וגו'". וימקרא קדש פשוט חז"ל בספרא, והינו לקדשו ולקבדו בכסות נקיה⁽²⁾ ולענגו בענג אכילה ושתיה⁽³⁾. והפליגו חז"ל [ולשבת ק"ח] מאד במצוה זו ואמרו, דכל המענג את השבת נותן לו נחלה בלי מצרים, ונצול משעבוד מלכות⁽⁴⁾, וזוכה עבור זה לעשירות, ועין שם עוד כמה מאמרים בענין זה. והנה בגדר מצוה זו יש שלשה מאמרי חז"ל בזה: (א) הא דאמרו דצריך לענגו בדיגים גדולים וראשי שומין ותבשיל של תרדיו, שזה היה מאכל חשוב בזמניהם, וכן בכל מקום ועמקם (3) לפי מנהגו ועגוהו במאכלים ומשקים החשובים להם ענג ונלפי שמן הסתם, רב בני אדם עפר עונגם בקשר ויין ומגדנות, לך איתא בסימן רנ סעיף ב דירבה בקשר ויין ומגדנות פני קלתא⁽⁵⁾.

ב הא דאמרו, דאפלו דבר מועט שעשאו לכבוד שבת, קיים מצות ענג שבת, ואפלו פסא דהרסנא (הינו דגים קטנים מטגנין בשמן). ג הא דאמר רבי עקיבא, עשה שבתך חל ואל תצטרך לבדוח. וזהו חלוק כל אלו המאמרים הוא באפן זה: והינו, למאן דאפשר לה, צריך לכבודו כפי קלתו: (א) ומי שהשעה דחוקה לו ביותר, הינו שאין לו רק מוזן שתי סעודות לשבת, בזה אמר רבי עקיבא: עשה שבתך חל ואל תצטרך לבדוח, (ד) ואינו מחיב לא בשלש סעודות ולא בכסא דהרסנא⁽⁶⁾; (ה) ומי שיש לו ממון כדי לקנות מזה מוזן שלש סעודות ויותר מזה קצת, מחיב להוציא אותן על שבת, כדי שיקיים שלש סעודות וכסא דהרסנא⁽⁷⁾. (ו) והוא הדין מי שאין לו כלום והוא משל הכל, דהנהגה, הרי הגבאים מחיבים לתן לו שלש סעודות וכסא דהרסנא על-כפיהם⁽⁸⁾, ובאדם נכבד, הכל לפי כבודו, וכמו שנתבאר ביהודה דעה בסימן רנג; ולא אמרנו בזה 'עשה שבתך חל ואל תצטרך לבדוח', דלא אמרנו הכי אלא במי שעדין לא נצטרך לשל, אבל מי ששכר את לידי מדה זו לפשט ירו ולטל,

באר היטב

* צריך. ב"ח ועלת שבת ותוספות שבת כתבו שיענגו פראוי, וכן מוכח בבית יוסף דכן דעתו, וכן סתמתי במשנה ברורה כמותם. ונש"ו כתב דסגי בכסא דהרסנא לחוד, וירבוא דלשלחן צרוף הוא, דלא נימא דהוא כמו שאין לו כלום דדי לו בשתי סעודות, עין שם. אבל לפי מה שכתבנו דאפלו מי שאין לו כלום צריך לתן לו שלש סעודות וכסא דהרסנא, אם אין אין רבואת בזה שיש לו מעט משל עצמו לענגו זה; ואפשר דלא נימא דבחל יסתפק מאחרים שנותנין לו ושבת יעשה מהמעט שיש לו, ואף דאין מציג לקנות מזה רק שתי סעודות, הנה אמנא דיעשה שבתו חל כיון דעל שבת אפשר לו לעצמם שלא יצטרך לבדוח כלל, ועל-כן לא דמי זה למי שאין לו כלום משלו. ועין בבאור הגר"א שם שפרש גם כן כהש"ו, אבל לפי מה שכתבנו בסימן רסג דכבוד היום שנה לארבע כסות לענגו דבר מועט והינו פסא דהרסנא, ואם כן כל-שכן דסעודה שלישית גופא, ובעל-בית צריך לפי זה אנו מכרחין לפרש דמה שכתב המחבר מחלה: צריך לכבוד השבת, הינו לקבדו פראוי ביותר כפסא דהרסנא, ולענגו פסא דהרסנא אפלו מי שהשעה דחוקה לו ביותר מחיב, וכן פתח העלת שבת. ולפי שאין דעת הגר"א מוכר לן אנו כמו שפירש כאן א' על-כן סתמתי כיתר הפוסקים, ודלא כהש"ו דהוא יחידא בזה: * לכבוד וכו'. ואם יש לו רק מעט מעות ובה שכיר לחבע עבור פעולתו שגמר לו היום⁽¹⁴⁾ ונאם גמרו מאתמול, אין עליו רק אסור דכל תשעה, וכמבאר בחשן משפט, והוא פסא בעל-חוב דעלמא, אף בתלמודי-הסם יש לענגו. עין יומא פ"ז היכי דמי חילול השם וכו'. נראה דצריך לתנם להפועל כדי לקדם מה שכתבו "בידמו תתן שכריו"⁽¹⁵⁾ ולא תבוא עליו שמשמ', אף שעל-ידיה לא יצאר לו בפה לענגו השבת, או שיעסיקו שיתרצה להמתיין עד אחר השבת, יחייבו תשלומי שכר בנמנו הוא מדאורייתא וזה הוי רק מדברי קבלה. ואפלו להפוסקים דזה גס-כן הוי מדאורייתא, וכמו שכתבנו במשנה ברורה, שם הוי עשה ולא-מעשה, ולא אמר עשה ודמי לא עשה ועשה⁽¹⁶⁾ יבמות כ"א]; וזה לא מקרי פתבעו ואין לו, דאינו עובר ביב מלין⁽¹⁷⁾. וכל דבריו הוא דוקא אם כבר הביא הפעולה לבית בעל-הבית וקבל ממונו, דאי לאו הכי יש לבעל-הבית עצה אחרת, שלא לקבל ממונו, ואז אינו עובר אפלו אם ארזו להפועל: בוא וטל החפץ ממני ואני ורצה לעקב מתח השכירות, וכמו שכתוב בשיטה מקובצת בבבא מציעא דף קיב בשם הרב רבי יהונתן, עין שם: * ולא אמרו וכו'. וינה, דמתחלה קא סלקא דעתה דמה שאמרו 'עשה שבתך חל' מירי באנשים שאינם דחוקים כל-כך, ואפלו הכי

שער הצייון

(ב) רמב"ן בפרשת אמר. ועין בספר התנחומים מזהו רצו ובבית יוסף סימן תפז, דלדידהו הוא מדברי סופרים⁽¹⁾, ועין בסימן רפח ובסימן תפז מה שכתבתי שם. ואפלו לדידהו צריך לזהר מאד בזה, שחמוריה דברי סופרים יותר מדברי תורה, ושכרו מפרש בקבלה: "או תתענג על ה' וגו'": (3) בלוש: (א) (7) ט"ז ומגיד אברהם ותוספות שבת והגר"א ונלפלא שנהג"א סוטה את עצמו לקמן בסימן רסג סעיף ב, דכתב שם דכבוד היום דבר מועט עולה ל' כסותיו. עין שם, משמע דצריך להצטרך מן הבדידות משום זה, ועל זה קאמר שם בפסחים 'אבל עושה דבר מועט' הינו משלו וכשיל לו, וצריך עיון: (ה) אחרונים: (ו) ב"ח בשם התוספות, וכמו שפסק המשנה דאם שבת נותנין לו מוזן כדי ג' סעודות, ואיתא בתוספות דאם שבת נותנין לו גם דג ורבי (והוא כמו פסא דהרסנא). וכן פסקו הרמב"ם בהלכותיו והטור ושלחן צרוף ביהודה דעה סימן רנ, וכן כתב הש"ו ביהודה דעה סימן רנג; ולא פסקא בשבטימין זה פתח להפועל, דעני שאין לו כלום אין נותנין לו כי אם כ' סעודות, וכבר השיג עליו התוספות שבת דהוא נגד המשנה ובהלכה, ופסק כמו שכתבנו. עין שם, ואף כפי פירוש מרדכי ירמיהו: (ז) אבל לא שישל על אחרים הוצאות כבוד שבתותיהן [פרישה] לענגו פראוי. כיון דיכול להסתפק במצו: (ח) מגן אברהם בשם הזוהר: (ט) שם בשם תקוני-שבת: (י) מגן אברהם:

הלכות שבת סימן רמב

ג כבא קמא דף פב (ג) ביותר, על-פני צריך לצמצם בשאר ימים (ד) *כדי לכבד השבת. מתקנת עזרא, שיהיו מכבדים בגדים בחמישי בשבת (ה) מפני כבוד השבת: הגה נוהגין ללוש (ו) כדי שעור חלה (ג) בבית לעשות מהם לתמים לבצע עליהם בשבת יום-טוב (סמך ממדכי ריש מסכת ר"ה), *והוא מכבוד שבת ויום-טוב, ואין לשנות. יש שקבצו שבמקצת מקומות נהגו לאכל מוליחא, שקורין פשטיד"א, בליל-שבת, *זכר למן (ז) שהיה מכסה למעלה ולמטה (מהרי"ל). (ח) ולא ראיתי לחוש לזה):

באר היטב

ראש-חודש ימים-טובים; והוצאת ר"ח ר"ל מה שמביאים התינוקות להרב שלחם ב"ר"ח, עטרת-זקנים בשם הר"ן מקראקא, וכ"כ המ"א בסי' חט בשם הב"ח, ע"ש. אם שלחו לו דבר-מאכל שיאכל בשבת אסור לאכלו בחל, ס"ח סי' תתסו: (ג) ביותר. הינו מי שיש לו מזון י"ד סעודות לאכל כל ימות השבוע בכל יום ב' סעודות לא יטל מן הצדקה לאכל סעודה ג', וזהו פרושו עשה בשבת חל, ר"ל כמו חל ב' סעודות, מ"א ט"ז: (א) בבית. ואסור לאכל פת א"י בשבת. ויאלץ מהחלות בשבת, מ"א. ועין סימן שכה ס"ד:

משנה ברורה

ומירי (יא) כשאין לו משפונות ללות עליהם, ובלא משכון (יב) אין יכול להשיג, דאי לאו הכי צריך ללות כדי שלא לבטל מצות ענג שבת¹⁸, וכמו שאמרו חז"ל שאומר הקדוש-ברוך-הוא: בני, לוו עלי ואני פורע: (ד) כדי לכבד השבת. בדמזונות של שבת יום-טוב, אם מוסיף מוסיפין לו, וכמו שאמרו חז"ל: כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש-השנה ועד ראש-השנה, (יג) ויש לזהר שלא יוסיף בהן פן לא קצבו לו בל-קפה²⁰, חוץ מהוצאות שבת ויום-טוב והוצאות בניו לתלמוד-תורה, שאם מוסיף מוסיפין לו²¹ [טור]. (יד) לויין ברבית לצרף סעודת שבת או סעודת מצוה, (טו) והינו מאינו-יהודי או מישאל בדרך התרה²². אם שלחו לו דבר-מאכל שיאכלנו בשבת, לא יאכלנו בחל, פן פתב בספר חסידים²³. ועין לקמן במסין תרצד סעיף ב', בדעת השלחן-ערוך שם דהעני יכול לשנות במגפת פורים למה שירצה אף דגבויח לצרף פורים, אכן גם שם יש מחמירין בזה²⁴, עין בטור שם: (ה) מפני וכו'. הינו, כדי (טו) שיהיו לבנים לשבת²⁵, (ו) אכל לא בערב-שבת²⁶, כדי שיהיו פנויים להעסק בצרכי שבת²⁷. ולפי זה צריך לזהר שלא לילף בחלוק אחר פמה שבתות, כדי שלא לעבר על תקנות עזרא²⁸: (ו) כדי שעור חלה. הינו, מלבד שהלישה והאפייה הוא מפלל כבוד שבת ויום-טוב³⁰, כמו שמס' לבסוף, עוד יש בזה טעם: כדי לקיים מצות חלה³¹, לפי שאבדה את אדם הראשון, שהיה חלתו של עולם, שנברא בערב-שבת³². ועין (יח) באחרונים, דאפלו הנוהגין לאכל פת-פלוט של אינו-יהודי בחל, מכל מקום בשבת ויום-טוב נכון לזהר שלא לאכל פי אם מפת ישראל, מפני כבוד השבת ויום-טוב. ופשוט דאם הוא

אם המוכרים הדיגים מקרין השער, נכון לתקן שלא יקנו דיגים איוה שבתות, וראיה ממשנה ספ"א דבריות, צמח-צדק סי' כח וכ"כ הפר"ח במנהגי אסור סי' טו. ובית-הלל ב"י סי' ריח כתב דרוקא כשנחקר השער יותר משליש כמו שהיה מקדם, אכל אם נתקבר פחות משליש או שלישי כמו שהיה מקדם, אין לעשות תקנה ותכבים לקנות דיגים לכבוד השבת, דהדור מצוה עד שלישי, ע"ש. לויין ברבית לצרף סעודת שבת או סעודת מצוה, וירושלמי. כל מזונותיו של אדם קצובין לו מ"ה, חוץ מתש"ר, ר"ת תלמוד-תורה שבתות

באר הגולה

ההירויה שלא יפזר על ענג שבת, כדי שלא יבוא על-ידי-הוה לבסוף להצטרף לבריות, ואס-פן הכי נמי בענינו טוב יותר שיצמצם ולא יפזר על ענג שבת המעט שיש לו כדי שלא יתדלדל ביותר, ולזה באר ואמר דהתם מירי למי שהשעה דחוקה לו ביותר, הינו שאין מגיע לו ממזונות כי אם שתי סעודות על שבת, ולזה אמרו דמוטב שייעשה שבתו חל כדי שלא יצטרף לבריות, אכל בענינו שיש לו מעט משלו לפזר על שבת, צריך לענג שבת כמה שיש לו ויבטח בה' שיפן לו אחרים עבור זה, והוצאת שבתות ויום-טוב הוא חוץ ממזונות הקצובין לו לאדם מראש-השנה, וכמו שאמרו חז"ל: * כדי לכבד השבת. עין במגן-אברהם שכתב בשם הירושלמי, דלויין ברבית לצרף סעודת שבת, והעמקננהו במשנה ברורה: * והוא מכבוד שבת וכו'. ויש לזה רמז בפתוב: "והיה ביום הששי והינינו את אשר יביאו; את אשר תאפו אפו וגו'", משמע דיש לאפות בערב-שבת להכין לשבת; גם בזמן הגמרא היה מנהג קבוע לזה, כמו שהביא הפנ"א אברהם. ובענינו-הדיגים, הינו התחילו איוה נשים להשביח המנהג ההוא ולחוקן מן הלוטפה, ולאו שפיר עבדי, דמקטינים בזה כבוד שבת³⁴: * זכר למן שהיה מכסה. לכאורה מנהג זה המה להרבים, דמה ראו לעשות בשבת וזרון למן שלא יבד בו כלל. והתוספות בפרק ערבי פסחים כתבו, דמשום שלא יבד המן יש לעשות זכר לו, והוא דחוק; גם לפי זה היה להם לעשות פשטיד"א גם ביום-טוב, והקמ"א לענין לתמים קאמר בשבת ויום-טוב, ולענין זה קאמר רק בליל-שבת, משמע דרוקא קאמר. ומה נמרוצו אמרי ישר על התרת-חיים שכתב טעם הגון לזה, והוא: לפי דשבת בראשית הוא דגמת שבת שלעתידי לבוא שהוא יום שכלו שבת, ולכן אנו עושים פמה דבריים בשבת זה דגמתו, הינו לאכל בשר ודיגים נגד סעודת שור הבר ולחון, ומקדשין על היין נגד היין המשמר בעניניו לצדיקים לעתיד לבוא, וכבר אמרו חז"ל דעל שם זה נקראו שחקים, שבו שוחקים מן הצדיקים לעתיד לבוא, ולקף שפיר יש לעשות בשבת זכר למן ההוא [ותוספות שבת]:

אנוס, שאין לו על מה לקדש פי אם על פת של אינם יהודים, כמו למעלה ולמטה. בטל, ואף זה מכסה הבשר בין דפי העפה³³: (ח) ולא ראיתי וכו'. ובמקומותינו המנהג לאכלן [שכנה ג']:

שער הציון

(יא) הנהגות אשרי בפרק ב דביצה: (יב) פן משמע מהג"א, וכן כתב בס"ח, דאם יכול להשיג ממי ללות צריך ללות ויבטח בה' שהוא יעורנו לשלם לו. ובעטרת-זקנים משמע דלא לזהר אלא-אם-פן הוא משער שיהיה לו פמה לפרע, ונראה דהכל לפי הענין¹⁹: (יג) רש"י. ובענינו-הדיגים, יש אנשים שמהפכין הסדר ובאין על-ידיהו לדי גול וחלול השם: (יד) מגן-אברהם בשם שבלי-לקט: (טו) תוספות-שבת ופרי-מגדים ונתיב-חיים ולבושי-שדר, וכן כתב במאמר-מרכיבי, עין שם, ודלא כמה שראיתי לאחד שהתיר ברבית דרבנן. ועין בבאור הלכה: (טז) פן הספים באליה רבה וכן במאמר-מרכיבי ושי"א, וזהו עצם התקנה, ודלא כמגן-אברהם דמשמע מנה דעקר התקנה היה שלא לכבס בערב-שבת²⁹: (יז) ר"א"ש: (יח) מגן-אברהם ונתיב-אדם ושי"א. ולפי זה אפלו בתוך הסעודה נכון לזהר. והאליה רבה חולק על זה, עין שם:

הַלְבוּת שֶׁבַת סִימָן רַמְב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

דָּאֵי לֹא הָכִי צְרִיךְ לָלוֹת כְּדֵי שְׁלֵא לְבַטֵּל מִצְוַת עֲנֵג שֶׁבַת⁽¹⁸⁾.
(18) כוונתו, שאף על פי שהשעה דחוקה לו והוא פטור מחיוב אכילת ג' סעודות כדלעיל (ס"ק א), מימ אם יכול להשיג הלאה, חייב ללוות כדי לקיים את מצוות אכילת ג' סעודות, וכן כתב לקמן (סי' רצ"א ס"ק א).

[שעה"צ ס"ק יב]

וְנִדְאָה דְהַפְּלֵל לְפִי הַעֲנִיָּן⁽¹⁹⁾.

(19) וביאר דבריו הגר"ן קרליץ (חוט שני ח"א פ"א ס"ק ב), שאף לדעת הגר"א לא הותר לאדם ללוות אלא כפי יכולתו, אבל אסור ללוות כדי לאכול כסעודת שלמה בשעתו. והוסיף, שהכל תלוי במידת בטחונו של האדם, וכמו שאמר "לוו עלי והאמינו בי ואני פורע", והבוטח בכך באמונה שלמה יכול ללוות אפילו כדי סעודת שלמה בשעתו, ובלבד שגם בשאר עניניו הוא בעל מדרגה במידת הביטחון.

[משנ"ב ס"ק ד]

פֶּן לֹא קָצְבוּ לוֹ כְּלָפֶּךָ⁽²⁰⁾ וכו', וְשָׂאֵם מוֹסִיף מוֹסִיפִין לְוֵי⁽²¹⁾ וכו', אִלּוּ מִשְׁנָאֵל בְּדִרְךָ הַתְּרִיב⁽²²⁾.

(20) ובחומרת הנהגה זו שאדם מוציא הוצאות יותר מכפי יכולתו, כתב בביה"ד לקמן (סי' תקט"א ד"ה ואל) שרבים חללים הפילה, וסופה להביא את האדם לידי גול וחמס ואף לחרפה וכלימה. והוסיף, שהסיבה הגדולה להנהגה זו היא על ידי הנשים שדעתן קלה ואינן רואות את הנולד, ואשרי מי שיאמץ את לבבו ולא יתפתה להוציא בהוצאות ביתו יותר מכפי ערך רווחיו.

(21) וכן כתב הגר"א באגרות: "ותכבד את השבת מאד כאשר היה לפני, ואל תצמצם כלל, כי כל מזונותיו של אדם וכו'".

והבטחה זו לא נאמרה אלא על קניית דברים שהם לצורך כבוד השבת, אבל על קניית דברים שהם בגדר מותרות, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק חשמל, פ"ט עמ' קפ"ה ***) שלא נאמרה הבטחה זו. והוצאות שמוציא אדם כדי שהחשמל והמים יהיו ללא חשש חילול שבת, כגון עלות התקנת גנרטור ודוד מים, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני ח"א סוף ס"ק ב) שהרי הן בכלל הוצאות שבת. וכן אדם הרגיל לחמם את ביתו או לקרר בימות החול, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם) שכשעושה כן בשבת על ידי חשמל שאין בו חשש חילול שבת, נחשב הדבר כהוצאות שבת, שכיון שאין זה מכבוד השבת שיחטר לאדם בשבת דבר שרגיל בו ביום חול, מסתבר שאף על כך נאמר יכל המוסיף מוסיפים לו.

(22) וביאר הערוך השלחן (סמ"ד) שהחידוש הוא, שראוי לעשות כן לצורך המצוה.

[משנ"ב שם]

כֵּן קָתַב בְּסִפְרֵי הַסִּידִים⁽²³⁾ וכו', גַּם שָׂאֵם יֵשׁ מִמְּדִירֵין בְּנֵיהֶם⁽²⁴⁾.

(23) ומה שנשאר מאכילתו, כתב שם (סי' תתס) שלא יאכלנו ביום חול, אלא יתנם לבני ביתו לאוכלו בשבת.

ואם הביאו לאדם דבר מאכל שיאכל בשבת, ויש לו משלו מספיק אוכל לסעודות שבת, כתב שם (סי' תתס) שאם הוא משער שהשולח יקפיד עליו אם יאכלנו ביום חול, אסור לאוכלו ביום חול אלא צריך להשאירו לשבת הבאה. דבר שיכול להתקלקל אם ישאירו לשבת הבאה, כתב (שם) שיאכלנו ביום חול ונביאור החילוק בין האופן הזה לאופן הקודם, נכתבו כמה פירושים המובאים בספר חסידים שבהוצאת מוסד הרב קוק.

(24) ולדעה זו, כתב בשו"ת חוות יאיר (סי' רלב) שהוא הדין שמעיקר הדין אסור לאכול ביום חול את המאכל ששלחו לו לשבת. ומימ, אף לדעת השו"ע המתיר לשנות מגבית פורים למה שירצה, כתב השו"ע הרב (ס"ח) שבענינו אסור משום מידת חסידות.

ודוקא אם אמר הנותן למקבל שיאכלנו בשבת, אבל אם נתן לו בסתם, כתב האשל אברהם (בוטשאטש, מהדו"ת) שמותר לאוכלו ביום חול,

ואפילו מידת חסידות אין בזה, משום שמסתבר שדעת הנותן היא שיכול המקבל לעשות עם מאכל זה כרצונו.

[משנ"ב ס"ק ה]

לְבָנִים לְשֶׁבַת⁽²⁵⁾, אֶצֶל לֹא בְּעֶרְבֵי שֶׁבַת⁽²⁶⁾ וכו', הַתְּעַסֵּק בְּצִרְכֵי שֶׁבַת⁽²⁷⁾ וכו', כְּדֵי שְׁלֵא לְעַבֵּר עַל תְּקִנַּת עֲזָרָא⁽²⁸⁾.

(25) דוקא בגדים הסמוכים לגוף וכן חולצה, שדרכם להתלכך ומכבסים אותם באופן קבוע, אבל בגדים עליונים, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני ח"א פ"ג ס"ק א) שאין חיוב לכבסם, אלא שיהיו נקיים ומיוחדים לשבת.

(26) ולכבסם בליל שישי, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני שם) שאסור, שהרי התקנה היתה לכבס בחמישי בשבת, וליל שישי אינו חמישי בשבת. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ב פט"ז תשובה א) כתב שמותר לעשות כן. ודעת הגר"ח"פ שיינברג (חידושי בתרא) שבמזמרת החורף שמתחילים להתעסק בצרכי שבת מליל שישי, אסור לכבס בליל שישי, מה שאין כן בימות הקיץ מותר לכבס בליל שישי.

ולכבס ביום שישי במכונת כביסה, כתב בשו"ת אור לציון (שם) שאף שהטירחה בזה מועטת אסור, כיון שתליית הכביסה היא חלק מהכיבוס וזו טירחה מרובה, וכן דעת הגר"ח"פ שיינברג (שם) שאסור לתלות ביום שישי כביסה שכובסה ביום חמישי, כיון שהתליה היא חלק מעסק הכיבוס. אכן מי שיש לו מכונת יבוש, כתב בשו"ת אור לציון (שם) שמותר לו לכבס ולייבש במכונה. מאידך דעת הגר"ש אלישיב (דרור יקרא עמ' תה) שאסור לכבס במכונה ביום שישי, כיון שאין לחלק במנהגו. וכן דעת הגר"ן קרליץ שאסור לכבס במכונה ביום שישי, אלא שטעמו אינו משום שלא פלוג בתקנה, אלא משום שכך היתה התקנה שעסק הכביסה יהיה ביום חמישי, והוסיף, שמשום כך אסור לכבס אפילו בגד קטן אחד. וכן דעת הגר"ח"פ שיינברג (שם) שלא לכבס ביום שישי במכונת כביסה. ודעת הגר"ש"ז אויערבך (שש"כ פ"ב הע' יג) שמטעם אחר יש להעדיף לכבס ביום חמישי, כיון שבזמננו אין רגילות לכבס לצורך שימוש באותו היום, ואם יכבס ביום שישי יחשבו שהוא מכין בגדים מערב שבת לאחר השבת.

ובגדי ילדים קטנים, כגון בני חמש ורש, כתב בשו"ת אור לציון (שם) שמותר לכבסם, וכן דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני שם). ומי שנאנס ולא כיבס, כתב הכף החיים (ס"ק ב) שמותר לו לכבס בערב שבת. וכן למי שאין בגד מכובס לשבת, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני שם) שמותר לו לכבס בערב שבת.

(27) ואפילו מי שהכין כל צרכי ביתו לפני ערב שבת, וכן מי שיש לו משרת בביתו, דעת הגר"ן קרליץ (שם) שאסור לו לכבס בערב שבת משום לא פלוג.

(28) ולענין השאלה אם חובה ללבוש דוקא בגדים מכובסים או שדי בלבישת בגדים נקיים, הובא בשם החזו"א (חוט שני ח"א פ"ג שעה"צ ס"ק יא) שאפילו כשהיו שבת ויום טוב סמוכים זה לזה היו בגדיו נקיים, היה מקפיד להחליפם משבת ליום טוב ולהיפך בבגדים מכובסים דוקא. וביאר הגר"ן קרליץ (שם), שיתכן שזו כוונת המשנ"ב במה שכתב שלא לילך בחלוק אחד כמה 'שבתות'. וסיים שם, שיש לומר שמה שכתב 'שבתות' כוונתו שבועות. אכן בשו"ת אור לציון (ח"ב פט"ז תשובה א) כתב, שאין חיוב ללבוש דוקא בגדים מכובסים, אלא די בלבישת בגדים נקיים, וכן דעת הגר"ח"פ שיינברג (שם).

[שעה"צ ס"ק טז]

דְּמִשְׁמַע מִנֶּה דְעֵקֶר הַתְּקִנָּה הִיָּה שְׁלֵא לְכַבֵּס בְּעֶרְבֵי שֶׁבַת⁽²⁹⁾.

(29) ואף על גב ששאר מלאכות, ואפילו כאלו שאינן לצורך השבת, כתב השו"ע לקמן (סי' רנ"ב) שמותר לעשותן בערב שבת עד המנחה, ביאר הגר"ן קרליץ (חוט שני ח"א פ"ג ס"ק א), שכיון שעסק הכביסה הוא עסק גדול **המשך במילואים עמוד 2**

וזהו עצה נפלאה לתושבי חו"ל שיכולים הם לזכות בברכת כהנים מידי יום ביומו על ידי שיבקשו מכהנים בא"י שיכוונו עליהם בברכתם, וכן נהגתי כשהייתי בחו"ל לשלם לשני כהנים מא"י שיכוונו עלי בברכת כהנים

פוסק הדור מרן הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א,
על ברכת כהנים וקניינים אמיתיים בחיי נצח

כֹּהֵן תִּבְרַכְוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם (ו, כ"ג)

"אמר להם הקב"ה לכהנים, לא מפני שאמרתם לכם שתהיו מברכים את ישראל תהיו מברכים אותם באנגריא ובבהלות, אלא תהיו מברכים בכוונת הלב כדי שתשלם הברכה בהן". (במדבר י"א, ד')

מבואר במדרש שצריכים הכהנים לברך מתוך כוונת הלב, וטעם הדבר הוא מפני שכשמברכים מתוך כוונה הברכה חלה יותר, וכע"ז כתב הספורנו על הפסוק (בראשית מ"ח, י) וישק להם ויחבק להם וז"ל: כדי שתדבק נפשו בהם ותחול עליהם ברכתו, ע"כ.

ונראה שזהו יסוד למנהג ישראל שנהגו לומר "יישר כח" לכהנים לאחר ברכתם (כדחובא במ"ב קכ"ח ס"ק ס' ובמטה אפרים תקצ"ב, י"א) אע"פ שהכהנים מחוייבים מעיקר הדין לברך את הקהל ואין צריך להודות להם על עיקר הברכה, דמ"מ יש להודות להם על מה שמתאמצים לברך כמה שיותר בכוונת הלב, שדבר זה תלוי בהם כמה כוונת הלב יכוונו בברכה.

כיון שהכהן מכוון עליהם להדיא, ואכמ"ל].
וזהו עצה נפלאה לתושבי חו"ל שיכולים הם לזכות בברכת כהנים מידי יום ביומו על ידי שיבקשו מכהנים בארץ ישראל שיכוונו עליהם בברכתם, ומה טוב אם יוכלו גם לשלם לכהנים נצרכים ועמלי תורה שיכוונו עליהם, כי על ידי קבלת התשלום יהא ליבם יותר פתוח לברך מתוך כוונת הלב.

וכן נהגתי כשהייתי בחו"ל לשלם לשני כהנים מארץ ישראל שיכוונו עלי בברכתם. [והשתדלתי בשתים משום שיש ראשונים (תוס' מנחות מ"ד ע"א ד"ה כל ובטור סי' קכ"ח בשם רבינו פרץ, ועי' בנו"כ שם) דס"ל שרק בב' כהנים הוא דאורייתא]

"וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה" (ה, י)
כתב הקדוש ה'חפץ חיים' ז"ע (נדפס בפירוש חפץ חיים עה"ת) שנרמז כאן יסוד גדול שצריך כל אחד לזכור תמיד בימי חייו, שרכושו האמיתי של האדם הוא רק פירות עמלו הרוחני כמו תורה ומצוות ותפילה, אבל כל שאר הבלי העולם הזה לא ילווהו לנצח ואינם שלו לעולם, וזהו הנרמז בפסוק "איש את קדשיו לו יהיו", המצוות ומעשים טובים של אדם שהם ענייני קדושה, "לו יהיו" הם באמת שייכים לאדם, כיון שהם שלו לנצח ואין מי שיכול לקחתו ממנו, אבל שאר קניינים הגשמיים אינו לגמרי של האדם, שהרי לא

ביותר מצאנו שברכת כהנים צריכה להיות "באהבה", ולכן אסור לכהן לישא כפים כשהוא שונא את הקהל או הקהל שונאים אותו, וזוהי סכנה לישא כפים כששונא לקהל, וכדאיתא בזה"ק והובא במג"א (סי' קכ"ח סקי"ח), וכבר עמדו (מהרש"א סוטה ל"ח ע"ב ובבאר שבע שם) מאין למדו חז"ל כן, ולהאמור ניחא דכיון שברכת כהנים בעי כוונת הלב וכמבואר במדרש כאן, למדו מזה חז"ל דבעי שיהא "באהבה".

ובזכרוננו שבבית מדרש שהתפללתי בו בצעירותי בירושלים, בא כהן אחד ואמר שהוא שונא את הרב שם, והזהירו אותו שלא ישא כפים וכמבואר בזה"ק פרשת נשא שאסור לישא כפים כששונאים הוא לקהל או קהל לו, ולעג על זה הכהן, באומרו שרב זה מותר לנושא, ולא דיבר הזוה"ק בכגון דא, ולמרבית הפלא באותו לילה כמש נפטר כהן זה באופן פתאומי אף שלא היה חולה מעולם, והציבור ראו בזה מופת שמוכיח את קדושת דברי הזוה"ק והפוסקים שהביאו דבריו אלו.

מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל שלח להגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל (בעל האור שמח) שיכוון עליו בברכת כהנים, ומבואר בדעת הנך גאוני הדור, שנקטו בפשיטות שהכהן בשעת עמדו על הדוכן לברך, יכול לכוון על מי שירצה ולהשפיע עליו ברכה על ידי ברכת כהנים. [וחדושו יש בדבריהם שאף שאין הישראל עומד לפני הכהן מ"מ הוא מתברך, והוא בכלל עם שבשדות ואף עדיפי מינייהו

לנצח יהיה לו בהם קנין, ועפ"י הוסיף החפץ חיים ופירש על דרך זה המשך הפסוק "אשר יתן לכהן לו יהיה", דמאחר שקניינו האמיתי של האדם אינו אלא מצוות ומעשים טובים, א"כ נמצא שבאמת כאשר נותן האדם ממונו לאחרים, אינו "מוציא" את הממון מתחת רשותו, אלא אדרבה הוא "מחזק" את קניינו בממונו זה, שהלא עד עתה לא היה לו בממונו זה אלא קניין עראי, אבל מכאן והילך כיון שהשתמש בממונו זה למצווה, נעשה לו קניין נצחי ואמיתי בממונו זה, וזהו מה שאמר הכתוב "אשר ייתן לכהן", מה שהאדם נותן לכהן ומקיים בזה מצווה, "לו יהיה", זהו באמת הקניין האמיתי שלו שישאר בידו לנצח לאחר מותו, ואדרבה, אם לא היה נותן צדקה אז היה רק יוצא נפסד מממונו, כי לאחר פטירתו יבואו עמו בחשבון למה לא נתן צדקה.

ושמעתי בשם כ"ק האדמו"ר בעל "קדושת ציון" מבאבוב

ושמעתי בשם כ"ק האדמו"ר בעל "קדושת ציון" מבאבוב זצ"ל ה"ד, שלפי מה שמבואר בגמ' (כתובות ג' ע"א) שהטעם שאין לתת יותר מחומש לצדקה הוא מחמת חשש "שמא יצטרך לבריות", א"כ מי שבלא"ה נזקק לבריות מותר לו לתת יותר מחומש, שהרי לא ייפך להיות נזקק לבריות מחמת נתינת יותר מחומש, ולכן אמר האדמו"ר על עצמו, שכיון שכל ממונו הוא רק מנתינות שאנשים נותנים לו, והוא בלא"ה בגדר "זקוק לבריות", מותר לו לתת יותר מחומש מנכסיו לצדקה, ולכן תמיד חשש שאולי יש איזה נצרך שצריך לתת לו עוד צדקה, [ואמנם כל עני הנזקק לבריות אינו רשאי לפזר כל מעותיו ולהטיל עצמו על הבריות, ודווקא האדמו"ר היה רשאי לעשות כן מאחר שהבריות היו חפצים לתת לו ממונם].

עובדא הוי אצל דו"ה הר"ר ברוך זלדוביץ זצ"ל מראשי הקהל דמינסק, שהיה מגדולי עשירי רוסיה, ופיזר הרבה מנכסיו להחזקת ישיבות ותלמידי חכמים ועניים, עד שהשאיר לעצמו רק לצרכי ההכרחיים, ולבסוף נהפך עליו הגלגל וירד לגמרי מנכסיו ונשאר בלא כלום, ובאו למרן הגר"ח מבריסק זצ"ל ושאלו אותו מדוע עלה לו כך בגורלו והרי הוא השתמש בעשירותו כהוגן לצדקה ומעשים טובים, והשיב להם הגר"ח במשל לאב ששלח את בנו לאוניברסיטה ללמוד במחלקה פלוגנית, והנה כאשר הבן גמר מחלקה זו העלוהו למחלקה אחרת להשתלם גם שם, וגם כאן הקב"ה הכניס את רבי ברוך זלדוביץ בניסיון מחלקת העשירות, אך כשגמר רבי ברוך את המחלקה הזו בהצלחה גמורה, הוציא אותו משם והכניסוהו במחלקת העניות לראות איך ישתלם שם.

וזכה רבי ברוך שהקב"ה זיכה אותו בשכר גדול ומכופל שניסוהו הקב"ה גם בניסיון העושר וגם בניסיון העוני, ועבר את שני הניסיונות בהצלחה, אשריו ואשרי חלקו.

(מתוך 'ביאורים והנהגות' במדבר)

וכדאי לכוון בשעת נתינת צדקה, שתיבת צדקה הוא מלשון "צדק" ומשום שהעני מקבל את הצדקה עפ"י ה"צדק", מאחר שכספו של העשיר נמצא אצלו רק כמו 'צינור' כדי שיעבור לעניים דרכו, שאם האדם יתן צדקה מתוך הרגשו, יוכל לקיים בנקל את אזהרת התורה (דברים ט"ו, י) "ולא ירע לבבך בתתך לו", ויזכה עי"ז לברכת ה' האמורה בפסוק שם "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשך וגו'".

כמה הוא מרוויח בחודש

שמעתי על גדול אחד זצ"ל ששאל עשיר ממקורביו כמה הוא מרוויח בחודש, והשיב העשיר שהוא מרוויח עשרת אלפים רובל, אך כיון שהוא נותן חומש לצדקה א"כ לא נשאר בידו ריווח אלא שמונת אלפים רובל. והשיב לו אותו גדול שאדרבה, לפי האמת הוא מרוויח רק שני אלפים רובל לחודש, שהרי רק אותם שני אלפים שהוא נותן לצדקה יעמדו לו לנצח, אבל שמונת אלפים רובל אינם "הכנסות" אלא "הוצאות" שהוא מוציא ומבזבז לצורכי עצמו.

ומרן הגר"ח מוואלז'ין זצ"ל היה מרבה בצדקה ומחלק ממונו רב לעניים, ומלבד מה שהקפיד להפריש חומש מכל הכנסותיו לצדקה, היה מפזר ממונו בהלוואות לכל נזקק, ובשנים שהתפרנס מביט

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

היה רבינו מספר: בבית האבא מרן הגרי"ז פרי הבננה האחרון שנותר במטבח, תמיד היה נרקב... וכל כך למה? כי בעוד שהיו כמה בנות בבית הרי כל אחד מבני הבית נטל מהם כרצונו, אבל את הבננה האחרונה, תמיד חינכו שאין לקחת לעצמו, וכל אחד חשב שיהא עבור השני, ולפיכך הייתה האחרונה נרקבת תמיד ומתקלקלת

אלומות אור מהנהגותיו של ראש ישיבת בריסק מרן הגאון רבי משולם דוד סאלאווייצ'יק זצוק"ל

יְשׁוּמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ו' כו)

סיפר נכדו רבי ירוחם: בשנתו האחרונה של הסבא בה נזקק לכמה מטפלים ועוזרים, היה ביניהם אח רפואי מסור ונאמן מאד שכולנו קראנו לו בשמו 'שוקי'. והנה יום אחד מבחין רבינו שעל שולחן הסלון מונח ספר 'חובת הלבבות', ובמענה לשאלתו של מי הספר הזה, אמרו לו שהוא שייך לאח שוקי. לקח רבינו את הספר ופתח אותו, ומשראה כי אכן בעמוד השער מופיע שמו של הלה, קרא לו רבינו ואמר: "אתה לומד בספר חובת הלבבות? אם כן אתה מאוד חשוב, אתה תלמיד חכם... כולם קוראים לך פה 'שוקי', אבל אני אקרא לך מהיום ר' יהושע!"

ואכן, מאז ואילך הקפיד רבינו תמיד לקרוא לו: ר' יהושע!

לבל ישכח בתוך כל המהומה לגשת תיכף אל הכלה ולאחל לה 'מזל טוב'...

לדעת מה שלומה ואיך מתקדם איחוי השבר. מששמע פעם כי ההמתנה של הבחורים במדרגות הבניין לפני כל שיעור מפריעה מעט לאחד השכנים, הודיע תיכף לתלמידים שמעתה ואילך לא יעמדו במדרגות [-כי אם בחצר]. בשלהי ימיו נקש בן השכנים - שכבר נשא אישה והתגורר במקום אחר, בדלת ביתו, וכשהרבינית פתחה לפניו את הדלת הודיע הלה על הולדת בתו. תיכף היא קראה לרבינו מן החדר, ובבואו ממש יצא מגדרו בתחושת ההשתתפות בשמחת בן השכנים "כאילו הוא בן משפחה" (כעדות בעל המעשה הרב משה אייכל שיחי')

"רד תעזור להם"

מספר חכ"א: פעם נשאתי ברחובה של עיר חפץ כבד מאד (כמדומה שהיה זה ארון) עם אמי שתחי', ולפתע אני מבחין ברכב הנעצר לידינו, כשהנהג - שאיני מכירו כלל - יורד ממנו כדי לעזור לנו. התפלאתי קימעא מה ראה על ככה לעצור תוך כדי נסיעה כדי לסייע לאנשים הזרים לו, אבל הלה לא הותירני בפליאתי והסביר תיכף שהוא מסייע עתה ברכבו את הראש ישיבה - רבי דוד, שמשבחין

במסיבת התנאים של אחד מתלמידיו בה השתתף, מיד אחר שבירת הצלחת כנהוג, פנה רבינו אל החתן המוקף בחברים ובני משפחה נרגשים ברגע הבולט ביותר של השמחה, ואמר לו לבל ישכח בתוך כל המהומה לגשת תיכף אל הכלה ולאחל לה 'מזל טוב'... בתבונתו ובעירנותו לכבוד ולצרכי הזולת, ידע רבינו שני דברים. האחד, שהדבר נחוץ מאד להרגשתה של הכלה, ומאידך, לכך שבסערת השמחה בחיק המשפחה והחברים, עלול החתן 'לשכוח מעצמו' ולא לזכור את חובתו בשעה זו שהיא ראשית הכל להיות 'מענטש' ועירני, ולגלות התחשבות ברגשות הכלה! (מפי בעל המעשה רבי אלימלך שטרן שליט"א)

אוהב את שכניו

על יחסיו לשכניו מעידים שכנים כי מנהגו היה להפליא. לכל שמחה שערכו היה מגיע, גם במרומי גילו המתקדם, אף אם היה זה 'קידוש' בשבת שהצריך הליכה למרחק. פעם הבחין כי אחת מילדות הבניין שברה את רגלה, ובתחילה התעניין לדעת כיצד אירע הדבר, ושאל על כל פרטי ההתרחשות, ולאחר מכן מדי כמה ימים היה דורש

מיטות בחדרם ולשם מה נצרכים הם למיטות נוספות? או אז הסביר את פשר דבריו: "הנה אם יזדמנו לנו אורחים, הרי בוודאי שניתן להם את המיטות שלנו, ואם כן עלינו לרכוש מיטות נוספות **עבורינו**... (מפי אחיינו האדמו"ר רבי שמואל יצחק בורנשטיין שליט"א) מסוכטשוב, בשם חותנו בג"ר אליהו שטרנבוך זצ"ל)

והוא עומד עליו

אלא שגם בהגיעו לרום שנותיו בהיותו זקן ויושב בישיבה מזה עשרות בשנים, טורח היה בגופו ככל שהיה צורך, בהכנסת אורחים. כך אירע כאשר פעם נקש מאן דהוא על דלת ביתו באחד מימי חול המועד סוכות ואמר כי הוא רעב ומבקש לסעוד את ליבו. ובכן, תיכף הכניסו רבינו אל הסוכה, ואחר זמן מה שב עם ארוחה, לחם ביצה וחמאה, כשהוא עצמו עומד עליו ומשרתו במסירות עד כי השביע את רעבונו.

עד מהרה ירוץ

אם שהיו כל מעשיו בזריות, הרי שהואיל והיו במחשבה תחילה ובסדר מופתי, נמצא שלא היה שכיח לראותו נוהג בבהילות ובחיפזון. אבל מן המקרים היוצאים מן הכלל יש והיה נראה עושה את דרכו במרוצה ברחוב, שלא כמנהגו בדרך כלל, בסביבות השעה אחת בצהריים. ידעו אז תלמידיו כי הסיבה למרוצתו הבלתי שכיחה יכולה להיות רק מפני שהודיע בבית שמתעתד הוא לשוב בשעה אחת, ולפיכך אם חל בדרכו עיכוב בלתי צפוי, כגון בשל שאלות של תלמידים והמשא ומתן עמהם שהתארך או כיו"ב, הרי מיד כאשר היה באפשרותו החיש צעדיו מהרה לביתו, כדי לא להותיר את הרבנית בדאגה על איחורו. (מפי רבי יעקב יהודה שנק שליט"א) כאשר לא עלה בידו לשוב בשעה שבה הודיע כי ישוב, היה בבואו מפרש באוזני רעייתו הרבנית תח"י את הסיבה לעיכוב, מתוך מחשבה כי כן היא מידת דרך ארץ ומענייני הכבוד שאדם צריך לנהוג בביתו. כך גם כל אימת שאירע והתאחרה היא מלבוא, התמסר לדאגה לשלומה. ביום מן הימים, כאשר שעת השיעור כבר הגיעה, רבינו התעכב שלא כדרכו, ונמנע מלהיכנס אל החדר ולהתחיל בשיעור, למרות שכל התלמידים כבר התאספו ותפסו את מקומותיהם. הכל תמחו לפשר העיכוב הבלתי מצוי, עד שהתברר כי הרבנית יצאה מן הבית משעות הבוקר ועדיין לא שבה, ועל כן לא החל בשיעורו עד אשר נודע על ידי שיחה טלפונית עם בתו שתח"י כי הכל כשורה, ורק אז הואיל לפנות למסירת השיעור.

(מתוך 'אחרון לדור דעה' בעריכת הרב שמעון יוסף מלר שליט"א)

בנו תוך כדי נסיעתם מבעד חלון הרכב וראה כיצד אנו מתאמצים בנשיאת הארון, הורה לנהג לעצור תיכף ולרדת, כדי להחליף את האשה בנשיאת המשא הכבד מכפי כוחה וכבדה.

ונתנים באהבה זה לזה

עובדא מעניינת המדברת בעד עצמה ורבות ניתן ללמוד ממנה, היה רבינו מספר: בבית האבא מרן הגר"י פרי הבגנה האחרון שנתר במטבח, תמיד היה נרקב... וכל כך למה?

כי בעוד שהיו כמה בנות בבית הרי כל אחד מבני הבית נטל מהם כרצונו, אבל את הבגנה האחרונה [-או כל פרי אחר], תמיד חינכו שאין צריך לקחת לעצמו, וכל אחד חשב שיהא עבור השני, ולפיכך הייתה האחרונה נרקבת תמיד ומתקלקלת, כשכל אחד מותיר אותה עבור רעהו, וחוזר חלילה... (מפי רבי יעקב אוהיון שליט"א)

"ביתנו יהיה כהפקר"

יותר משהיה ביתו של רבינו רשות היחיד שלו, היה הוא פתוח לתלמידים, הן לשם שמיעת השיעורים תמידין כסדרן שהיו ממלאים את חללו מן אל זן מבלי להותיר מקום פנוי, והן להיוועץ או להתברך מפיו ולשטוח שאלות וספיקות, כשרבינו חש חובה מיוחדת כלפי תלמידיו לפתוח בפניהם את ביתו ולהידרש לכל ענייניהם. מטבע הדברים, הפכו סדרי הבית בעקבות כך להיות משועבדים לצרכי התלמידים, והצורך הפרטי של בני הבית נפגע מפני צרכי הרבים הנכנסים ויוצאים תדיר.

והנה תלמיד פלוני ששאל פעם את הרבנית תח"י אם אין הוא מפריע לה בכך שהוא מגיע לבית פעמים רבות, והדבר בהכרח 'מסיג' את גבולה, נענה על ידה בדברים הבאים:

"אתה שואל אם אתה מפריע בהימצאותך כאן בבית?! ובכן, **כבר מאז החתונה** קיבלנו על עצמנו [-רבינו ולבחל"ח היא], **שהבית שלנו יהיה הפקר ממש!**" ואמנם כך היה באמת - אם משום כלל התלמידים המגיעים כסדר לשיעורים כמה פעמים בשבוע ובכל שעות היום, ואם בהתייחס לכל הביקורים של כל אחד ואחד הזקוק לעצה ותושייה או אף ברכה בעלמא.

מיטות לעצמינו...

תיכף לאחר נישואיהם פנה רבינו ואמר לרבנית שעליהם לרכוש עוד מיטות. לנוכח תמיחתה לשם מי הן נצרכות, השיב: "בשבילנו..." לא ירדה הרבנית לסוף דעתו: מאי משמע בשבילנו?! והרי יש להם

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח **בנימין** ב"ר **דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

תיארתני לעצמי שמצבו של רבי משה וובר זצ"ל אינו מזהיר, והכנתי ביני ובין עצמי 'ערימה שלימה' של דברי חיזוק שאוכל לומר לו, שיוכל להשיב אליו את נפשו ולמעט את צערו ואת כאבו. נכנסתי לבית החולים, וכשהגעתי לחדרו של רבי משה, לא האמנתי למראה עיני

שיחה מרוממת מהגאון רבי בן ציון גוטפרב שליט"א,
ראש ישיבת 'תורת ה' ומראשי קהילת המתמידים

אליעזר (לייזר) רוט

איש איש על עבדתו ועל משאו (ד מט)

בן יכבד אב, ואפתח דברי במעשה שהיה בבית המדרש 'זופניק' ירושלים, לעת זקנתו של אבי מורי הגה"צ רבי יצחק דוד גוטפרב ז"ל קבע שם מקום תפילתו ושם התפללו גם כמה וכמה מגדולי ירושלים, ובכללם רבה הדגול של ירושלים מרן בעל ה'מנחת יצחק' זצ"ל, גם כ"ק אדמו"ר מטשאקווא הגה"צ רבי נפתלי הלברשטם זצ"ל שכהן כיו"ר ועד הכשרות של ה'העדה החרדית'.

באחת השבתות, לאחר תפילת ליל שבת שוחחו יחד ה'מנחת יצחק' ורבי נפתלי כמנהגם, בתוך השיחה פנה רבי נפתלי לבעל המנחת יצחק לפרש לו את לשון התפילה הנאמרת לפני קידוש "וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה ומתוך מיעוט עוונות", וואס איז דער פשט, למה אנחנו רוצים שיהיה לנו מיעוט עוונות, למה שלא נבקש שנהיה בלי עוונות כלל???

ענה לו ה'מנחת יצחק' בדרך צחות, "האם אתם מדברים ברצינות?? לקבל שבת בלי עוונות בכלל? בשביל זה צריך להיראות כמו ר' יצחק דוד", האם אתה מוכן לכך? ובעודו מדבר החווה בידו הקדושה לעבר אבי מורי שהיה שקוע בתפילתו, ועוד היה בעיצומה של אמירת 'ברכות קריאת שמע', כשהקהל כולו כבר היה אחרי סיום התפילה. ואכן אבא זצ"ל היה זך ונקי מכל עוון, ועל כן יעיד המעשה שלפנינו: בביתנו לא השתמשו בחשמל בשבת, כפסקו הידוע של מרן החזון איש זצ"ל. באותם זמנים, לא היו גנרטורים ואפילו לא לוקסים, מי שלא השתמש בחשמל בשבת, היה נאלץ לישב בחושך, וסועד את סעודת השבת לאור נרות. בנוסף לנרות שהדליקו בחדר שבו אכלו, היו מדליקים עוד נר במטבח כדי שיוכלו להוציא את המאכלים ואת הכלים.

בליל שבת אחת, חזרנו מבית המדרש, ואבא זצ"ל נכנס לרגע למטבח להוציא משהו, והושיט ידו לארון המטבח. פתאום בקע מפיו קול זעקה גדולה ומרה: "אוי ווי! מוקצה! מוקצה!!!", כל גופו הזדעזע אחר שהרגיש שמבלי משים נגעה ידו באיזה חפץ של מוקצה בו לא הבחין בגלל החשכה ששררה במקום. כאמור החדר היה חשוך, ולא יכולנו לראות איך חוורו פניו, אבל אמא

הכירה אותו ואת ראת החטא שלו, ולכן ניסתה להרגיע אותו... "מה פתאום מוקצה?", היא אמרה, "זה הרי 'מתעסק', אפי' אם הייתה מלאכה הייתה פטור בכזה אופן...".

אבל אבא לא נתן לדברים הללו להרגיעו... "לא לא! זה לא בסדר", הוא ייסר את עצמו, "איך יהודי נוגע בשבת בחפצים בלא שראה אותם מקודם? יראת שמים אמיתית משמעה שאני אדע איפה יש מוקצה וחלילה וחס לא ארים את ידי באזור זה באופן שיכול להביא אותי להיכשל בטלטול חפץ מוקצה רחמנא ליצלן!".

הוסיף אבא לומר: "הרי אם היה כאן 'פרימוס' בוער, ודאי שהייתי נוהר מלהכניס את היד כדי שלא להיכוות, והאיך אירע שנשלתני ונגעתי במוקצה בשבת, הרי זה שורף הרבה יותר מהפרימוס הבווער!".

הוא היה נרעד בכל גופו ושואג בנהמת לב "שבת! שבת!"

ידעיו ומכריו של אבא ידעו שגם אם מזמינים אותו לקידושים או 'שלום זכר' וכדו' במקומות שנמצאים במרחק הליכה לא גדול מביתו, אבל בדרך לשם יש צורך לעבור ברחובות שבהם נוסעים

יהודים בשבת רח"ל, הוא לא מגיע למקומות אלו. הוא היה נשאר כל השבת רק בסביבה הקרובה לבית, במקומות שבהם הוא לא ייכשל בראיית יהודי שמחלל שבת רח"ל.

ואם אירע חלילה וחס שפעם עברה איזו מכוניות בשבת קודש באזור, ולרגע קטן ראו עיניו את המחזה המזעזע הזה של יהודי שמחלל שבת רחמנא ליצלן, הוא היה נרעד בכל גופו ושואג בנהמת לב "שבת! שבת", וכך שוב ושוב, עד אחר שאותו רכב היה נעלם מהאופק.

כששאלו אותו למה הוא צועק, הרי הוא רואה שהם ממושיכים בנסייעה ולא שמים לב לשאגותיו, היה אבא אומר שיש שני טעמים בדבר: קודם כל כי אולי יקרה שאחד מהם יהיה כזה שהניצוץ היהודי עדיין פועם בלבו, ולשמע זעקות השבר של יהודי המיצר כל כך על חילול השבת יתעורר בו הרהור תשובה וימנע את עצמו מכאן ולהבא מחילול שבת, וסיבה נוספת היתה כדי שהוא עצמו לא יתקרב לחלילה בראותו יהודי מחלל שבת, והדבר יגרום לכך שכבוד השבת יאבד מעט מזעיר ממקומו אצלו, לכן הוא נותן ביטוי לכאב על חילול השבת, ומחזק את עצמו שוב ושוב, שלא להתקרב חס ושלום בשמירת השבת. והוסיף עוד, שחילול שבת הרי חייבים סקילה והוא יותר מרציחה וכשרואים מעשה רציחה ודאי יש להזעזע ולצעוק מכאב כ"ש כשרואים חובת סקילה של חילול שבת.

וכשהגעתי לחדרו של רבי משה, לא האמנתי למראה עיני

ולא אוכל להימנע מלספר את המחזה הפלאי אשר ראו עיני, מעבודת קדשו של האי גברא יקירא חסידא ופרישא הגה"צ רבי משה וובר זיע"א, בעל 'ירים משה', רבי משה היה איש קדוש מאוד, ועל ספרו 'ירים משה' הסכימו גדולי ישראל וכתבו עליו בהפלגות גדולות על דמותו המיוחדת של איש פלא הזה.

בסוף ימיו לקה רבי משה בהתקף לב, והובהל לבית החולים 'ביקור חולים' בירושלים. מאחר ואני התפללתי לביל שבת ב'מתמידים', לא הרחק מ'ביקור חולים', החלטתי לעלות ולקיים מצוות ביקור חולים לביל שבת מיד אחרי התפילה, עוד לפני שפניתי לביתי כדי לקדש על היין לסעודת שבת. זכיתי לקשר טוב עם רבי משה, שכן אבי מורי זצ"ל היה ידיד נפש שלו. הם היו משוחחים הרבה מאוד בתורה ובראית שמים, היו להם שיחות מאוד מעניינות, וכך זכיתי גם אני לקרבה יתירה אצלו.

תיארת לי לעצמי שמצבו של רבי משה אינו מזהיר, והכנתי ביני ובין עצמי 'ערימה שלמה' של דברי חיזוק שאוכל לומר לו, איזה ווארט מפה ואיזה רעיון משם, כל מיני מאמרי חז"ל ורעיונות של מוסר וחסידות שיוכלו להשיב אליו את נפשו ולמעט את צערו ואת כאבו. נכנסתי לבית החולים, וכשהגעתי לחדרו של רבי משה, לא האמנתי למראה עיני. הוא הסתובב בחדר האשפוז, פניו להבים, לראשו היה חבוש השטריימל הישן שלו ועל גופו עטה את הקאפטן, מעל

בגדי הפיג'מה של בית החולים. כל כולו אומר 'ברען' של קדושה. על השולחן היה מונח 'ליקוטי תורה' של הרה"ק בעל התניא זיע"א, והלימוד בספר הכניס בו כזה ברען שהוא התקשה להכיל אותו. כשביירתי אותו, אמר לי שהוא עדיין לפני 'לכו נרננה', הוא עדיין עסוק בהכנות לקראת קבלת שבת.

שאלתי אותו "מה שלומכם ר' משה, שמעתי שהיה לכם התקף לב קשה...", ותיכף השיב לי בכזאת שמחה "ברוך ה', הכל כשורה, אני מרגיש מצויין, הכל כל כך נפלא".

עצם הדבר שיהודי במצב כזה מסוגל כך לחייך ולשמוח זה כבר פלא גדול. הרי ר' משה היה בעל יסורים. באותה עת הוא כבר היה אלמן, ולא זכה לזש"ק, וגם לא היה לו כסף. וסיפר לי שהוא בהמתנה להשתלת קוצב לב, הגוף שלו חלש, והרי איש כזה אמור לשכב במיטה באפיסת כוחות ובעיניים כבויות, אבל הוא היה המאושר באדם!

"בן ציון", ואהבת את ה' אלוקיך, זה מה שאני מרגיש!"

שוב שאלתי אותו "רבי משה, איך אתם מרגישים", והוא ענה לי בחיבה: "בן ציון, 'ואהבת את ה' אלוקיך, זה מה שאני מרגיש! עכשיו ליל שבת קודש, והוא זמן כל כך גדול, כל כך נשגב, זה הזמן שבו מתעוררת אהבה עצומה לקב"ה".

ניסיתי לבדוק אם הוא זקוק לעזרה: "איפה הרב עידו?", שאלתי על תלמידו - בנו שהיה מסור אליו בלב ונפש ולא עזב אותו לרגע. אבל הוא השיב לי: "שלחתי אותו הביתה, הוא צריך להיות עם המשפחה שלו עכשיו לסעוד איתם את סעודת השבת. אני לא זקוק לו כרגע, מטפלים בי יפה מאוד פה בבית החולים...".

הוספתי לשאול: "אבל רבי משה, אתם פה בבית החולים, ממתנינים להשתלת קוצב לב, איך אתם שומרים על כזאת שמחה מופלאה?", והוא השיב לי מינה וביה, הרי כתוב בתורה "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ואמרו ז"ל בכל לבבך שלא יהא לבך חלוק על המקום, אפילו לא כדי חגירת צפורן". הוא הרים את אגודלו והראה לי את הציפורן שלו ואמר לי "אתה רואה? חגירת ציפורן, אפילו את המעט מזעיר הזה אסור שיהא לבך חלוק על המקום. מה שהקב"ה עושה, הכל לטובה ואין שום מקום לצער ולעגמת נפש".

יצאתי משם המום, רצתי לבית הורי וסיפרתי לאבי מורי איזה דבר פלא ראיתי עכשיו. שמע אבי ברוב קשב והשיב לי: "נו, מה אתה כל כך מתפלא, כשאתה מספר לי דבר כזה על רבי משה וובר זה בכלל לא חידוש אצלי, הוא תמיד חי עם הקב"ה, לא משנה באיזה מצב הוא נמצא, הוא תמיד מרגיש שהוא נמצא בחיקו של אבינו שבשמים שאוהב אותו ועושה למענו את הטוב ביותר".

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אמרתי למרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, שאני רוצה לגדול, ואז הוא קם ואמר לי: "וכי אני לא רוצה לגדול? אני הולך ומלמד במשך שעה וחצי ומספר סיפורים ובשבילי זה ביטול תורה. בזמן הזה הייתי יכול להספיק הרבה יותר. לי מותר לבטל ואתה לא תבטל את עצמך?"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על החובה לרומם את נשמות ישראל

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ו' טו)

לפני קרוב לחמישים שנה, אחד משומעי לקחו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, הציע לי למסור שיעור תורה בבית כנסת מסוים בירושלים, שבכדי להגיע לשם הייתי צריך לנסוע במשך כשעתיים באוטובוסים [הלון וחזור] כדי למסור דרשה של חצי שעה. בתחילה דחיתי אותו על הסף, כיון שהייתי אז אברך צעיר שישב ועסק בתורה ולא הייתי מעוניין לבזבז את זמני. אם אלך לשיעור זה, תורה מה תהא עליה?

יום אחד לאחר השיעור של מרן, קרא לי הרב והכניס אותי למכוניתו בדרך לביתו. כשהגענו לביתו, פנה אלי מרן ואמר: "שמעתי שאתה לא רוצה ללכת למסור שיעור תורה שהציעו לך".

"רבינו, תורה מה תהא עליה?" עניתי לו.

"והאנשים המסכנים האלה מה יהיה עליהם?" השיב לי מרן זצוק"ל. "הלא אין אפילו מי שיגיד להם הלכה אחת!..."

אמרתי לו שאני רוצה לגדול, ואז הוא קם ואמר לי: "וכי אני לא רוצה לגדול? אני הולך ומלמד במשך שעה וחצי ומספר סיפורים ובשבילי זה ביטול תורה. בזמן הזה הייתי יכול להספיק הרבה יותר. לי מותר לבטל ואתה לא תבטל את עצמך? אתה רוצה את ההתקדמות האישית שלך ושהם יישארו עמי ארצות גמורים? אתה תאכל בשר והם יאכלו חצץ?" [הלימוד נמשך למאכל ומשקה, כפי שדרשו רבותינו (חגיגה יד ע"א) על הפסוק "לָכוּ לֶחֱמוּ בְּלֶחֱמֵי וְשִׂתּוּ בַּיַּיִן מְסֻכָּתַי" (משלי ט, ה)].

ואז סיים ואמר: "אל תדאג, תלך, והקב"ה ישלם לך על זה כפל כפליים".

שמעתי לדברי מרן והלכתי לשם [בשעות הערב, ולאחר מכן הייתי הולך לכולל ערב] ונדהמתי לראות ארבעה אנשים... אפילו מניין לא היה. אך לאט לאט ליקטנו מניין ותוך תקופה קצרה, פחות מחודש ימים, ארבעים איש היו מגיעים לשיעור ועוד למעלה מעשרים מילדיהם! ואלו אנשים שלא היו באים להתפלל בבית הכנסת אלא היו מתפללים בביתם [או בכלל לא, רח"ל], ומחוסר ידיעה היו מוכרים ארטיקים וגלידות ביום שבת קודש.

בחסדי ה' יתברך, לאט לאט התחילו אותם אנשים להתעניין בדברי התורה הקדושה והיו שואלים שאלות בהלכה. כיום הם יראי שמים בתכלית וקובעים עתים לתורה, ובניהם תלמידי חכמים מופלגים

וכל נכדיהם זרע קודש ברך ה'.

ברוך ה', בזכות ששמענו לעצת מרן זכינו לקבל את רבנות שכונת "בית ישראל" והסביבה, וממנה צמחה תנועת התשובה בארץ ובעולם. כמובן שאנו תמיד רוצים להגדיל תורה ולהאדירה עוד יותר ועוד יותר, בחינת 'יש לו מנה רוצה מאתיים', אך גם בזה צריך זהירות וסבלנות, וכפי שאמר לי פעם מרן זצ"ל שבחינת איזהו עשיר השמח בחלקו, שייכת גם בתורה הקדושה!

זה לא קל לדבר אל העם, לרומם אותם ולהוציאם מהסתכלות כלפי הארץ, הארציות, ולהובילם למצב של "שְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָּרָא אֱלֹהִים" (ישעיה מ, כו). לא פשוט לגרום ליהודים לענוב את הבלי העולם ולהשקיע בדבר האמיתי שזהו לימוד התורה הקדושה, להרבות בקביעות עתים לתורה, לקום להתפלל מוקדם בבוקר ולהספיק ללמוד קודם העבודה, אבל התלמיד חכם מחויב בזה, "מִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם" (ישעיה נח, ז), "לֹא תִנְכַּל לְהִתְעַלֵּם" (דברים כב, ג).

לא כולם מתאימים לכך, במדבר זה היה תפקידו של אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות א, יב), אך הרבה אברכים יקרים שחשבו שאינם מתאימים התחילו, ונוכחו לגלות שיש להם לשון לימודים והם מצליחים לקרב

ולחזק את העם, ולכן צריך כל אחד לנסות, וה' יהיה בעזרו.

אני לא בנוי לזה, אין לי כוחות, אין לי זמן

האדם צריך למסור את עצמו למען ה' ותורתו. אם יש ציבור צמא לתורה, ובאפשרותך לזכות אותו בדרשה, בשיעור, בדבר תורה - אסור לך לעמוד מנגד ולפטור את עצמך בכל מיני תירוצים: "אני לא בנוי לזה, אין לי כוחות, אין לי זמן, יש לי את סדרי הלימוד שלי, יש לי צרכים משפחתיים"...

הכל תירוצים! אם אתה צריך לעשות - אתה יכול לעשות! ואם תעשה - הקב"ה יהיה בעורך, תראה הרבה סיעתא דשמיא בכל התחומים.

יש לך את סדרי הלימוד שלך? אין לך מה לחשוש. כבר אמרו חז"ל (אבות ד, ה): "הלומד על מנת ללמד - מספיקין בידו ללמוד וללמד". מי שמקדיש מזמנו ומתורתו לאחרים - לא רק שתורתו לא תיפגע מכך, אדרבה, תורתו תתגדל, תתרומם ותתעלה.

אין לנו מושג איזו זכות גדולה יש למי שמזכה את הרבים. **התועלת איננה רק לאחרים, גם הוא עצמו יוצא נשכר, הוא נבנה ומתגדל מכל הבחינות.**

כאשר אדם מקהיל קהילות ומזכה את הרבים בתורה וביראת שמים, הקב"ה מתקלס על ידו. ומי ששם שמים מתקלס על ידו, אין ערוך לשכרו מן השמים.

אומר המדרש (מדרש משלי י'): "בא לפניו מי שיש בידו חמשה חומשי תורה, ואמר לו הקב"ה: בני, למה לא למדת הגדה ולא שנית?" - יכולת להקהיל קהילות וללמד ברבים את תורת ה', יכולת לזכות אותם בדבר תורה - למה לא עשית זאת!?

ממשיך המדרש: "שבשעה שחכם יושב ודורש, אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל".

עובת את הבית, הנחת בצד את כל העיסוקים שלך ונסעת למסור שיעור - דע לך שבזכותך הקב"ה מוחל ומכפר על עוונותיהם של ישראל! אין לך השגה באיזה מקום מרום אתה נמצא!

יש תוהים: מה כל כך חשוב בשיעור

יש תוהים: מה כל כך חשוב בשיעור, הרי כל אחד יכול ללמוד לעצמו! נכון, אבל אין תחליף ללימוד תורה ברבים. כשיש דרשה או שיעור, באים ציבור ושומעים את דבר ה'. "ברוב עם הדרת מלך" - הקב"ה מתהדר ומתקלס, הקב"ה אומר: בניי אהובי מניחים את כל עיסוקיהם וטורחים ובאים לבית המדרש לשמוע את דבר ה'. איזה קידוש ה'!

לא תמיד זה קל. יש קשיים, יש התמודדויות. לפעמים הדבר כרוך בטרחה, בחוסר נוחות. נתאר לעצמנו: אדם יושב בחיק משפחתו בשבת, משוחח בדברי תורה עם ילדיו. איזו שעה של קורת רוח, מעין עולם הבא! ואז, בבת אחת, עליו לקטוע הכל ולצאת מהבית לשיעור הקבוע שלו. קשה לו לעזוב, הוא מרגיש שעדיין לא מיצה את ה'עונג שבת' שלו עם הילדים. אבל אין ברירה - הציבור מוחכה. אין ספק, זו הקרבה גדולה, מסירות נפש. ומי שמוסר נפשו לזיכוי

הרבים, הקב"ה ישלם לו כגמולו בשפע רב.

כבוד הרב, אין שם ציבור. למי אדרוש?

פעם הוריתי לאברך מהישיבה שילך לבית הכנסת פלוני בשבת וידרוש שם בפני הציבור.

האברך ניסה להתחמק, אמר לי: "כבוד הרב, אין שם ציבור. למי אדרוש?"

אמרתי לו: "איך יהיו אנשים אם אין דרשה?... תתחיל לדרוש, וכך יהיו אנשים".

לאחר ששב משם, שאלתי אותו: "נו, איך היה שם? כמה היו?" אמר: "היו שניים"...

אמרתי לו: "מצוין. איזו זכות גדולה יש לך! הנה, כבר יש לכם זימון... תמשיך, אל תרפה, וה' יהיה בעורך! בעזרת ה', מהשניים יהיו שלושה, מהשלושה יהיו ששה, כן ירבה וכן יפרוץ"...

לאחר כמה שבועות הוא בא אלי ומספר לי שיש לו בשיעור למעלה מעשרים וחמישה אנשים!

זה לא נגמר בזה. כדי לרתק את הציבור צריך לעשות להם 'עונג שבת', להגיש כיבוד, עוגות, שתיה... זה פותח את הלב. "גדולה לגימה, שמקרבת את הרחוקים" (סנהדרין קג ע"ב).

האברך אינו משופע במזון, מאין יהיה לו תקציב לכיבוד? אמרתי לו: "זה דבר חשוב, תיקח מהמעשר, ה' לא יעזוב אותך, תראה שפע".

האברך הלך למכולת וקנה כיבוד לשבת. פגש אותו אדם אחד שהסתקרן לשם מה הוא קונה את הכיבוד. הוא סיפר לו שהוא מוסר שיעור קבוע בבית הכנסת פלוני בשבת, והוא קונה את הכיבוד עבור משתתפי השיעור.

אותו אדם התלהב מהעניין, הוא פנה לבעל המכולת ואמר לו: "כל הקניה שלו עבור בית הכנסת - עלי!"...

פעם דרשתי באיזה מקום. ניגש אלי אדם ואמר לי: "כבוד הרב, אני שייך לבית הכנסת פלוני. איזה מגיד שיעור נפלא שלחת לנו! אנחנו מוכנים לתת לו כל מה שביקש!"

ואיך הכל התחיל? בקושי הוא הסכים, ניסה להתחמק... הוא לא האמין בעצמו: מי אני ומה אני, מי יבוא וכמה יבואו...

היה צריך להכריח אותו להתחיל. וההתחלה לא היתה מרשימה. הכל התחיל משני אנשים... וראו להיכן הגיע!

היה גאון אחד שהיה לומד בעוצמות אדירות

בכל אדם טמון פוטנציאל עצום, כוחות אדירים! עליו להאמין בכוחות הטמונים בו. אם רק יאמין - ייוכח!

היה גאון אחד שהיה לומד בעוצמות אדירות, בהתמדה נוראה, עם כוחות נפש עצומים, כמעט בלתי אנושיים. שאלו אותו: "מאין אתה שואב את הכוחות הללו?"

אמר: "יש לי שריפה במוח! אני מרגיש חובה לחטוף ולהציל כמה שאפשר מתוך השריפה".

כשפורצת שריפה, האדם פורץ לביתו כרוח סערה ומוציא מתוכו

כתוב בזוהר הקדוש שבשעה שיש ח"ו דינים בעולם, שיש שעת צרה, שעת סכנה, והקב"ה אוהב בן אדם ורוצה להציל אותו מהסכנה, הוא שולח לו דורון, מתנה. והמתנה היא "מסכנא" - "עני". יכול להיות עני בכל דבר, יש עני לממון, ויש עני לכבוד - וזה עוד יותר גרוע... ויש עני למילה טובה, ויש עני למאור פנים, ויש עני שצמא שישמעו אותו...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל - 'איך תדע שהקב"ה אוהב אותך...'

יָאֵר ד' פְּנֵי אֱלֹהֵי (ו'כה)

הייתה פעם תקופה קשה מאד - כתקופתנו, (א"ה: ערב מלחמת המפרץ), ואולי אפילו יותר קשה, שההרגשה הייתה "בבוקר תאמר מי ייתן ערב ובערב תאמר מי ייתן בוקר", הכל מעורפל, לא יודעים מה ילד יום, יש מתיחות, ונכנס יהודי אחד אל הרב מבריסק בירושלים, ואמר: רבי, מה יהיה כאן?... אמר לו הרב מבריסק: מה שיהיה אינני יודע, אינני נביא, אבל אני יודע מה צריך לעשות, ואני יודע מה מותר לעשות ומה אסור לעשות...

אלו דברים מבהילים, ודברים מרגיעים.

יש דברים שאסור לעשות, ויש דברים שמוותר לעשות, ויש דברים שצריכים לעשות. ואנחנו, "אינן כוחנו אלא בפה" (תנחומא בלק ג'), ואין שום עצה אחרת! זה מה שהסבתות שלנו עשו, ועושות, ויעשו. וכשאנחנו נהיה סבתות גם כן נעשה כך.

יהודי אומר כל יום קריאת שמע, והוא שומע מה שהוא אומר: "והיה אם שמוע" - יהיה טוב, וח"ו אם לא - להיפך, ואין שום עצה אחרת! רק העיניים הפשריות מזדמיינות, שנשק זה הצלחה, והעדר נשק זה ח"ו... אבל עיני השכל רואות את מה שהתורה הקדושה מלמדת אותנו, ודוד המלך אומר (תהלים ל"ג י"ז): "שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט".

רק עמל התורה יכול להציל! אתם יודעים כמה תורה לומדים כאן בבני ברק?... זה הרי ממש מבהיל! הקירות ספוגים בדברי תורה, הרחובות ספוגים עם תורה, ולא סתם תורה - תורה במסירות נפש! תורה מתוך הדחק! מסירות נפש של הלומדים, ומסירות נפש של הנשים. איפה היה לנו דבר כזה? "ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ואני שכולה וגלמודה... ואלה מי גדל" (ישעיה מ"ט כ"א).

והקב"ה אוהב בן אדם ורוצה להציל אותו מהסכנה, הוא שולח לו דורון, מתנה.

יש תורה ויש חסד, ואנחנו אומרים את זה כל יום בתפלת שמונה עשרה: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים ואהבת חסד". מבאר ה"חפץ חיים" (אהבת חסד פ"א): "באור פניך" - כשהיה

הגילוי הנורא של אור העליון, של אור פני מלך חיים, של ה' יתברך בזמן מתן תורה - נתת לנו שני דברים: "תורת חיים ואהבת חסד", זה מה שיש לנו. כתוב בזוהר הקדוש בפרשת וירא, שבשעה שיש ח"ו דינים בעולם, שיש שעת צרה, שעת סכנה, והקב"ה אוהב בן אדם ורוצה להציל אותו מהסכנה, הוא שולח לו דורון, מתנה. והמתנה היא "מסכנא" - "עני". יכול להיות עני בכל דבר, יש עני לממון, ויש עני לכבוד - וזה עוד יותר גרוע... ויש עני למילה טובה, ויש עני למאור פנים, ויש עני שצמא שישמעו אותו... וכשהקב"ה אוהב בן אדם מסוים ורוצה להציל אותו מסכנות גדולות, הוא שולח לו מתנה איש מסכן, והוא זוכה בו, ובזכות זה הוא ניצל מהדינים.

צריך לדעת את הסוד הזה, כשמישהו דופק אצלך בדלת, ולא משנה אם הוא בא לבקש טובה או לשאול איזו שאלה, ואתה מחייך אליו, אתה מקבל אותו יפה במאור פנים למרות שאתה בעצמך טרוד כעת, אתה עסוק ויש לך אלף עניינים על הראש... - ההוא לא חושב בכלל שאתה טרוד, הוא דופק בדלת בשלוות נפש, ומקווה שמי שיפתח לו יראה לו פנים מחייכות, עליזות, שמחות. - לך תספר לו מה נעשה כעת בלבו של המחייך הזה... איזה צרות יש לו, איזה דאגות יש לו,

וכו'. ואתה קיימת את מאמר החכם "אבלו בלבו וצהלתו על פניו", חייבת אליו, קבלת אותו יפה, גמלת אתו חסד - אם זה צדקה או גמילות חסד וכו' זהו סימן שהקב"ה אוהב אותך.

- זו סיסמת חיים. חז"ל הקדושים גילו לנו כאן סוד עצום: כל מי שבא לבקש ממני משהו ונראה שהוא בא להטריד, כביכול, זה לא מטריד! זה סימן שהקב"ה אוהב אותך! מי שהקב"ה אוהב אותך - הוא מזמן לו מצוות וגמילות חסדים.

ולפעמים אדם עומד לצאת מהבית, ויש לו עניינים דחופים לסדר, ובדיוק אז משהו דופק... במצב כזה צריך לנהוג כפי שהספרים הקדושים מלמדים אותנו: לחשבן מיד, בחלקיק של שניה, שהתוכנית ההיא נגוזה כעת, ומשמים רוצים שאעסוק באדם הזה - וזה לטובה!... כל עכבה לטובה!... משמים עוצרים אותי מללכת לעשות את מה שאני תכננתי, וזה טוב בשבילי".

אני, בשכל הקטן שלי, חושב שעכשיו כל עולמי נחרב... והאמת שזה טוב בשבילי. אז תתפוס מיד את העניין. ותדע שמחייכים אליך מהשמים...

כתוב בפסוק (תהלים כ"ג ו'): "אך טוב וחסד ירדפוני". אמר ה"חפץ חיים": שהרדיפות יהיו רק מ"טוב וחסד"...

רבי חיים פרידלנדר זצ"ל הגדיר יסוד מוסרי עצום בשתי מילים: "בין כך". הרי בין כך לא אתפטר ממנו כעת, אם הוא בא - אז הוא בא... אם כן מדוע אני צריך להיות טיפש ולהראות לו פנים זועמות ולהראות לו שהוא קלקל לי את כל התכניות, הרי בין כך הזמן הזה מוקדש לו, אלא צריך לחייך אליו, ולקבל אותו בסבר פנים יפות, ובפרט אם נזכר שזה אות מהשמים שאוהבים אותנו ורוצים להציל אותנו על ידי זה.

אוי, הולכים להגיד שיעור, ורומסים ברגלים לאווים דאורייתא

רבי איסר זלמן מלצר, לשמו ולזכרו תאוות נפש, היה הולך מביתו שבשכונת "בתי ברוידא" בירושלים לשיבת "עץ חיים", בשביל להגיד את השיעור כללי שלו פעם בשבוע. - גדול הדור רבי איסר זלמן!... רבן של כל בני הגולה!... וזה שיעור שחיוכו לו מיום חמישי ליום חמישי!... גדולי ירושלים היו מחכים לו... וישמעו שם מראות אלקים!... "אבן האזל" - רבי איסר זלמן הולך שקוע במחשבותיו בין סמטאותיה של שכונת "מחנה יהודה", ויושבים שם בצדי הדרכים הרבה עניים.

הוא היה שקוע בהגיגות הקדושים, ופתאום הוא התעורר, ואמר לזה שהלך אתו: אוי, הולכים להגיד שיעור, ורומסים ברגלים לאווים דאורייתא - "לא תאמץ את לבבך", "לא תקפוץ את ירך מאחריך האביון". ומצות עשה של "פתוח תפתח".

מיד הוא חזר אחורה את כל הדרך, ונתן מטבע לכל עניין...

עוד מספרים, כי ביום אחד רבי איסר זלמן הסתובב לפני ביתו הלוך וחזור, נגש אליו יהודי שעבר שם, ושאל: מדוע ראש הישיבה לא נכנס לביתו. אמר רבי איסר זלמן: עליתי במדרגות, ושמעתי מעבר

לדלת שהעוזרת שעובדת בבית ושוטפת את הרצפה, שרה לעצמה, ואינני יכול להיכנס בזמן שהיא שרה, הציע אותו יהודי לרבי איסר זלמן: אעלה לבית, ואומר לה שראש הישיבה רוצה להיכנס, ומיד היא תפסיק. אמר רבי איסר זלמן: היא, נעבך, צריכה לעבוד בכזו עבודה בזויה בשביל להרוויח את הלחם שלה, וכל חיותה מכך שבשעה שהיא מנקה היא מנגנת לעצמה, לכן כאשר אני בא ושומע מעבר לדלת שהיא מנגנת - בכוונה אינני נכנס... כתוב בתהלים (ק"ט י'): "בכל לבי דרשתיך אל תשגני ממצוותיך", אמר המדרש (שוחר טוב) "הלב הזה הוא מכניס את הצדיקים לגן עדן".

לפעמים זה האבא שלך, לפעמים זה האמא שלך

הקב"ה מזמן לאדם עני, מזמן לו מסכן. וכי אתם חושבים שהעני הזה צריך לדפוק בדלת? הוא צריך להגיע ממקום רחוק? - יתכן שהמסכן הזה יושב אצלנו בבית!... הוא לא צריך אפילו לדפוק בדלת. לפעמים זה האבא שלך, לפעמים זה האמא שלך, לפעמים זה הבן שלך, לפעמים זה האח שלך, לפעמים זה האחיות שלך. וכי צריך ללכת למרחקים בשביל לחפש מצוות?

הרבה שלנו הרב אברמסקי זצ"ל קרא פעם לבחור אחד בשיבת סלבודקה, ואמר לו: תדע לך שכתוב בחזיונים של צדקה וחסד "הקרוב קרוב קודם", עשיית חסד עם אח קודמת לעשיית חסד עם אחרים, ומדוע אתה לומד חברותא עם בחורים אחרים ולא עם אחיך?... אתה הרי יודע כמה שהאח שלך צריך שתלמד אתו!... - לא צריך שהמסכן ידפוק בדלת, הנה, הוא יושב לידי. בני הבית הם גם כן מסכנים. כל מי שצריך משהו הוא מסכן - כי עכשיו זה חסר לו ואתה יכול להשלים לו.

שתי מדרגות ירדתי אתו, אבל את שאר המדרגות לא ירדתי בגלל האלפים שלא זכו להתחתן...

רבי איסר זלמן מלצר, רבן של בני הגולה, היה חותנו של קדש הקדשים רבי אהרן קוטלר זצ"ל, [כל הגוף מזדעזע מלהזכיר את שמותיהם בלבד..]. בשנת תש"ו, לאחר שעולם התורה באירופה נחרב ועדיין מיששו בידיים את החורבן, זה היה מצב של "מתו מוטל לפניו... את רבי אהרן קוטלר ה' יתברך הציל ברגע האחרון מתוך ההפיכה, הוא היה צריך לבנות את עולם התורה באמריקה ובארץ ישראל; לבנות את לייקווד ואת כל אמריקה, ולבנות את ה"חינוך עצמאי" בארץ ישראל.

לרבי אהרן היה בן גדול - רבי שניאור, שלמד בירושלים, ונהיה חתן. כאשר הוא התכונן לנסוע לחו"ל לחתונתו, הוא בא להיפרד ולהתברך מהסבא הגדול, רבי איסר זלמן, לקראת נסיעתו ונישואיו, רבי איסר זלמן כמובן בירך אותו עם כל הלב, ונפרד ממנו, ויצא אתו מהבית, וליווה אותו, וירד אתר שתי מדרגות, ונעצר, והחתן המשיך ללכת לבד ורבי איסר זלמן חזר לביתו.

תלמיד של רבי איסר זלמן שהיה שם באותה שעה שאל את רבן: רבי, מדוע ירדתם רק שתי מדרגות... אמר לו רבי איסר זלמן: שאר

מרן אמר לי פעם שבעיקרון לא היה רוצה לברך אנשים, כי הוא יודע שהברכות שלו לא מועילות בכלל, אבל מאחר ויהודי צריך להידבק בדרכיו של הקב"ה, והקב"ה אוהב לברך את עמו ישראל, לכן גם הא מברך בשביל העניין הזה של להידבק במידותיו. אבל אם באו לבקש ממנו ברכה באמצע שהיה שקוע בלימוד, זה היה מפריע לו מאוד

פעיל 'אחינו' הרה"ג ר' ישראל דחבש, על עמל התורה של מרן הגר"ש בעדני זצ"ל, ועל התייחסותו המיוחדת לקירוב רחוקים - חלק א'

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ו' טו)

במשך שנים רבות זכה ידידנו הרה"ג ר' ישראל דחבש, להיות מהאנשים הקרובים ביותר למרן קדוש ישראל רבי שמעון בעדני זצוק"ל.

הרב דחבש מסביר כי החיבה היתירה לה זכה אצל מרן זצ"ל, מקורה אך ורק בפעילותו לקרב רחוקים, במסגרת עבודתו כפעיל ותיק בארגון 'אחינו', זרוע החיזוק של 'דרשו'.

ואכן, מוסר הרב דחבש את נפשו על קירוב רחוקים, לא אחת הסתכן בנפשו מול אבות זועמים שאיימו לפגוע בו נפש אם יכניס את בניהם לישיבות הקדושות, לא פעם כבר זומן לחקירות לאחר שהורים התלוננו עליו שהוא 'מכשף' את ילדיהם הבוגרים ו'מסית' אותם לעזוב את הבית וללמוד בישיבה, אבל הוא לא נותן לכל אלו להניא אותו ממפעלותיו הכבירים, וזאת, לאחר שלמד אצל מרן הגר"ש בעדני עד כמה גדולה ועצומה חשיבותה של הפעילות הזאת.

בשיחה שקיימנו אתו מפליג הרב דחבש על גלי זכרונו לימים שבהם זכה לצקת מים על ידיו של אותו גאון וקדוש.

"כשהיה רבינו יושב ולומד, שום דבר בעולם לא יכול היה להזיז אותו מלימודו", מספר הרב דחבש. הוא היה לומד עד כלות הכוחות כפשוטו, שקוע בגמרא ולא מוציא את עיניו ממנה במשך שעות. כשהוא היה שקוע בלימוד, היה לו מראה מאוד מפחיד, כולם הכירו אותו בתור אדם חביב וחייכן, אבל בזמן הלימוד לא היה בו שמץ של זחות הדעת חלילה. הוא היה רציני מאוד, היה ממש פחד להתקרב אליו.

"גם אם מישוהו רצה לבוא ולשאל את הרב שאלה, זה לא היה כזה פשוט. אם היתה זו שאלה של משהו שכתוב במפורש בגמרא או בשולחן ערוך, מרן היה אומר לו: 'מה אתה שואל אותי כזאת שאלה באמצע הלימוד, תפתח שולחן ערוך ותלמד!'. אבל אם היתה זו שאלה שיש בה כדי להסתפק גם אחרי שלומדים בפנים הספר, הוא היה משיב בשמחה, אך בקצרה. רגע אחרי שהשיב את תשובתו כבר היה שקוע בחזרה בלימודו.

"כך זה היה בכל פעם כשהוא היה לומד, אבל כשהוא היה מכין

שיעור, זה היה ביתר שאת, והריכוז שלו היה מגיע אז לרמות בלתי נתפסות. רבינו אמר לנו פעם שכשהרב שך היה מכין שיעור לא היה עם מי לדבר, ואנחנו חייכנו זה לזה, כי ידענו שגם אצלו זה ממש אותו הדבר, ואכן מרן זצ"ל היה מרבה לדבר על מה שהוא ראה ולמד אצל הרב שך, והנהגות רבות שלו נלקחו למעשה מהרב שך.

"את השיעור היה מוסר פעם בשבוע, ביום שלישי, והוא היה אומר אותו בכזאת עמקות נפלאה, שרק מעטים מאברכי הכולל הצליחו להחזיק ראש עד סוף השיעור, וזאת למרות שבכולל למדו תלמידי חכמים מופלגים. אני חושב שרק ארבעה או חמישה אברכים יכלו להחזיק ראש ולהבין את השיעור מתחילתו ועד סופו.

"למעשה השיעור היה מתרחב והולך, הוא היה יוצא מהסוגיא שלמדנו, משוטט בכל רחבי הש"ס מביא ראיות וסברות, עוקר הרים וטוחנם זה בזה, ולבסוף מכנס את הכל לתוך הסוגיא ומסביר מהלך שלם לכל אורכה".

"וראה זה פלא, אף שרבינו היה לומד בכזאת שקיעות מופלאה ולא נתן שיפריעו לו מלימודו, לי הוא הרשה לבוא אליו עם שאלות

פניו של מרן היו מאירות באור יקר, הוא היה שש ושמה באופן שאי אפשר לתאר

"בתקופה שאחרי פטירתה של הרבנית, היה מרן בצער גדול. היא היתה מסורה אליו בצורה שלא תיאמן, הוא סיפר לי רבות על מסירות הנפש המיוחדת שלה ללימוד התורה שלו, וההערכה שלו אליה היתה בלתי נתפסת.

"באותו זמן כולו לראות מה המשמעות של קירוב רחוקים אצל מרן. הייתי רואה שהוא קצת בצער, מיד ניגשתי אליו ודיווחתי לו על איזה בחור שבדיוק חזר בתשובה והצלחתי להכניס אותו לשיבה. פניו של מרן היו מאירות באור יקר, הוא היה שש ושמה באופן שאי אפשר לתאר. כך הייתי שומר את העדכונים שלי ומפזר אותם לאורך זמן, בכל פעם שראיתי שהוא קצת מצטער, הייתי רץ אליו ואומר לו "הרב, נפתח עוד תלמוד תורה חדש בצפון, בגלל ריבוי בעלי התשובה שם", "הרב, הקמנו עוד ישיבה לצעירים מתחזקים", ככה כל פעם, וזאת היתה הנחמה הכי גדולה שלו בצער.

"כמו כן כבר סיפרתי, כמה היה מרן חס על כל שניה ולא היה מוכן לבזבז כלום מזמנו, אבל מדי פעם הוא היה יוצא לנסיעות ארוכות ברחבי הארץ, כדי למסור שיעורי תורה ולחזק את הציבור, במיוחד בימי 'בין הזמנים'. בחלקי נפלה הזכות להיות הנהג שלו בנסיעות מחוץ לעיר, כך שזכיתי לראות לא פעם ולא פעמיים את מסירות הנפש שלו לעניין הזה.

"אני מדבר על השנים האחרונות, מרן כבר לא היה צעיר, הוא התקרב לגיל תשעים ובכל זאת הייתי לוקח אותו לנסיעות של יום שלם, משעות הבוקר ועד השעה 18:00 בערב, נסענו לאשדוד, שם הוא היה אומר שיעור, לאחר מכן היינו ממשיכים במסע עד נתיבות. בכל מקום הוא היה מתיישב, אומר שיעור בפני מאות אברכים ובחורי ישיבה. לפעמים נותן שיחה בנושא של חינוך או קירוב רחוקים, כל מקום לפי העניין שלו.

"בדרך הוא היה יושב באוטו משך שעות, לומד משניות או משנה ברורה, בהתמדה מופלאה. הרבנית היתה מכינה לו מאפה ואורות לו לדרך, אבל כשהוא היה מוציא אותו מהתיק, היה קודם כל פורס לי חתיכה ומתעקש שאוכל לפניו: "זו לא דרך ארץ לאכול לבד", היה אומר לי, "קודם אתה תאכל ואחר כך אני".

פעם סיפר לי חתנו הגר"א יפת שליט"א

"בכלל, אם כבר דיברנו על אכילתו של הרב, פעם סיפר לי חתנו הגר"א יפת שליט"א, שהוא עשה חשבון ומצא שהוא אוכל שהרב אוכל במשך חודש שלם שווה פחות מ-400 שקלים! לדבריו, סכום זה הספיק לקנות לרב את כל מאכליו למשך חודש שלם, כולל שבתות וימים טובים. אני לא יודע אם אפשר לקרוא לזה אכילה בכלל, הוא היה קצת טועם. היו מכינים לו סיר קטן של חמין לשבת, וממנו הוא היה מסתפק במשך כל השבוע!

"כשהגיעו שעות אחר הצהריים, הרב כבר היה עייף מאוד אחרי נסיעה כזאת ארוכה, הוא היה לומד ולומד עד שהספר היה נשטט

בכל עת, והיה משיב לי בנינוחות רבה. זאת, משום ששאלתי אותו בענייני קירוב רחוקים. זה היה הדבר היחיד בעולם שהיה חשוב לו חוץ מלימוד התורה. ברגע שדוברת על קירוב רחוקים, העיניים שלו התרחבו, הוא שמע והקשיב וייעץ ועוד, והנהגה ונתן לי דחיפה להתקדם הלאה ולא לחשוש מאף אחד.

"אם היתה לי שאלה דחופה לגבי איזה בחור שרוצה להיכנס לשיבה ואנחנו מתלבטים אם להכניס אותו לשיבה של מתחילים או לשיבה של מתקדמים, במקרה שהיינו צריכים תשובה דחופה, הייתי ניגש למרן אפילו כשהוא היה בשיא השקיעות, והוא עודד אותי לעשות זאת, הוא אמר לי שלא אפחד לשאול אותו בכל עת, כל מה שקשור לקירוב רחוקים שווה אצלו יותר מהכל.

"לא רק שהוא ענה לי בכל זמן, אלא שהוא גם לא הגביל את הזמן של ההתייעצות, הוא המשיך לדבר איתי ולהעמיק בנושא כפי הצורך, בלי להזדרז ובלי להצטער על הזמן שהולך לאיבוד, כי מבחינתו זה היה חשוב לא פחות מלימוד התורה עצמו. כמובן שניצלתי את זה גם כדי לשאול על ענייני הפרטיים, משחיל בין לבין והוא היה עונה לי בחיבה גדולה. אבל זה היה חייב להיות קצר, כי אחרי זמן קצר הוא היה אומר 'ביטול תורה ביטול תורה', וחוזר מיד לתלמוד.

"האברכים ידעו שמי שרוצה לשאול אותו איזו שאלה בענייני העולם הזה, יש זמן קצוב - כשהרב צועד מהיכל הלימוד למשרד שלו, וכשהוא צועד ממנו אל האוטו בדרך הביתה. זה הזמן שבו אפשר לדבר איתו.

"מרן אמר לי פעם שבעיקרון לא היה רוצה לברך אנשים, כי הוא יודע שהברכות שלו לא מועילות בכלל, אבל מאחר ויהודי צריך להידבק בדרכיו של הקב"ה, והקב"ה אוהב לברך את עמו ישראל, לכן גם הא מברך בשביל העניין הזה של להידבק במידותיו. אבל אם באו לבקש ממנו ברכה באמצע שהיה שקוע בלימוד, זה היה מפריע לו מאוד, ופעמים רבות היה מסרב לכך.

"פעם ביקש ממני אחד מקרובי משפחתי שהוא רוצה שאני אכניס אותו למרן כדי שיברך אותו. אמרתי לו שבסדר, שיבוא בשעה עשר בלילה, נעלה לרב הביתה, אולי נצליח להוציא ממנו ברכה.

"נכנסו לבית מרן, הוא הבחין בנו ושאל אותי מה אני רוצה. אמרתי לו שיש פה קרוב משפחה שלי שמבקש ברכה מהרב. הרב השיב לנו בקצרה: "הברכה זה ללמוד תורה", ומיד חזר לתלמודו. אמרתי למרן: "הרב, הוא בא במיוחד מירושלים, שהרב יתן לו איזו ברכה קטנה..." אבל מרן השיב בתקיפות "הברכה היחידה זה ללמוד תורה, שיישב וילמד תורה - תהיה לו ברכה".

(הערת הכותב: פעם הגענו למרן וצל"ל כדי לשמוע ממנו שיחת חיזוק ללקראת שבת, ומרן הקדיש לנו זמן בשמחה רבה ושוחח אתנו על קורות חייו ועל רבותיו, כשהוא שוזר בדבריו מסרים חשובים מאוד למחנכים וראשי ישיבות. לאחר שהסתיימה השיחה פנה מרן לחזור לבית המדרש, ורגע לפני שנס לבית המדרש נפרדנו ממנו וביקשנו את ברכתו. מרן השיב בחדות: "מה ברכה? מה אני, 'ברכן' אני?", והחיש צעדיו אל תוך בית המדרש הסמוך).

זכיתי להסתופף בצילו של מורי ורבי הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצה ישראל' ריימלעס. דמות פלאים של גאונות מרקיעה שחקים, הוא היה מקפיד על מצות ברכת כהנים עד מאוד. את החיבה כנראה למד מהנהגת גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, שזכה להימנות בין מקורביו הגדולים

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א - על ה"מפתח לעולם-הרחמים"

שיברכו, ובימי הדין הידר שיהיו לא פחות מעשרה כהנים. הוא טרח ויגע רבות לְחַזֵּר אחר הכהנים, לקרבם, להאיר להם פנים ולהיטיב עימם כדי שיבואו לברך מתוך אהבה ושמחה. את החיבה ששמר הרב גוסטמאן לכהנים, כנראה למד גם מהנהגת גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, באשר זכה להימנות בין אנשי אמונו ומקורביו הגדולים.

"קיבלת את המנדט לברך את יהודי וילנא בברכת כהן"

הגאון רבי שמחה הכהן קפלן זצ"ל, רבה של צפת, היה רגיל בבחורות לאחר בר המצוה להתפלל בבית מדרשו של רבי חיים עוזר, שם היה הוא הכהן היחיד. כאשר היה מסיים את ברכתו היה רבי חיים עוזר מחבקו ומנשקו, ואומר לו בחיבה: "קיבלת את המנדט לברך את יהודי וילנא בברכת כהן". גם בחג הסוכות הראה לו רבי חיים עוזר הוקרה וחביבות יתירה, והושיבו בראש השולחן באושפיזין דאברהם אבינו, למרות היותו הצעיר מבין המסובים. הרב גוסטמאן תיאר פעם באוזניו, כי בצעירותו כשנמנה על תלמידי ישיבת 'שער התורה' גרודנא בליטא, זכה להתברך בברכת כהנים

בפרשתנו מופיעים שלושה פסוקים מיוחדים במינם, סגוליים ונשגבים, אשר העולם עומד בזכותם פשוטו כמשמעו. אינני אומר זאת לתפארת המליצה, אלא כן אומרים הז"ל במפורש בתלמוד ירושלמי (סוטה ט, יד):

"רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה, ולא יד טל לברכה, וניטל טעם הפירות. רבי יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות... אמר רבי זעירא ראשונה ראשונה מתקיימת. מי מבטל? רבי אבין בשם רבי אחא אמר ברכת כהנים מבטלת".

שלושה הפסוקים הללו של ברכת כהנים הם עוצמתיים לאין ערוך ושיעור, עמוקים ורחבים מיני ים, ואין לנו כמעט שום השגה אמיתית מה הם עושים ופועלים עבורנו, ומה יש לנו בזכותם.

הנצי"ב מוואלז'ין זצ"ל, (ספרי, פרשת נשא, בפתחה לברכת כהנים) כותב לשון נוראה ומבהילה: "כל הברכות שבעולם נכללות במילות הקצרות שבברכת כהנים, ואין מה להוסיף עליהן!".

ובספר 'שערי אורה' (שער י) כתב עוד דברים מופלאים: "הכהנים פותחים בברכתם את 'עולם הרחמים', שאין בו דינים כלל, ואף אם ישראל חוטאים ביותר, אין זה משפיע על השפע אשר נשפע עליהם בזכות ברכת כהנים, וכל הפמליה של מעלה מחכים ושמחים בברכת כהנים, וכל מה שאנו עומדים וקיימים היום הוא בזכות ברכת כהנים". ובאמת הכרתי כמה וכמה גדולי תורה אשר הבינם מדעם לחבב, להעריך ולייקר את ברכת הכהנים בכל ליבם, ולא ויתרו עליה בשום פעם.

לאחר נישואיי כשעברתי להתגורר בירושלים עיר הקודש

לאחר נישואיי כשעברתי להתגורר בירושלים עיר הקודש, זכיתי להסתופף בצילו של מורי ורבי הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצה ישראל' ריימלעס. דמות פלאים של גאונות מרקיעה שחקים, בקיאות מופלאה בכל מכמני התורה, התמדה ושקדנות מאין כמותה, ועובדת השם בסילודין.

הוא היה מקפיד על מצות ברכת כהנים עד מאוד, והיה ניכר עליו כי זה בנפשו. תמיד הוא הידר שיהיו בישיבה לכל הפחות שני כהנים

מפי מורו ורבו מרן הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל ברגלים". החרוט בזכרוני", אמר לי הרב גוסטמאן, "אותם רגעיים בהם היה עולה רבי שמעון לדוכן. רבים מתלמידי הישיבה התקבצו סביבו, ועמדו לפניו בכבוד ראש ויראת הכבוד בכל מהלך הברכה, וכאשר ירד מהדוכן היה פחד להביט בזיו דיוקנו. פניו בערו כלפידים ונדמו כפני מלאך אלוקים ממש, ניכרה עליהם בחוש השראת השכינה!"

חרוט בזכרוני מראיהם של הגאונים הצדיקים רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, ורבי משה יוסף מילצקי זצ"ל, אב"ד בירושלים, שהיו ממש נלהבים מברכת כהנים. הם כיתתו רגליים מ'שטיבל' אחד למשנהו בשביל לחזר אחר ברכת כהנים, להרויח את הברכה המופלאה הזאת שוב ושוב. כאשר לא השתתפו כהנים במנין בו הם התפללו, היו מסוגלים להיטלטל גם לשכונות מרוחקות יותר, דבר שבא על חשבון זמנם וכוחם, העיקר שלא להפסיד ברכת כהנים מפי שתי כהנים.

בניו הגאונים שליט"א של רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, סיפרו שתי עובדות שמעדיים עד כמה היה ענין ברכת כהנים בנפשו, וחשוב ויקר לו: בנו הגאון רבי יחיאל מיכל שליט"א סיפר, כי שנה אחת כשהיה עדיין ילד קטן, בליל שבועות הוא נשאר ער כל הלילה, ולאחר שנגמרה התפילה כבר ציפה לבוא הביתה לישון. אך אז אביו הצייע: "בחסידות גור מציינים היום את יום השנה לרבי בעל ה'אמרי אמת' זצ"ל, ומן הסתם נמצאים שם מאות כהנים. הבה נלך יחד לשמוע שם 'ברכת כהנים', כי בין מאות הכהנים שנמצאים שם ודאי יש גם כמה כהנים מיוחסים".

כשהבן ניסה להשתמט בטענת עייפות, השיב לו האב בלהט: "תאר לעצמך, כי משהו היה בא אליך כעת ומציע לך להצטרף אליו לביקור בהיכלו של הגאון מוילנא זצ"ל בשביל לקבל ממנו ברכה, וכי גם אז היית טוען כי אתה עייף? הרי פשוט לי כי היית רץ ממרחקים כדי לקבל ממנו ברכה... והנה כאן, הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מבטיח בתורה 'ואני אברכם', ואתה מתלונן על עייפות?!".

בתקופה בה התגורר בירושלים הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, ארגנו על פי רצונו מנין יחודי לתפילה לכל ימות השנה, מנין שהורכב מאברכים חשובים, תלמידי חכמים ויראי שמים, והתנהל על פי רוחו של המשגיח, ככוונה, במתינות ובטהרת הלב. ביניהם נמנה גם תלמידו רבי משה אהרן. בפרוס הימים הנוראים פנה המשגיח אל רבי משה אהרן ושאלו: "האם גם בראש השנה ויום הכיפורים נוכח להשתתפותך במנין?". אך רבי משה אהרן לא הגיב. המשגיח הוסיף לשאול: "נשמע כי אתם מסופקים בדבר? שמא לא מוצא חן בעיניכם המנין, ולכן אתם שוקלים להימנע מלהתפלל בו בימים נוראים?". רבי משה אהרן השיב בשלילה: "לא ולא, חלילה וחס, המנין הוא אכן טוב וחשוב, אולם חוששני שלא יהיו שני כהנים בתפילה, ולכן לא אוכל להתפלל במנין זהה. שכן בשלמא בשאר ימות השנה, כאשר אין שני כהנים, לאחר התפילה אני הולך לבית הכנסת אחר להתברך, אולם בראש השנה ויום הכיפורים הרי לא אוכל ללכת לבית הכנסת אחר...".

המשגיח השיב לו, כי יעשה מאמצים להשיג שני כהנים למנין, והעיקר שרבי משה אהרן יבוא להתפלל עמו במנין. לבסוף הגיעו

לעמק השווה כי רבי משה אהרן יבוא להתפלל במנין, ואם יבחין בתחילת התפילה כי אין שני כהנים יעזוב את המנין וילך להתפלל בבית הכנסת אחר. ואכן, רבי משה אהרן הגיע להתפלל במנין, אך למרות מאמציו של המשגיח, לא באו שני כהנים למנין, ונאלץ רבי משה אהרן לוותר על התפילה במחיצת רבו הגדול, כדי לא יפסיד ברכת כהנים בימים הנוראים.

לאחר התבוננות מועטה בדברי חז"ל המפליגים נוראות במעלת ברכת כהנים, חשיבותה וסגולתה, מבינים מה עמד מאחורי הנהגתו זו של רבי משה אהרן, ואדרבה, לא מובן כיצד שיין לנהוג אחרת.

די להביט בדברי הזוהר הקדוש (פרשת נשוא דף קמז, א) שכתב: "בשעה שהכהן נושא את כפיו, צריכים העם לשבת באימה וביראה, ועליהם לדעת כי השעה ההיא היא עת רצון בכל העולמות, ומתברכים העליונים והתחתונים, ואין דין שולט בכלם, ועל ידי זה נמצא שלום בכל העולמות, וזה שכתוב וישם לך שלום. לכן יזהר האדם שלא להפסיד את הברכות של שעת רצון".

שמעתי מיהודי תלמיד חכם ומזכה הרבים

ברכת כהנים היא זו המזכה אותנו בכל הברכות וההשפעות הטובות! שמעתי מיהודי תלמיד חכם ומזכה הרבים, כי לפני כמה שנים ביקר בעיר 'סופיה', בירתה של מדינת בולגריה. שם פגש יהודי ישיב, בן למעלה מתשעים, אשר נושא בתפקיד הגבאי הראשי של בית הכנסת הוותיק בעיר. מדובר באחד מבתי הכנסות ההדורים והמפוארים ביותר בעולם. תבניתו וצורתו של בית הכנסת מדהימים. הרקמות, הרצפות, הגילופים, הנברשות, הרהיטים והחלונות, מעוצבים בתכלית הפאר, בניחווח עתיק בן מאות שנים. בשנים האחרונות כמעט תמו תושביה היהודים של סופיה, בשל כך בית כנסת מפואר זה עומד שומם כמעט כל השנה מבחינה רוחנית, ולדאבון לב הוא משמש כאתר תיירות יהודי היסטורי שמבקרים בו תיירים רבים.

הגבאי הישיב עשה לו סיור בהיכל בית הכנסת, במהלכו הצביע בפניו על חור גדול שנפער בצד התקרה, והסביר כי בימי מלחמת העולם השנייה הנאצים הארורים החריבו את כל בתי הכנסות ומרכזי התורה באזור, מלבד בית הכנסת הנוכחי שנשאר קיים על עמדו. אמנם גם הוא הוזק מעט, כפי שניתן לראות בצד התקרה, אך עד לאחרונה הוא עדיין שימש כמקום תפילה חשוב.

"שנים רבות הילכה כאן שמועה ועברה מפה לאוזן", הסביר הגבאי, "כי אחד מגדולי התורה הנודעים טען, כי סיבת הישרדות בית הכנסת זה בשונה מבתי כנסות האחרים, נעוצה בשתי הנהגות שהוקפד עליהם בבית כנסת זה עד מאוד: האחת, מצות 'מקדשי תיראו', כל השנים נשמרו כאן מלשוחח דברי חולין. שנית, כאן הקפידו לברך ברכת כהנים מידי יום ביומו, חוק ולא יעבור".

"לדברי אותו גדול בתורה", הפטיר הגבאי, "זכויות אלו עמדו לבית הכנסת להינצל מחרי האף הגדול ששלט בעולם בשנות הזעם".

זהו הכח העצום של ברכת כהנים. מדהים!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

"ברצוני לבקש ממך שמכאן ואילך, בין בחיי ובין לאחר 120 שנותיי, תזכור תמיד את הדבר הבא: אתה לא עושה חסדים עם עולם התורה על מנת לקבל פרס! גם אם תחווה קשיים, תסכולים וכפיות טובה, זכור תמיד לסייע לעולם התורה בלי שום תנאי, ובלי שמץ תקווה לזכות בהכרת הטוב."

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה'
- התורה מרוממת את לומדיה ומחזיקה

ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר (ז.ה)

מפרשת נשא, הנקראת בשבוע בו חל חג מתן תורה, אנו למדים רבות על חשיבותם של לומדי התורה ועל מעלת מחזיקי התורה. כשמתבוננים בפרשה המפרטת את קרבנות הנשיאים, מבחינים כי הקרבנות לא הוקרבו בהכרח לפי סדר הולדת השבטים. המקריב הראשון היה נחשון בן עמינדב, נשיא שבט יהודה שזכה למלכות. המקריב השני היה נתנאל בן צוער נשיא שבט יששכר, והמקריב השלישי היה אליאב בן חלון, נשיא שבט זבולון. רק לאחר מכן החלו הנשיאים להקריב את קרבנותיהם לפי סדר הולדת השבטים.

מבארים חז"ל במדרש (בראשית רבה עב, ה), שיששכר הקדים להקריב משום שהוא בן תורה ותלמיד חכם. ומאותה סיבה זכה זבולון להקריב מיד לאחר יששכר, משום ש"זבולון לחוף ימים ישכון" - הוא מחזיק התורה. בני שבט זבולון יודעים שכל העמל והיגיעה בהפלגה למרחקים, שווים כדי לזכות בחלק מהתורה הקדושה. לכן זבולון הינו שווה ערך ליששכר, משום שהוא יודע להעריך באמת את זכות התורה.

הרי יש בשוק אינספור יוסף ויוסל'ה

הגמרא (פסחים סח ע"ב) מספרת, שבחג שבועות היה רב יוסף אומר לבני ביתו בשמחה: "עבדי לי עגלא תלתא", הכינו לי עגל משולש, כלומר עגל שלישי לבטן שהוא הטוב והמשובח בעגלים. רב יוסף היה מנמק את בקשתו באומרו: "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא?" ומבאר רש"י על אתר: "אי לאו האי יומא שלמדתי תורה ונתרוממת, הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף ומה ביני לבינם?"

שמעתי מפי ראש הכולל, הגאון רבי יחיאל נוביך שליט"א, רעיון נפלא המבאר את הקשר בין "כמה יוסף איכא בשוקא" לבין העגל המשולש שרב יוסף נהג לאכול ביום מתן תורה.

הרעיון בא לאור עולם בעקבות אמירתו של אחד מתומכי הכולל לרבי יחיאל, כי ברצונו להעניק לכולל תרומה גדולה מהרגיל, אבל הוא מחכה להשלמת עסקה שאמורה להניב לו רווח משמעותי,

וחלק גדול ממנה יופרש כתרומה לכולל. האישי, אספן וסוחר עתיקות במקצועו, ביקש להשקיע בציור עתיק ומרהיב בן שלוש מאות שנה, שציור על ידי אמן נודע בן התקופה, אולם כדי לאשר את האוטנטיות והאמינות של התמונה, נדרשים זמן ארוך והשקעה כספית מרובה. חברה מיוחדת שמתמחה בתחום, עורכת בדיקות מקיפות במטרה לוודא שלא מדובר חלילה בזיוף אלא בציור המקורי שיצא מתחת ידיו של הצייר הנודע. תהליך הבדיקה איטי ומוורכב, וכרוך בעלות גבוהה - חמישים אלף דולרים. אולם ההמתנה וההשקעה נושאות פירות, ובמידה והתמונה מאושרת כאמינה, מחירה מאמיר והיא עשויה להימכר במכירה פומבית בסכום הנע בן מאתיים לשלוש מאות אלף דולרים. המדד שקובע את שווייה של התמונה הוא הקביעה המובטחת, שמלאכת אמן נפלאה ונדירה שכזו, יכולה לצאת אך ורק מתחת ידיו של אותו צייר נודע שחי לפני שלוש מאות שנה.

רבי יחיאל שמע את דבריו של האישי ולמד מהם לקח עצום הנוגע לענייננו. בכל העולם יש המוני יוסף, יוסי, ויוסל'ה, אבל רב יוסף יכול לצאת רק מהצייר הגדול ביותר ביקום שהוא הקב"ה, ומהתורה הקדושה שהיא בית היוצר לאנשים מרוממים.

כזו רוממות יכולה להגיע רק מהצייר האוטנטי, שהוא ריבונו של עולם וממפעל היצור שהיה במעמד הר סיני. אין עוד ציור כזה, ואין עוד ערך כזה!

כדי להחזיר בבני ביתו את הכרת ערכה של התורה, אמר להם רבי יוסף להכין לו עגל משולש. וזאת על מנת שידעו שהוא קנה את הזכות לאכול בעלי חיים רק משום שהתרומם מעל כל העולם וברואיו.

יומא דעצרתא מבטא את הרעיון, שכל הבריאה כולה באה לשמש את האדם השלם אשר צויר בידי בורא העולם במעמד הר סיני. יומא דעצרתא מבטא את ההכרה בחשיבותם של לומדי התורה ובמעלתם של מחזיקי התורה המכירים בחשיבותה.

שלח למשרדי הישיבה פקס חריף ונוזעם

עורך הדין הנודע יעקב וינרוט ז"ל זכה לייצג את הציבור החרדי בנושאים רבים שנגעו לחיינו הרוחניים בארץ הקודש. בנוסף להיותו עורך דין מנוסה וממולח, היה בעל חסד גדול, שהגיש למוסדות תורה רבים סיוע משפטי בהתנדבות מלאה.

ביום מהימים התגלגל לפתחו מקרה של בחור שלא התקבל לאף ישיבה גדולה. הבחור, שהיום הנו תלמיד חכם מופלג, היה תלמיד חרוץ ואיכותי, אבל לא מאלו שכל הישיבות נלחמות לקבל אותם לשורותיהם. יעקב פנה בעניין למספר ישיבות שסייע להן בעבר, כשהוא בטוח שכל הדלתות יפתחו לפניו לרווחה, אולם להפתעתו ולאכזבתו התחמקו כולם מלקבל את הבחור באמתלות שונות.

אחת הישיבות שנמנעה מלקבל את הבחור, היתה ישיבת "אורחות תורה", שבראשותה עמד מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. עורך הדין, שמצא את עצמו נפגע מסירובה של הישיבה, שלח למשרדי הישיבה פקס חריף ונוזעם, בו הוא הביע את כעסו ואכזבתו מחוסר הכרת הטוב לכאורה של הישיבה, שזכתה בעבר לעזרתו הנדיבה.

במקרה התגלגל הפקס לידי של אחד הרמ"ם, שקרא את השורות והזדעזע עד עמקי נפשו. הוא הציג את המכתב בפני רבי אהרן ליב זימן אליו בדחיפות את ראש הישיבה ושאל אותו האם אכן לא נענה לבקשתו של יעקב וינרוט ולא קיבל את הבחור לישיבה. ראש הישיבה השיב בחיוב: "הדברים נכונים, לצערי הבחור איננו מתאים לישיבה, ומה גם שהרישום כבר נסגר מזמן".

רבי אהרן ליב הורה לראש הישיבה: "תקשיב טוב, סע עכשיו ליעקב וינרוט, בקש את מחילתו והודע לו שהבחור מתקבל לישיבה לאלתר. אבל אל תעשה זה בטלפון, סע אליו פיזית ובקש ממנו סליחה פנים אל פנים!"

המאורע התרחש בימי 'בין הזמנים', ממש לפני תחילת שנת הלימודים, בעת שיעקב וינרוט היה רגיל לנפוש בשוויץ. ראש הישיבה, שהכיר את אורחותיו של עורך הדין, אמר לרבי אהרן ליב שהיה פוגש את יעקב בשמחה, אבל מן הסתם הוא נמצא כעת בחופשה בחוץ לארץ. אולם רבי אהרן ליב לא הרפה: "אם כך, סע לחוץ לארץ ותתנצל בפני פנים אל פנים".

ראש הישיבה עשה כמצוות גדול הדור. הוא התקשר מיידית לעורך

הדין ואמר לו: "יעקב, אני חייב לפגוש אותך בדחיפות, לא משנה היכן אתה שוהה כעת".

למרבית המזל, בדיוק באותו היום שב יעקב מחופשתו בשוויץ ושהה במלון "מצודת דוד" בירושלים. ראש הישיבה הגיע למלון בלוויית ר"מ נוסף מהישיבה ובישר לעורך הדין, שרבי אהרן ליב הורה לקבל את התלמיד לישיבה, אבל בתנאי אחד.

עורך הדין נדרך, איזו רשימת מכולת רוצים ממנו כדי לקבל את הבחור לישיבה. הוא כבר עמד לצאת להתקפה, אבל עצר את עצמו וביקש קודם כל לדעת באיזה תנאי מדובר.

"התנאי שרבי אהרן ליב דורש הוא, שקודם מעשה תאמר בפה מלא 'הריני מוחל וסולח לכל ראשי הישיבות, שסייעתי להם פעמים רבות, ולמרות זאת לא נענו לבקשת'".

עורך הדין ההמום לא האמין למשמע אוזניו. בעיניים מלוחלחות מדמעות התרגשות, הוא הודיע על אתר שהוא מוחל לכולם בלב שלם ובלי שמץ קפידה.

היינו עשויים לחשוב שבכך הסתיים המאורע, אבל האמת היא שזוהו רק חצי הראשון של הסיפור. כעבור חצי שנה פקד יעקב את ביתו של רבי אהרן ליב לרגל עניין ציבורי חשוב שעמד על הפרק. עורך הדין ישב בלשכת הגזית במשך שעה ארוכה, וייעץ בנושאים משפטיים הנוגעים לעניין שעמדו על הפרק.

בתום הפגישה יצא יעקב מהבית הנודע ברחוב חזון איש ונכנס לרכבו. כעבור שניות ספורות יצא גם מרן הגרא"ל מביתו בדרכו לתפילה. רבי אהרן ליב נכנס לרכב וביקש ממלוויו לקרוא לעורך הדין בבהילות לפני שיעזוב את המקום.

יעקב יצא מרכבו וניגש לרכב של רבי אהרן ליב, ששאל אותו בחום ובחביבות: "יענקלה, האם אתה זוכר את המקרה שאירע לפני חצי שנה, כשראשי הישיבות שנעזרו בכך בעבר, סירבו לקבל את הבחור לישיבותיהם למרות בקשתך?"

יעקב הנהן בחיוב. המקרה המטלטל, בקשת המחילה והתנאי הבלתי צפוי שנלווה לה, נצרכו היטב בזיכרונו.

"ובכן", נענה רבי אהרן ליב, "ברצוני לבקש ממך שמכאן ואילך, בין בחיי ובין לאחר מאה ועשרים שנותיי, תזכור תמיד את הדבר הבא: אתה לא עושה חסדים עם עולם התורה על מנת לקבל פרס! גם אם תחווה קשיים, תסכולים וכפיות טובה, זכור תמיד לסייע לעולם התורה בלי שום תנאי, בלי לקבל כל שכר, ובלי שמץ תקווה לזכות בהכרת הטוב".

רבי אהרן ליב עצר לרגע והמשיך בדבריו: "דע לך שמצוות תלמוד תורה שקולה כנגד כל המצוות. זו הסיבה שדווקא בנקודה הזו תוקף היצר הרע בכל כוחותיו, ולכן הכי קשה לאנשים להרים תרומות ללומדי התורה, כי לא כל אחד ראוי לזכות במצוה הזו. אבל אתה, לא משנה איך יתייחסו אליך ולא משנה כמה יאכזבו אותך, תמשיך לעזור לעולם התורה לעולם".

מעשה זה מהווה המחשה נפלאה לערכו של זבולון המחזיק את התורה, ולערכה של התורה המרוממת את האדם על כל הנבארים והופכת אותו לציור נדיר מעשה ידי בורא העולם במעמד הר סיני.

מחנות עזרה בשבת

הגאון רבי ישראל גנס שליט"א

הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א

הגאון רבי יצחק לוקסנבורג שליט"א

הגאון רבי אפרים סגל שליט"א

הגאון רבי חיים פריינד שליט"א

הגאון רבי ניסן קפלן שליט"א

(הרשימה עפ"י סדר הא"ב)

לרגל תהילת לימוד הלכות שבת

במסגרת ה'דף היומי בהלכה'

הכנו עבורכם

מגוון שיעורים
בהלכות שבת

עפ"י סדר ה'דף היומי

בהלכה', וסימני השו"ע

לשיעורים נוספים ב'דף היומי בהלכה':

'עמוד היומי' - מסכת שבת

שיעורים בענייני השבת

שיחות

"האזינו גם אתם בכל שעה בקו השבת' של 'דרשו'... כי היא מקור הברכה"

* 4992 077-2222-666

כל הפרטים להצטרפות לתכנית הלימודים של כלל ישראל

100% יומני
100% ללכ
100% הלכות שבת

ביום השלישי
ה' לחודש סיון
ערב חג
מתן תורה

כלל ישראל
מתחילים בלימוד
חלק ג'
ב'משנה
ברורה'

תכנית הלימוד

לומדים מדי יום דף אחד מתוך 'המשנה ברורה', המורכב מעמוד אחד של ה'מחבר' עם 'המשנה ברורה', ולצדו עמוד אחד של 'ביאורים ומוספים' במהדורת 'דרשו'. הלימוד הנו בקצב של דף אחד ליום, חמישה ימים בשבוע, ובימים שישי ושבת קודש, מתבצעת חזרה על החומר הנלמד.

רישום

ע"י טופס כבל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' במס' 02-560-9000. חשוב מאוד לדייק במילוי הפרטים ע"מ שנוכל להעביר אליכם את המלגות ללא עיכובים.

הגרלה מיוחדת

המקבלים על עצמם לימוד הלכות שבת בחודש הראשון, ישתתפו בהגרלה על 250 סטים 'משנה ברורה' מהדורת 'דרשו'. הרישום מתבצע באמצעות טופס 'דרשו' כבל עמדות 'נדרים פלוס'.

מלגות

מסלולי המבחנים נושאים מלגות, טבלת המלגות והכללים נשלחים בדיוור ישיר לכל נרשם.

השיעורים

ניתן להאזין לשיעורי 'הדף היומי בהלכה' הנמסרים ע"י הרבנים הגאונים שליט"א, בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666.

לוח לימוד יומני

לוח יומני מפורט ישלח בדיוור ישיר לכלל הנרשמים לתכנית הלימודים.

קונטרס לימוד

קונטרס מיוחד עם החומר הנלמד בחודש הראשון, ישלח בדיוור לנרשמים.

נזכורת יומית

ניתן להירשם לקבלת תזכורת יומית ללימוד 'הדף היומי בהלכה' בקו התוכן 077-2222-666 בשלוחה 4 < 5.

מבחן הראשון

על חומר הנלמד, סימן רמ"ב עד סימן רמ"ח, יתקיים בעז"ה ביום חמישי ה' תמוז וביום שישי ו' תמוז.

מוקדי מבוזן

קרוב ל-800 מוקדי מבחן בכל רחבי הארץ, פרטים בעמדות 'נדרים פלוס'.

ציונים

לשמיעת הציונים באמצעות קו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666 שלוחה 4.

קבלת כלל החומרים

ניתן לקבל את כל החומרים, קונטרס לימוד, לוח, פרוספקט, רשימת מוקדי מבחן באמצעות פניה לכתובת אימייל dr025609000@gmail.com

הרגשתי שאני מועל בתפקידי. שמתי לב שיש כמה ילדים בכיתה שאין לי שום קשר איתם. ממש כלום. הם מקשיבים בשיעור, הם יודעים ברמה סבירה, מקבלים ציונים סבירים במבחנים וזהו. ניסיתי 'לשבור את הראש', מה עושים כדי לייצר קשר של רב ותלמיד.

במקום לחכות לגיל שהילדים יתחילו להתנתק מאיתנו - נתפוס עכשיו את המושכות לידיים!

זאת עבדת מִשְׁפַּחַת הַרְשָׁנִי לְעֵבֶד וְלְמִשָּׂא (ד'ד)

הרב עמרם בינעט

דבר ידוע ומפורסם הוא שהקב"ה בחר בשבט לוי וקירב אותו אליו ביתר שאת, לאחר שבחטא העגל בני לוי לא נטלו חלק. עוד במצרים שבט לוי היה נבדל משאר השבטים, בני לוי מלכתחילה לא הלכו לעבוד עם פרעה ואנשיו ולכן גם לא היו משועבדים כמו שאר השבטים.

בא הקב"ה ואומר לבני ישראל, לא עוד עבודת ה' ביד הבכורות. מעתה אני לוקח את העבודה ומעביר אותה לשבט לוי. הם יהיו כהנים, הם יהיו לווים, הם יגורו במרכז המחנה, מסביב למשכן, מחנה לוויה. השבט החשוב מכל השבטים.

ואז מגיעה חלוקת התפקידים. מילא הכהנים קיבלו את העבודה המשמעותית, מקריבים קורבנות, זורקים את הדם, הם אומרים את הווידוי עם מי שמביא קרבן חטאת, להם נותנים את הביכורים, יש להם עבודה חשובה מאוד, כל אחד היה רוצה להיות כהן.

אבל הלוויים מקבלים מה? עבודה. לסחוב קרשים, למשוך עגלות, לבנות, להרכיב, לפרק ולהקים. ואחר שנבנה בית המקדש? חלקם היו משוררים שזאת עבודה מרוממת מאוד לנגן בבית המקדש את כל שירי הרגש, הנגנים עומדים על במה מיוחדת וכולם רואים את עבודתם, זה משהו מיוחד. אבל היו גם לווים שהיו שוערים, לפתוח את השער ולסגור אותו, לסחוב משאות ולעשות את מה שנחשב ל'עבודה שחורה'.

זו מצוה וזו שכרה? הם אותם בני לוי בדיוק כמו הכהנים וכמו הלוויים המשוררים, למה הם צריכים לעבוד 'עבודת עבודה ועבודת משא'???

כעין זה אני רוצה לשאול אתכם שאלה נוספת, שכבר שאלו אותה רבים וטובים ממני. חז"ל אומרים לנו רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות... רבותי, אם אני רוצה לפנק את הילד שלי אני אומר לו "שלומי, בשבוע הקרוב אתה משוחרר מהצורך לעזור בבית". ממתי להרבות תורה ומצוות זה משהו שעושים למישהו שאוהבים?

למדי. זה קורה בעיקר כשהילדים מגיעים לגילאי העשרה והקשר שלהם עם ההורים הולך ומתעמם, לפעמים יש אפילו סוג של ריחוק ובזמן שבני הנוער בדרך כלל חיים עם זה בשלום, להורים זה מאוד מציק, אלא שהם לא יודעים איך לשבור את המחיצות ולייצר קירוב. כמוכן שהמצב הבריא הוא שהקשר בין ההורה והילד נשאר אמיץ ואיתן מרגע שהילד נולד ולמשך כל ימי חייהם. הבעיה שכשהילד גדל סוג הקשר שהיה בעבר כבר פחות מתאים, ומאחר וזה קורה בהדרגתיות, לא תמיד ההורים מצליחים לשנות את הגישה שלהם לילד בהתאם לגיל ולבגרות המתפתחת, ואז הם תופסים יום אחד שהקשר עם הילד חמק להם מבין האצבעות.

האמת שזה נושא לסדרה של ספרים. כל מחנך יגיד לכם שיש לו עצה אחרת איך להתמודד עם זה, איך למנוע את זה ואיך להתגבר על זה. גם לי יש כמה רעיונות, אבל האמת שזה מאוד אינדיבידואלי, לכל ילד צריך לגשת אחרת ולכל ילדה צריך לדבר בשפה אחרת.

אני חושב לתת פה איזה טריק קטן שלמדתי מניסיוני

מה שכן, אני חושב לתת פה איזה טריק קטן שלמדתי מניסיוני. אני השתמשתי בזה גם כמחנך כתי, וזה עבד יפה מאוד, אבל אפשר

הורים רבים מתלוננים על כך שהקשר שלהם עם ילדיהם קלוש

אם הבחור בן ה-17 יידרש לקלף תפוחי אדמה

זה יכול לעבוד גם בבית, אם הבחור בן ה-17 יידרש לקלף תפוחי אדמה ולעזור לאמא שלו להעמיד את הטשולנט או הקוגל, תפתח ביניהם שיחה. אם הילדה בת ה-15 תצטרף לאמא שלה לקנייה ותעזור לה לסחוב את השקיות הביתה תפתח ביניהן שיחה, אם הילד יעזור לאבא שלו לכוך ספרים או לבנות אתה סוכה או כל דבר אחר, זה יקרב ביניהם.

אבל צריכים לעשות זאת בחכמה, ולוודא שמדובר בדברים שנעשים תוך אינטראקציה בין הצדדים, אם אתה נותן לבן שלך משימה ללכת לקנות עלון 'באר הפרשה' כל יום שיש, זה לא יקרב אותו אליך, כי הוא הולך לבד ואין ביניכם אינטראקציה בזמן שהוא עושה זאת. ותן לחכם ויחכם עוד.

דומני שכעת כבר ברורה התשובה לשתי השאלות ששאלנו. מי שמשרת את הקב"ה פותח את השער וסוגר, סוחב מים וחוטב עצים כדי להקריב לקב"ה קרבנות, מעמיס קרשים על עגלות וסוחב את השולחן והמזבח, הוא מרגיש שהוא משרת את הקב"ה וממילא מתחזק הקשר שלו עם הקב"ה.

הקשר עם הקב"ה זה עיקר העיקרים, זה התענוג הכי גדול שיש לאדם. ההרגשה הזאת, שאני נמצא בידיים שלו והוא עושה איתי כרצונו, זאת הרגשה מרוממת ומחוקת. זאת הרגשה מפנקת! הקב"ה נתן לבני לוי מתנה מאוד מיוחדת. יש להם קשר אתו, יש להם תפקיד.

אבל איך כותב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל? "ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם - הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים לעולם".

או במילותיו של רבי חנניא בן עקשיא, "לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".

להשתמש בזה גם בבית בהתאמה הנדרשת כמובן.

זה קרה אחרי שבאחת השנים הראשונות שלי כמלמד, הרגשתי שאני מועל בתפקידי. שמתי לב שיש כמה ילדים בכיתה שאין לי שום קשר איתם. ממש כלום. הם מקשיבים בשיעור, הם יודעים ברמה סבירה, מקבלים ציונים סבירים במבחנים וזהו. אני לא יודע מה הם עושים, אני לא יודע מה הם אוהבים, לא ברור לי מי החברים הטובים שלהם ואיך הם מרגישים בכיתה. ממש כלום.

ניסיתי 'לשבור את הראש', מה עושים כדי לייצר קשר של רב ותלמיד. ניסיתי לפנות אליהם בשיעור לעודד אותם לענות על שאלות חלק ענו, חלק התחמקו או פשוט הסמיקו ושתקו בבושה. לא הצלחתי לייצר קשר.

ואז הקב"ה הבריק לי רעיון. החלטתי לתת להם תפקידים! אחד מיניתי להיות אחראי לפתוח כל יום את המגירה שלי ולבדוק שיש לי מספיק לורדים וספוג למחוק את הלוח וכו'. אחד אחר מיניתי להיות אחראי על ניקוי הלוח, אפילו הבאתי לו תרסיס עם חומר ניקוי וערימה של מטליות, והוא צריך לוודא שהלוח מבריק. השלישי קיבל תפקיד להיות המזכיר שלי, כל פעם שאני מבטיח לילדים לעשות משהו או שאני צריך לברר משהו, הוא רושם את זה בפנקס מיוחד שקניתי לו, והוא צריך להזכיר לי בהפסקה שלא אשכח. להביעי כבר לא היה לי רעיון, אז מיניתי אותו להביא את התיק שלי מחדר המלמדים לכיתה.

זה עבד כמו קסם! הם היו צריכים לדבר איתי על העניינים הטכניים ותוך כדי כבר הרחבתי את השיחה גם לענייני הכיתה והחברה וההשקעה בלימודים ובתוך שבועיים או שלושה כבר לא היה ילד אחד בכיתה שהרגשתי שהוא מנותק ממני.

לשנה אחרת כבר למדתי לקח, וכבר מהיום הראשון של שנת הלימודים נתתי לכל ילד תפקיד. הכנתי מראש רשימה של תפקידים שגירדתי מתחת לרצפה, וב"ה היה לי מספיק תפקידים לחלק לכולם. כל אחד קיבל מינוי 'מחזיק תיק אספקת נייר טואלט', 'מחזיק תיק שיפור פני הכתה', 'מחזיק התיק של הרבי...', 'מחזיק תיק ניקוי פני הלוח'.

לאחר מכן השתמשתי במינויים הללו כדי לתחזק קשר עם כל ילד, וב"ה זה עבד מצוין.

המשך מעמוד 26 | הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

גדול. תחשבו בגדול ותפעלו בגדול!

כשאדם מחשיב את עצמו כחייל זוסר, מראש הוא מצמצם ומגביל את עצמו. הוא לא מאמץ בעצמו. הוא חושב לעצמו: מה אני כבר שווה?...

ואכן, מה כבר אפשר לצפות מאדם שזה הלך המחשבה שלו? אבל אם אדם חושב בגדול והולך על גדול - הוא יוכל לפעול גדולות ונצורות, עם כל הכוחות הטמונים בו. הגישה הזו מרוממת אותו ומעצימה את מעשיו ופעולותיו למען ה' ותורתו.

כל דבר רוחני צריך לעשות בגדול. אם לימוד התורה בקנה מדה גדול ואם הקהלות הקהילות וזיכוי הרבים בקנה מדה גדול - גם השכר והגמול יהיה גדול, אין לתאר ואין לשער.

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

חפצים כבדים. הוא גורר במהירות את המקרר, את מכונת הכביסה ואת הספה שבסלון. מהיכן שאב את האומץ להיכנס לבית הבורע, הרי בחיי היום יום הוא פחדן גדול? ... ומהיכן שאב את הכח לשאת את החפצים הכבדים, הרי ביום יום הוא לא מסוגל להרים כסא? ... התשובה היא: בכל אדם אצורים כוחות עצומים - בגוף וברוח. אלא שבחיי היום יום הכוחות הללו מודחקים וחבויים, ואינם באים לידי ביטוי. אך כשמגיע רגע האמת וצריך להשתמש בכוחות הללו, או אז הם מתגלים במלוא עוזם.

ראיתי שמביאים מרבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, שהיה אומר לתלמידיו: 'אל תסתפקו להיות חיילים, תמיד תשאפו להיות מפקדים, גנרלים. בכל דבר - במחשבה, בלימוד, בהנהגה - תלכו על

"אני בטוח שמי שיתחיל להאזין לא יתחרט. כל אחד יכול למצוא בקו הזה את השיעור ההולם את סגנונו ואת צורת הלימוד שהוא אוהב ושמתאימה למסגרת הזמן שהוא מחליט להקדיש לכך"

הרה"ג ר' חיים שיינברגר אחראי 'קו השבת' של 'דרשו'
על הפרויקט החדש לרגל תחילת לימוד הלכות שבת

יוחנן וסרמן

בימים הקרובים מתחילים המוני בית ישראל בלימוד הלכות שבת במסגרת 'הדף היומי בהלכה', ולרגל התחלה מיוחדת ומרגשת זו, יוצא ארגון 'דרשו' בפרויקט חדש שבוודאי יסיף ויתרום רבות ללומדי הלכות שבת - 'קו השבת' של 'דרשו'. מערכת תוכן טלפוני, עשירה ומגוונת מאוד, שמוקדשת כל כולה לנושא של לימוד הלכות שבת, ולחיוזוק כללי של כל יהודי בקשר לשבת קודש, ויצירת אווירה של ציפייה והכנה לקראת שבת קודש בכל יום מימות השבוע. לכבוד השקת קו התוכן המיוחד, פנינו לשוחח עם מי שהתמנה לחוביל את הפרויקט ולעמוד בראשו, הרה"ג ר' חיים שיינברגר, רכז ואחראי תוכנית 'הדף היומי בהלכה' והעמוד היומי 'במשרדי 'דרשו'. "האמת שמשמים זיכו אותנו שהלימוד של הלכות שבת מתחיל ממש בערב חג מתן תורה, כך שהמוני בית ישראל יחלו בלימוד הלכות שבת בסמוך ונראה לחג מתן תורה. "הקשר בין הלכות שבת לעצם קבלת התורה ידוע ומוכר, הכל מודים שבשבת ניתנה תורה לישראל, ואין מתאים יותר מלימוד הלכות חמורות אלו כדי לקבל עול תורה, כל אחד ואחד לפי דרגתו וכפי רמתו.

"מאחורי הקמת 'קו השבת' עומדת מחשבה רבה, וכך גם התכנים שהוא יכלול צפויים להיות מאוד מגוונים ומאוד מיוחדים.

"בשלב הראשון אנחנו נפעיל את 'קו השבת' מתוך 'קו השיעורים' הרגיל של 'דרשו' שמספרו 077-2222-666, כשלאסוף כח הוקצתה שלוחה ייחודית ל'קו השבת'. זאת, מסיבות טכניות ובהמשך בעז"ה אנחנו מתכוונים להוציא את הקו הזה ולהקצות לו מספר נפרד כדי שכל אחד יוכל להתקשר ישירות אליו.

לפני כמה דקות נמסר לי על יהודי בן 82 שרשם למבחני 'דרשו', והוא לא הכי מבוגר...

"לפני שאדבר על הקו עצמו, אני חייב לציין שאם נתייחס לנתונים המתקבלים מהמוקד הטלפוני של 'דרשו', נגלה שהביקוש ללימוד הלכות שבת הוא אדיר, עצום! זה חסר תקדים ועולה על כל מה שהכרנו עד כה. הקווים עמוסים מריבוי הפניות, המונים מצטרפים בכל הגילאים ובכל שכבות החברה, מראשי ישיבות ומורי הוראה, ועד לבעלי בתים שרוצים לקבוע עתים

לתורה בלימוד הלכות שבת. מישישים וקשישים בעלי שיבה, ועד לילדים שטרם הגיעו למצוות ונרשמים ללימוד ההלכות הללו. לפני כמה דקות נמסר לי על יהודי בן 82 שרשם למבחני 'דרשו', והוא לא הכי מבוגר...".

המטרה של 'קו השבת' היא לתת ללומד ארגו כלים רחב ומגוון שיסייע לו בלימוד הלכות שבת.

"נתחיל מהבסיס, שיעורים! כבר היום יש לנו מספר רב של שיעורי 'דף היומי בהלכה' בקו השיעורים של 'דרשו', יש בלשון הקודש ויש באידיש, באנגלית ובספרדית כמו גם בשפות נוספות. שיעורים ארוכים ומפורטים לצד שיעורים קצרים ותמציתיים. כעת לכבוד תחילת לימוד הלכות שבת אנחנו מוסיפים עוד חמישה שיעורים למגוון הקיים, וכל אלו יחד מרוכזים ב'קו השבת'.

"כמובן שהשיעורים מעודכנים יום לפי סדר הלימוד היומי, ויש אפשרות 'לדפדף' אחורה וקדימה לשמוע את השיעור של אתמול ושלשום ואת השיעור של מחר ומחרתיים וכן הלאה. "שיעור נוסף יתווסף מדי שבוע בסוגיות שונות של הלכות שבת,

וההשתוקקות לקראת שבת.

בסיום השיחה מבקש הרב שיינברגר להזמין את כל הקהל הקדוש ללימוד הלכות שבת ולהאזנה לתכני 'קו השבת'.
"האמת שאין צורך בכלל להסביר כמה חשוב הנושא הזה של לימוד הלכות שבת. הרי כל יהודי שומר שבת יודע ומבין שבלי לדעת הלכה אי אפשר באמת לשמור שבת כהלכה, ויודעים דברי הרבי ר' יונתן אייבשיץ ב'תומים' שהובאו על ידי מרנא החפץ חיים זצ"ל בהקדמה לחלק ג' של המשנה ברורה.

"המסר שכן חשוב להעביר לציבור הוא שזה פרויקט שהוא בר ביצוע. אינספור אנשים הצטרפו בשני המחזורים הקודמים והשלימו את לימוד הלכות שבת החמורות, ההצלחה מוכחת והניסיון מראה שרבים המשיכו לאחר מכן ללימוד של כל ששת חלקי המשנה ברורה. אין סיבה להסס או לשקול את העניין, צריכים פשוט להצטרף ולעשות קביעות של לימוד הלכות אלו, כל יהודי חייב את זה בראש ובראשונה לעצמו, כדי להציל את עצמו מאיסורי שבת החמורים.

"בנוסף אני מזמין כמובן את כולם להאזין ל'קו השבת', בעז"ה התכנים יהיו תמיד מעניינים, תמיד מרתקים, כל אחד יכול למצוא בקו הזה את השיעור ההולם את סגנונו ואת צורת הלימוד שהוא אוהב ושמתאימה למסגרת הזמן שהוא מחליט להקדיש לכך, בעתיד עוד מתוכננים שיעורים ותוכניות נוספות א"ה.
אני בטוח שמי שיתחיל להאזין לא יתחרט וימשיך בכך עוד ועוד. ובהזדמנות זו אני מזמין את הקהל לשוטט קצת גם בין השלוחות האחרות של 'קו השיעורים' של 'דרשו' שמספרו 077-2222-666, תמצאו שם המון המון תוכן איכותי, שיעורים בש"ס הבבלי והירושלמי, תוכנית שמע במגוון רחב של נושאים תורניים, מידע יעיל וחשוב לנבחנים, מוקד שמיעת ציונים למבחני 'דרשו' ועוד. **ועוד. בואו והצטרפו, אני בטוח שלא תתאכזבו.**

שלא בהכרח קשורות לנושא הנלמד כעת ב'דף היומי בהלכה'. הרחבה של נושאים שונים ופולמוסים ידועים יותר או פחות בהלכות שבת אקטואליות, כמו פתיחת בקבוקים, שימוש במשחקי יצירה לילדים ועוד, תוך פריסת יריעה רחבה של השיטות השונות בסוגיה והבהרת הנושא בצורה יסודית, כשהדגש יהיה על 'הלכה למעשה' העולה מהלימוד.

להשיק שתי תוכניות חדשות שלא היו קיימות עד כה ולהוסיף אותן ל'קו השבת'.

"לכל אלו נוסף בעזרת ה' גם תכנים שאינם קשורים להלכה, אלא כאלו שמטרתם להשלים את התמונה ולהכניס את המאזינים לאווירה של שבת קודש. כך תשודר בקו זה התוכנית המיוחדת לקראת שבת' שמוגשת בשותפות על ידי הרב אברהם פוקס והרב שלום ינס, ושמוססת למעשה על הגיליון השבועי הנפוץ והפופולרי 'לקראת שבת' מבית דרשו, כשהם עוברים יחדיו על העלון בצורה קלילה ונעימה להאזנה.

"כמו כן החליטה הנהלת 'דרשו' להשיק שתי תוכניות חדשות שלא היו קיימות עד כה ולהוסיף אותן ל'קו השבת'.

"הראשונה היא התוכנית על עלוני השבת, שירוכזו בו מיטב החומרים מעלוני השבת, ונביא מתוכם את הסיפורים הכי חזקים והכי מחזקים, הווארטים הכי חדים וקולעים, משהו שאפשר להאזין לו תוך כדי הליכה או נסיעה, ולהגיע לשבת עם מטען עצום של עובדות, סיפורים ודברי תורה לומר בשולחן השבת.

"ואחרון חביב, פרויקט מיוחד של קו השיעורים, פעיל 'דרשו' הרב יחיאל יושע גולדברג הרה"ג ר' יעקב אשר גרין, מראשי ארגון 'משכני' וראש ועד החבורות של חצה"ק לעלוב, שנודע במתק שפתיו ישוחחו מדי שבוע כהכנה לקראת שבת עם צרור של ווארטים משולבים בסיפורים חסידיים עם כל ה'ברענ' החסידי

כמה דקות ביום ואתה בקיא בהלכות שבת!

אספנו עבורך שיעורים מרתקים ב'משנה ברורה'

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!

לשיעורים הנפלאים בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666

כעבור חודשיים ראיתי שאותו בחור קיבל ציון מאוד טוב במבחן. קראתי לו והראיתי לו את המבחן ותמהתי בפניו: כיצד אירע הדבר? הרי לפני כמה חודשים אמרת לי שאתה לא מסוגל להתרכז, איך פתאום אתה מצליח ללמוד ולהבין ולהוציא כזה ציון?

שיחה עם ראש ישיבת 'אחינו' הרה"ג רבי מיכאל ברלין,
על הקניית מתיקות התורה בדרכים לא שגרתיות.

אלעזר גולדברג

דרכי החינוך בישיבה מלאים אתגרים. שוחחנו עם הרב ברלין שליט"א ששיתף אותנו באחד מהמקרים הללו, אתגר בדמות בחור מלא מרץ שכולו 'אנטי' לסדרי הישיבה ובעיקר כלפי לימוד הגמרא... כיצד הכל התהפך ודוקא בדרך מאוד לא שגרתית, המלמדת שמתיקות התורה נקנית לפעמים בדרכים הכי לא צפויות!

אספר היום על בחור שהוא 'אימפולסיבי' מטבעו ולכן יכולת הריכוז שלו לא היתה מן המשופרות ומאידך - היה לו הרבה מאוד מרץ. הוא הגיע אלינו ל'מכינה' לישיבה ודווקא את השנה הראשונה הוא סיים בהצלחה יחסית, בגלל שבשנה זאת אנו לא מכבידים על התלמידים, הלימוד קל יותר, בעיקר בחומש, נביא ומשנה. אולם כאשר עלה לשנה השניה שלו בישיבה החלו הבעיות... לימוד הגמרא, יחד עם הצורך להיות קשוב בשיעורים וממושמע לכללי הישיבה ולהראות הצוות, גרמו לו לדכדוך ויאוש עד ששקל לעזוב את הישיבה. כל יום הוא חיפש איך הוא יוכל לצאת מהישיבה, פעם לחתונה של בן דוד רחוק ופעם לבר מצוה של שכן. היה ניכר שהוא מנסה לברוח מעצמו כי הוא לא מוצא את מקומו בישיבה.

מספר חודשים לתוך השנה, סביב חנוכה, הוא ניגש אלי ואמר שמבקש לדבר איתי. קראתי לו לשיחה אישית וביררתי בעדינות מה בדיוק מפריע לו. הוא לא התבייש ומיד אמר לי: הרב, אני לא מסוגל להתחזק מעמד בישיבה עם שלל הדרישות והאתגרים שהיא מציבה בפני וכאשר לומדים גמרא אני מרגיש שנהיה לי שחור בעיניים, אני ממש סולד מלימוד גמרא!... אני לא מצליח להתרכז ולהבין כלום ולכן גם אינני מתחבר ללימוד.

אמרתי לו: בוא נעשה לך מבצע אישי

אמרתי לו: בוא נעשה לך מבצע אישי, אם אתה מצליח ללמוד ולהיות ממושמע במשך שבוע, אתה מקבל ממני הטבה של מנוחה וחופש ליום שלם בו לא תצטרך להתאמץ. הוא הסכים לנסות ואכן ניסה לעבוד קשה במשך יומיים, אבל יותר מזה הוא לא הצליח... הבנתי שמבצעים כאלה לא יעבדו איתו לאורך זמן והתחלתי לחשוב מה עושים איתו כדי שיצליח בכל זאת להתחבר לסדרי הישיבה ולאהוב את הלימוד. בינתיים עד סוף החורף היו הרבה 'תקריות'

איתו, כשבכל פעם שהוא עשה מעשה קונדס או ברח מהישיבה ללא סיבה מוצדקת, הוא נשלח הביתה למספר ימים, וגם הוריו נצרכו לבוא לישיבה מספר פעמים.

בחודש שבט התחלתי לעקוב אחר ההתנהלות היום יומית שלו והבחנתי שהוא מאוד חזק בחברה, היה לו כישרון טבעי של מנהיג והרבה חברים היו סביבו כל היום. הבנתי שאם המצב ימשך כפי שהוא ללא שינוי דרסטי, הוא ישפיע לרעה גם על כל חבריו, מה שידרדר את המצב בכל הישיבה. החלטתי שאני מוכרח לנסות איתו משהו חדש שעוד לא עשיתי עם אף אחד. קראתי לו ואמרתי לו: בזמן קיץ נעשה 'הסכם', בכל פעם שקשה לך בשיעור או בסדר, יש לך אישור ממני לצאת החוצה להתאוורר, תחזור חזרה רק כשתרגיש שאתה חפץ בכך. רציתי להוריד ממנו את הלחץ שמעורר בו דחיה וחרדה.

זמן קיץ התחיל ואותו בחור אכן היה יוצא להתאוורר בכל פעם שחש במצוקה. הוריתי לכל צוות הישיבה שיעלים עין מההתנהגות שלו ולא יעירו לו אם הוא נפקד מהשיעור או מהסדרים. לא עברו יותר מכמה שבועות שהוא עשה כך ולפתע שמוי לב שמשוהו מתחיל להשתנות. הוא התחיל להפנים שהוא ברשות עצמו ולא

"אני זבולון, הסנדלר מרחוב תחכמוני מצייע לקנות את המגדל בכל החסכונות העומדות לרשותי שכולם יחד כוללים אלף שמונה מאות ארבעים וחמישה שקלים ושלושים אגורות"... גיחוך רם נשמע בקהל. פרץ של צחוק בלתי נשלט

בימי ההשלמה שלאחר חג מתן תורתנו הק' כדאי להפנות מבט למשלו הנוקב של הגאון
הצדיק המגיד הנודע, ר' שעפס'ל יודלביץ זצ"ל ולהכיר בערכה של אותה תורה שקיבלנו

מאת: הרב ישראל היימן

רק השבוע קיבלנו אותה. כמו בכל שנה מחדש ניתנה לנו ההזדמנות לקבל את המתנה הזו חנים אין כסף - את התורה הקדושה! דווקא עכשיו בימי ההשלמה שלאחר חג מתן תורתנו הק' כדאי להפנות מבט למשלו הנוקב של הגאון הצדיק המגיד הנודע, ר' שעפס'ל יודלביץ זצ"ל ולהכיר בערכה של אותה תורה שקיבלנו. ההודעה פשטה כבשדה קוצים בכל רחבי המדינה. בעלי מגדלי עזריאלי עומדים לפני פשיטת רגל והם מוכרים את המגדל במכרז לכל המרבה במחיר. ניתן להגיש הצעות למשרדי עורכי הדין המפורסמים עד לתאריך הנוקב בהודעה. עשרות רבות של יזמים שלחו הצעות. כל אחת מהם חתומה במעטפה חומה ושמינה. מפורטים בה כל הפרטים על אופני התשלום ומועדיהם ומגובים במסמכים אינספור. התיבה שניצבה בלובי הגדול של המגדל הגבוה במדינה התמלאה עד מהירה בהצעות השונות.

ביום המיועד התישבו להם עורכי הדין, חברי הדירקטוריון וחלק מבעלי המניות במשרד המרווח של עורכי הדין לטקס פתיחת ההצעות. שידור חי לכל המעוניין הופעל, כל שולחי ההצעות, הכתבים הכלכליים ושאר בעלי עניין וסקרנים צפו בטקס בשידור חי.

מעטפה ראשונה נפתחה, מזכיר המשרד מכריז על גובה ההצעה, חמש מליארד וארבע מאות מליון שקלים. פרטים טכניים נוספים נאמרים, והנה מעטפה שניה נפתחת. ארבע מליארד ותשע מאות מליון שקלים. הצעה שלישית ורביעית, חמישית ושישית. סכומים אגדיים נפרסים על השולחן עם הצעות שונות ומעניינות. לאט לאט מבינים כל בעלי העניין מי הן ההצעות המובילות. רחש בחש נשמע בקהל במשרד ותכתובות נמרצות עוברות בין הצופים השונים.

לפתע המזכיר עוצר את שטף ההקראה. כולם נדרכים למראה מעטפה משרדית לבנה ופשוטה. דף בודד נשלף ממנה והמזכיר בקושי מקריא את תוכנה. "אני זבולון, הסנדלר מרחוב תחכמוני מצייע לקנות את המגדל בכל החסכונות העומדות לרשותי שכולם יחד כוללים אלף שמונה מאות ארבעים וחמישה שקלים ושלושים אגורות..."

גיחוך רם נשמע בקהל. פרץ של צחוק בלתי נשלט שנותן הפוגה קלה ברצף של הישיבה הרצינית והכבדה.

הוא גם לא שוכח להשאיר אצלו גם את השעון היוקרתי ואת החליפה...

עכשיו נפליג יחדיו אל חדרו של ר' יוחנן האמורא הקדוש... נתאר לעצמנו את המעמד בו נכנס לחדרו מסטר אמריקנער מדושן עונג. שעון זהב משובץ יהלומים על פרק ידו, חליפה יוקרתית לגופו ותיק מנהלים גדול ממדים אחוז בין פרקי אצבעותיו. הוא פונה לגדול הדור ומודיע שמאס בחיי התענוגות ובעולם הזה והוא רוצה מהיום והלאה לשבת בבית המדרש ולשקוד על דלתות התורה. אין לו מעתה מה לעשות עם כל הכסף והוא בא לתת אותם לר' יוחנן. הוא מניח את התיק על השולחן ומראה לר' יוחנן את כמות השיקים וערימות הדולרים, את איגרות החוב הממשלתיות ואת המניות מכל רחבי העולם. הוא גם לא שוכח להשאיר אצלו גם את השעון היוקרתי ואת החליפה...

ועל שולחנו של ר' יוחנן נשמע אותו גיחוך!! אותו צחוק כמעט כמו

כִּי
הִיא
מִקּוּר
הַבְּרָכָה

השבת היא מקור הברכה
כולנו זקוקים לברכה ולסייעתא דשמיא מיוחדת

אלפי יהודים בכל רחבי העולם היהודי,

התחילו בימים אלו
בלימוד "הלכות שבת"

במסגרת תוכנית "הדף היומי בהלכה"

להצטרפות למסגרת מבחני 'דרשו' ופרטים נוספים

בעמדות 'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

והנה יום אחד נשמעו דפיקות בדלת, עומד שם אדם בשנות העמידה שמציג את עצמו כעובד עירייה, ושואל אם יכול להיכנס לשבת לשוחח. בתחילה ר' יעקב נבהל שהוא בא לטפל בבנייה הבלתי חוקית ולא רצה להכניסו פנימה, וודאי לא לפני שסיגור את התריס בסלון שלא יראה מה יש לו בחצר...

הרב אברהם פוקס, בסיפור נפלא על ישועה מהכיוון הכי לא צפוי

שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (א, ב).

ברכת כהנים הנאמרת בכל יום ע"י הכהנים באהבה, יש בה שישים אותיות. ע"פ הסוד מפרש בעל ה'חסד לאברהם' (מעין ז' נהר כ"ו)- סבו של החיד"א, יש בהם כח ושמירה לעם ישראל, וכדברי הירושלמי בסוטה שברכת כהנים מבטלת את 'ואל זועם בכל יום', שלא יחריב את העולם. ואומר הזוהר הקדוש שבזמן ברכת כהנים מתעוררת מדת הרחמים והחסד להאיר פנים מאירות לעם ישראל. וזהו ענין מטתו של שלמה 'שישים גבורים סביב לה' - שהיו חקוקים סביב מיטתו שישים אותיות של ברכת כהנים.

האור החיים הקדוש שואל מדוע הקדים הפסוק את הברכה - ויברך, לפני השמירה - וישמרך? מן הראוי היה קודם ברכה על שמירת הקיים ורק לאחר מכן תוספת ברכה, ומפרש האור החיים ואומר שה' יצווה את השמירה לפי ערך הברכה וגדולתה, כי ככל שהברכה גדולה יותר, כך נוקקים לשמירה גדולה יותר, ולכן הקדים את הברכה ואחר כך את השמירה.

וברכה זו הנאמרת מפי הכהנים ומתברך בה כל יהודי ויהודי באשר הוא, על אחת כמה וכמה ללומדי ועמלי התורה, שעליהם למדונו גדולי ומאורי הדורות יש הנהגה וברכה שמימית מיוחדת.

יש לי חבר נעורים מימי הישיבה ושמו דוד, מרביץ תורה ומוזכה לרבים, ובעל חסד ראוי לתואר הרה"ג ר' דוד, מרביץ תורה ומוזכה לרבים, ובעל חסד גדול. כיום אני פוגש אותו אולי אחת לשנה, לא איזה מפגש קבוע ומתוכנן, אלא שיגרת החיים על כל מאורעותיהם, אבל כשכבר קורה מפגש נדיר כזה אנו לפעמים שוכחים מכל העולם ומשוחחים זמן רב, אנתנו כאילו מומשיכים מאותה נקודה שהפסקנו בפעם הקודמת כאילו לא חלפה לה שנה או יותר...

נפגשנו בבין הזמנים האחרון וזכיתי לשמוע ממני סיפור מדהים

וכך אירע שנפגשנו בבין הזמנים האחרון וזכיתי לשמוע ממני סיפור מדהים שקרה עם אחיו ר' יעקב, סיפור של השגחה פרטית מופלאה שהישועה - כמו פעמים רבות מגיעה ממקום בלתי צפוי לחלוטין, וכמו שהעולם אומר, רבונו של עולם מכין לנו תוכניות נפלאות, ואנו רק צריכים להיות ראויים להם ושלא נפריע לעצמנו...

ר' יענקב הוא אברך צדיק וירא שמים המתגורר באחת מערי הדרום, יושב ולומד בכולל, ולאחר שעות הכולל הוא עוסק הרבה ב'קירוב רחוקים', הרבה - זאת אומרת הרבה באיכות והרבה בכמות, הציבור שם 'חסית מסורתי ולא מתנגד לתורה והוא זוכה לראות הצלחות גדולות בעמלו לקרב יהודים תחת כנפי השכינה.

דא עקא, שהדירה שלו הייתה קטנה וצרה מלהכיל את המשפחה המורחבת, והוא התחיל לחפש דירה חדשה, חיפש חודש וחודשיים, חיפש שנה ושנתיים, ומשום מה לא הצליח למצוא בשום אופן.

לא היו לו דרישות גבוהות מדי, אך הדברים שהוא כן רצה היו אצלו בבחינת 'חוק ואל יעבור' הוא ראה עשרות דירות, וכל פעם מחדש צצה איזה בעיה. או שזה לא נכנס במסגרת התקציב או שהאזור היה מידי נידח, פעם השכנים היו רחוקים מההגדרה של 'שכן טוב' ודי בקלות נכנסו למילות התפילה 'שתצילני היום ובכל יום... משכן רע', במקום אחר השכן היה בדלת ממול היה די חביב, אך עדת הכלבים שהקיפה אותו היתה ממש בגדר 'פגע רע', התפילה של ה'יהי רצון' לאחר ברכות השחר, כבר היתה שגורה על פיו... היו גם כמה דירות שהוא ראה וכבר קנה 'לחיים', אך למעשה הבקבוק נשאר סגור וחתום, המוכר חזר בו או שכבר מכר למישהו אחר, וכן על זה הדרך. בינתיים -ככה שלא רואים- הוא הוסיף תוספת חדר קטן בבנייה קלה בחצר בחלקו האחורי של הבנין, אבל זה רק מה שנקרא בתור

'פלסטר' ולא פתרון אמיתי. והם התחילו לחשוב ברצינות לעקור לעיר אחרת, חשבו אולי נעבור לבית שמש ושלוש על ישראל, שם יש פרויקטים חדשים שמתאימים לצרכים שלהם. רק כאב לו מה יהיה עם מפעל ה'קירוב' שלו, איך ייטוש כך את הזירה.

נוות ביתו הודיעה לו מהבית חולים שהיא לא חוזרת לבית הזה בצורה כזו

כשנולד לו הבן השישי בשעה טובה ומוצלחת, נוות ביתו הודיעה לו מהבית חולים שהיא לא חוזרת לבית הזה בצורה כזו, כבר לא רואים את המרצפות מרוב עומס...

בצר לו פנה לרבו מרן הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א, להתיעץ האם מותר לו לעזוב את העיר ולתת לאנשים אחרים לעסוק בעבודת הקודש.

אך רבי משה הלל פסק לו חד משמעית שאסור לו בשום אופן לעזוב את העיר ולהפקיר את הזירה, "יש עליך אחריות ושליחות גדולה לעסוק בזה מאחר שראית כבר שהמאמץ נושא פירות לקרב בני האביהם שבשמים וחובה עליך להמשיך בכל הכוח. ולגבי הדירה, השם יתברך וודאי יעזור ובקרב תראה ישועה גדולה בעיניך".

ר' יעקב ורעייתו התחזקו מאד, חזקה עליהם מצוות רבם, ומעתה אין יותר מה לעשות אלא רק להמשיך להתפלל ביתר שאת ולצפות לישועת השם שוודאי בא תבוא במהרה.

עברו שבועיים, והנה יום אחד נשמעו דפיקות בדלת, עומד שם אדם בשנות העמידה שמציג את עצמו כעובד עירייה, ושואל אם יכול להיכנס לשבת לשוחח. בתחילה ר' יעקב נבהל שהוא בא לטפל בבנייה הבלתי חוקית ולא רצה להכניסו פנימה וודאי לא לפני שיסגור את התריס בסלון שלא יראה מה יש לו בחצר... אך הלה

הרגיעו 'אל תלחץ, הכל בסדר, באתי רק להציע לך עסקה'. העירייה רוצה עסקה? זה כבר נשמע מסקרן -

מסתבר שלעירייה יש מצוקה של מעונות יום בשכונה, הם חייבים על פי החוק לבנות מעונות בכל אזור מגורים שיהיה תואם לגודל האוכלוסייה, ובשכונה זו הם רחוקים ממספר המעונות שצריכים להיות, והם מחפשים לפתוח מעון חדש ולא מוצאים מקום. הדירה שלך מתאימה מאד עבורנו, מקום די מרכזי, קומה ראשונה עם חצר, ובכן מציע לו אותו פקיד בכיר, שיעזוב את דירתו ויקבל דמי שכירות גבוהים במיוחד מטעם העירייה, (5 ספרות... אין הברכה שרויה, לא הסכים לגלות יותר מזה או שפחד ממוס הכנסה) בנוסף לכך הם גם ישפצו את הדירה הישנה, ועל הדרך גם יאשרו את הבנייה הלא חוקית הקיימת בחצר מאחורה 'שלא רואים' שיהיה רישום כראוי... 'תחשוב על זה ותענה לנו תשובה אם זה מתאים לך'.

ר' יעקב לא היה צריך לחשוב הרבה, הוא רק מיהר לבשר לאשתו שהישועה לה הם ציפו הגיעה מהכיוון הכי לא צפוי בעולם. הסכום שהעירייה הציעה לשלם שכירות מספיקה בשביל לשכור דירה של חמישה חדרים באזור ועוד להישאר עם עודף...

אומר לי ר' יעקב, כששוחחתי איתו כדי לשמוע את הסיפור מבעל המעשה, 'למדתי שיעור יפה באמונה, אני חיפשתי למכור את הדירה ולקנות דירה קצת יותר גדולה וחשבתי על איזה פרמטרים אתפשר שייכנס בתקציב, כמה חוב אני יכול לקחת על עצמי, והקב"ה אמר לי, אני אדאג לך לדירה של חמישה חדרים בלי כאב ראש ועם עוד כמה בונוסים על הדרך, רק תעשה טובה ואל תפריעו...'

החווה - אם אתם שואלים, היה לשנתיים עם אופציה להארכה, והעירייה ממשיכה להאריך ולהאריך, מבחינתנו - שח לי אחד הפקידים, זה ללא הגבלה, לבנות שם מעון זה הרבה יותר יקר.

ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום

המשך מעמוד 32 | הרב ישראל הימן

במשרדי המגדל...

"אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה בזה יבואו לו"

ממש כך - בוז!!

וכאן היה ר' שעפסל' דופק על הסטנדר שלפניו ומעיר את השומעים מהציר המוחשי.

מה רוצים מהגביר הלוז? מדוע בזים לזו? הלא הוא באמת מוכן לתת את כל אשר לו בשביל התורה, אין לך מעלה גדולה מזו! מדוע הוא דומה לאותו סנדלר שחושב לקנות את המגדל הגבוה במדינה בכמה שקלים עלובים? שם הוא אכן סכל ובער, אבל הגביר הלוז הוא לכאורה באמת בעל מעלה?

אלא שהתשובה פשוטה והיא מקנה לנו הצצה אל מהותה של התורה.

הטעות של אותו גביר איננה בכמות הכסף שברצונו לשלם על

התורה. הטעות היא בעצם העמדת התורה כמשהו שמדיד בכסף. אדם שכל חיותו ועניינו הם הבינועט לא יכול להבין שמתיקות של סברא לא משתווה בשום פנים לטעם של האוכל הטוב בעולם, שתענוג של סדר רצוף הכולל שעות של שקיעות בעומק הגיונה של תורה תוך ניתוק מוחלט מהבלי העולם הזה לא משתווה באף צורה לאיזה שהוא תענוג גשמי כלשהו.

מי שמנסה להשוות ולדמות את התורה לכל משהו שנגזר ממהות העולם הזה הרי שהטעות שלו היא בעצם ההשוואה ובכלל לא בגודל או הצורה של זה כולל זה.

על ההשוואה עצמה מגיע הבז העמוק. זהו סימן למי שלא תפס בכלל את מהותה של המתנה המופלאה הזו אותה קיבלנו השבוע.

אבל את בני התורה ועמליה לא ניתן לרמות. "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבואו לו!!" נותר לנו רק לשמור על המתנה הזו כעל בבת עינינו עד לקבלת התורה של שנת תשפ"ה ועד בכלל.

בבהלה ובהמצאה של רגע אמר לו הגנב: 'תראה לפני שש שנים נגזר עלי לרדת מהשמים ולהיפך לסוס ככפרה על עוונותי והנה הלילה תמו להם שש השנים והפכתי לאדם מן השורה'... הסוחר נרעד כולו והתחלחל מהמחשבה שהוא עומד ממש לפני 'רוח' מעולם העליון...

על "שבת נאך שבועות, איז נאך א שבועות!"

ובתרגום: שבת שלאחרי חג השבועות היא כביכול עוד הפעם חג השבועות..

מאת: הרב צבי גטקר

החטא, אבל עדיין לא פועלת שלא נחטא, רק אם האדם מחפיץ את ההתעוררות והבהלה שנגרמה לו מראיית עונש החוטאים והפך אותה לקבלה מעשית, הוא פעל מזה משהו.

פעמים רבות, גם בדורנו אנו, רואים בחוש את יד ה' לטובת הצדיקים ועמו ישראל, וגם לעונשם של אויבנו ומשנאנו, עלינו לדעת כי אם אנו רוצים לפועל בעצמנו משהו מה'אמונה בחושי' הזאת, לא ההבנה היא שתפעל, אלא ההתפסה של ההבנה וההתעוררות בקבלה מעשית.

זה הכוונה שבת שלאחרי שבועות, בשבועות לאחר מסע ארוך של חמישים יום, זוכים אנו כ"א ואחד, לקבל את התורה כפשוטו, וכמדרשו. אבל הקבלה הזו יכולה להעלם כלעומת שבה, תכף אחרי החג שוב אנו חוזרים לענייני היום יום, ושוכחים כמה אהבה רבה שפך עלינו אבינו אב הרחמן ממרומים אך תמול שלשום, ונתן לנו ברחמינו כלים לקבל להבין ללמוד וללמד.

מגיעה השבת, זה הזמן, לתפוס ולשנות את המהות, ללמוד וללמד, כן לראות בשבת איך באמת קיבלנו יותר כוחות להבין ולהשכיל.

בשנה זו תשפ"ד, הדברים מקבלים אור וגוון מאיר יותר, לקבל על עצמנו, להצטרף וללמוד את הלכות שבת, במסגרת 'הדף היומי בהלכה'. אין לך קבלה נפלאה ומתאימה מזו, אין לך שבת נאך שבועות, מתאים מזה, ללמוד בהספק, וללמוד את בני ביתינו בשבת שלאחריה, ולקיימים ולעשות את השבת לדורותנו.

משלו הנוקב והמחייך של הגר"ב נבנצאל שליט"א

מה מתאים, לסיים עם משלו הנוקב והמחייך של הגר"ב נבנצאל שליט"א, על עניין זה.

היה פעם גנב שהלך ביער והנה הוא רואה סוחר מעודן, ישן שנת ישרים ליד כרכרה הרתומה לשני סוסים. בלאט ניגש אל הסוס הראשון התיר את מוסרותיו צעד עמו כמה מאות מטרים בעובי היער וקשר אותה לעץ מרוחק המוכר לו וסימן יש לו בו, חזר בחשש והחל להתיר את מוסרות הסוס השני והנה לפתע התעורר הסוחר וניגש אליו בתנועות מאיימות: מה אתה עושה? מה זה אמור להיות?

ישנה אמרה חסידית מפורסמת "שבת נאך שבועות, ס'איז נאך א שבועות!" תרגום: שבת שלאחרי חג השבועות היא כביכול עוד הפעם חג השבועות..

מפורסם כי המהרש"ם זי"ע א"א נשאל פעם ע"י חסידי בעלזא מה המקור לאימרה זו והוא נתן ל"שבת נאך שבועות" הסבר ומקור נפלא..

הגמרא אומרת (יומא כא ע"ב) כי היו מגביהים את השולחן לפני עולי הרגל עם לחם הפנים ביום השבת להראות להם את הפלא שהלחם הפנים נותר חם וטרי כביום אפיתו והנחתו על השולחן שבוע קודם לכן, והיו אומרים להם "ראו חייבתכם לפני המקום". והנה הלא חג השבועות לעולם אינו יוצא בשבת, אם כן מתי היו מראים לעולי הרגל את חייבתכם? אלא צ"ל אמר המהרש"ם, שכל העם היו מתעכבים ושובתים את השבת שלאחרי החג בירושלים, ובשבת היו שבים כולם לעזרה להציץ להיכל הקודש ולראות את הפלא לחם הפנים חם כבים הלקחו. אם כן נמצא שכבר בימי המקדש הייתה לשבת של אחרי שבועות חשיבות מיוחדת והתכנסות כמו של חג השבועות. נפלא.

אכן ישנו עומק בדברי רבותינו הללו, שהשבת אחרי שבועות עליה להראות כמו חג השבועות עצמו.

בפרשתנו מביא רש"י את דברי חז"ל הנודעים, למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. חז"ל מלמדים אותנו כי על כל דבר על כל מאורע שפוגש את האדם, עליו להפיק ממנו מוסר השכל, ומוסר ההשכל שהאדם צריך ללמוד ממאורע זה הוא להתרחק מהסיבות שגרמו לכך, ולקבל ע"ע נזירות שלא ישתה יין שלוש ימים.

והשאלה נשאלת, מילא אם היה מדובר באדם שראה אדם אחר שעושה חטא, אז מובן שמוסר ההשכל הוא לחשוב, מהיכן הגיע השני למעשה חמור שכזה, ולקבל ע"ע להתרחק מהדברים הללו, אבל כאן הרי מדובר שרואים את ה'עונש' של העבירה, א"כ מספיק ראיית העונש בשביל שהאדם יירא ויחדל מן החטא.

אלא מבארים רבותינו בעלי המוסר, למדים מאכן, שראיית עונש לא מוסיפה יראת שמים מספיק, היא מוסיפה הבנה בחומרת

לפני כשנתיים, כשמינו אותי לרב הקהילה, הרגשתי אחריות גדולה לדעת הלכה על בוריה ומאז התחלתי גם למסור שיעור כל ערב לכעשרה אנשים

הרב נחום אייזעמאן שליט"א, רב קהילת בית אריאל ברחובות

ומגיד שיעור ונבחן בתוכנית 'דף היומי בהלכה', על הדרכים להצלחה בלימוד ההלכה

מאת: אלעזר גולדברג

• מתי הצטרפתם לתוכנית 'דף היומי בהלכה'?

הצטרפתי בסוף המחזור הראשון. אלא שלפני כשנתיים, תקופה קצרה לאחר פטירת מו"ח ראש ישיבת חכמה ודעת ורב קהילת בית אריאל הגה"צ רבי יצחק א. גרדנוויץ זצוק"ל שמינה אותי לרב הקהילה, הרגשתי אחריות גדולה לדעת הלכה על בוריה ומאז התחלתי גם למסור שיעור כל ערב לכעשרה אנשים, מבוגרים וצעירים, אברכים ועובדים ואנו לומדים יחד לפי ההספק של התוכנית. אני משקיע זמן רב בהכנת השיעור מידי יום וזה נותן לי 'מחייב' גדול לדעת את ההספק היומי היטב, מה שמכין אותי למבחן החודשי בצורה הטובה ביותר.

מלבד המבחנים החודשיים, אני נוהג להשתתף יחד עם שומעי השיעור גם במבחנים היומיים של 'ישיבה על קברו' שנוסדו לעילוי נשמת מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. מבחנים אלו מכניסים אותנו יותר לאוירת הלימוד ומשפיעים מאוד על ההכנה למבחן החודשי.

• איזה מסר מחזק וטובל לומר לאלו שמתלבטים האם להצטרף לתוכנית כעת, לקראת תחילת לימוד הלכות שבת בחלק ג' של המ'שנה ברורה?

בזמנו, כשהתחלנו ללמוד בשיעור היומי את הלכות תפילין, את הפרטים של צורת האותיות בכתבית סת"ם, היו כמה מהמשתתפים הקבועים שהפסיקו לבוא לשיעור, כי הרגישו שהלימוד אינו מעשי עבורם. אבל כשהמשכנו להלכות ברכות השחר, קריאת שמע ותפילה ועד לשאר ההלכות בחלק ב' של המ'שנה ברורה' שהלכות אלו מאוד מעשיות ליום יום, הצטרפו חדשים לשמיעת השיעור

המשך מעמוד קודם | הרב צבי גטק

הסוחר ועצר בעדו, ואמר לו "יענק'ל, במטותא ממן, עברת שש שנות יסורים, אנא כעת תתנהג כראוי שלא תצטרך לחזור ולהיות סוס"...

לאחר שלשה ימים הגיע הסוחר בעזרת סוסו הנותר אל היריד והנה הוא רואה סוס למכירה... אוי זה הרי הסוס שלו - הוא ניגש אל הסוס ואמר לו באזוני: 'יענק'לה יענק'לה! הרי התריתי בך, תראה איך כל כך מהר חזרת להיות סוס'...

והנמשל מובן. זה מכבר ירדנו מהר סיני, הועלנו בדרגה, על נא נרד כ"כ מהר חזרה למצבנו הקודם..

היכן הסוס השני?, בבהלה ובהמצאה של רגע אמר לו הגנב: 'תראה לפני שש שנים נגזר עלי לרדת מהשמים ולהיהפך לסוס ככפרה על עוונותי והנה הלילה תמו להם שש השנים והפכתי לאדם מן השורה'... הסוחר נרעד כולו והתחלחל מהמחשבה שהוא עומד ממש לפני 'רוח' מעולם העליון... שאל אותו הסוחר: ומה שמך? השיב לו הגנב הגוי לאלתר בשם היהודי הנפוץ: 'יענק'ל. הסוחר הוציא שטר מכובד ואמר לו: אוי יענק'ל מן הסתם אתה לא יודע לאן תלך ואיך תחיה... קח לך את הכסף הזה שיהיה לך למחיה ראשונית... הגנב הלך ממש מאושר ומרוצה, אך בטרם הספיק להתרחק שב

החפץ חיים הסביר שאת הממון הכשר מקבל האדם מאוצר מלכו של עולם, אבל ממון איסור שבא על ידי עבירה, כגון גזל או חילול שבת, אינו מאוצר המלך אלא ממה שהאדם חטף בעצמו, ולכן חלים עליו מהשמים כל המקרים והצרות

הגאון הרב צבי אודסר שליט"א, חבר 'ועדת הרבנים למען קדושת השבת', על השפעת שמירת השבת על אחינו הטועים.

מאת: אלעזר גולדברג

בְּרַכָּה ד' וַיִּשְׁמְרָה (ו' כד)

קדושת השבת עצומה ושמירתה חיונית לשמירת עם ישראל. לכן ראו גדולי ישראל צורך בהקמת וועדת רבנים שתעמוד בשער ותתריע על פרצות שונות אשר מתרבות חדשים לבקרים והניסיון מוכיח שעם הזמן הדבר משפיע ומרבה שמירת שבת בישראל. אחד הדברים שמשפיעים יותר מהכל, הוא הדקדוק של שומרי המצוות בקיום הלכות שבת, כפי הידוע מומן רבי ישראל סלנטר זצ"ל שכאשר יהודי יושב ולומד תורה בולנא, יהודי בפריז נמנע מלהמיר את דתו. כך גם שמירת השבת אצלנו בני התורה, יכולה להשפיע על אחינו הרחוקים, שימנעו גם הם מלחלל את השבת.

אמנם מלבד זאת, במצב הנוכחי בארץ הקודש שישנם מפעלים ומקומות נופש וכדומה שלא זכו לאור השבת, חובה עלינו לשמור על שומרי התורה שלא יפגעו מכך, כגון אם יש חנות שבעליה שומר שבת ובאותו אזור קיימים גם חנויות מחללי שבת, עלינו לתמוך בשומר השבת כדי שלא יאבד את פרנסתו בעקבות כך שלקוחות רבים יעדיפו את המקום בו יוכלו לקנות גם בשבת, רחמנא ליצילן. כמו כן אנו דואגים שיהודי שומר מצוות לא ידחה ממקום עבודה בגלל שהוא חפץ לשמור שבת, כפי שהיה רגיל בארצות הברית לפני מאה שנה. ואם מתרחש דבר כזה אנו דואגים לו למקום עבודה אחר שומר שבת ומפרסמים לציבור שיתמכו דווקא בעסקים כאלה.

גם אם לפעמים נראה שעלולים להפסיד בעקבות קנייה או עשיית עסקים עם מקומות שומרי שבת, בגלל ששם המחיר יקר יותר וכדומה, עלינו לדעת שבאמת לא נפסיד מכך אלא רק נרוויח! בקידוש אנו אומרים: "ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו", התורה קוראת לשבת בשם קודש, ללמד שכשם שאסור לאדם ליהנות או להרוויח מהקדש מזבח, כך אדם שסובר ליהנות ממלאכה שנעשית בשבת לא יוכל לראות ממנה סימן ברכה לעולם, כי מה שירויח כאן יפסיד במקום אחר! (בשם הגאון רבי יצחק מאלצן זצ"ל).

מוסיף על כך החפץ חיים, שאת הממון הכשר מקבל האדם מאוצר מלכו של עולם, אבל ממון איסור שבא על ידי עבירה, כגון גזל או חילול שבת, אינו מאוצר המלך אלא ממה שהאדם חטף בעצמו,

ולכן חלים עליו מהשמים כל המקרים והצרות והם גם מכלים את הממון הכשר שיש לו מכבר. על כך נאמר בברכת כהנים: "יברכך השם וישמרך", ופירושו בחז"ל: "יברכך" - בממון, "וישמרך" - מן המזיקין, שאם הממון מגיע בכשרות הרי הוא מברכת השם והוא ישמור אותו מההיזק, אבל ממון שמגיע באמצעות איסור, אינו נשמר אלא מתכלה ונאבד!

פעם מרן החפץ חיים הזדמן לעיר צ'רניקוב

פעם מרן החפץ חיים הזדמן לעיר צ'רניקוב שבאוקראינה וסיפרו לו שיש בעיר בעל בית חרושת שמעביד את פועליו בשבת. כאשר שמע זאת החפץ חיים, מיד הלך לביתו של אותו אדם וניסה לשדלו שיפסיק לחלל שבת ולגרום ליהודים רבים נוספים לעבור על מצוות התורה. אך אותו יהודי הקשה את ליבו ואמר לחפץ חיים: רבי קדוש, הרי מידי יום אני מרוויח ארבעת אלפים רובלים ואם אסגור את שערי בית החרושת אפסיד סכום זה מידי שבוע וכי כבודו רוצה להפסיד אותי בסכום כה גבוה? החפץ חיים לא נבהל מעזות הפנים והשיב לו בשלוה: האם עדיף לך להפסיד את בית החרושת כולו בשל חילול השבת? הרי פסוק מפורש הוא (שמות לד, כא): "ששת ימים

והשליטו על רוסיה ושכנותיה את השלטון הקומוניסטי, במסגרת המהפכה הם החרימו את המפעלים ובתי החרושת מידי בעליהם ובכלל זה היה אותו יהודי מחלל שבת. בקושי רב הוא הצליח למלט את גופו מציפורני השלטונות וכאשר הגיע לעיר מבטחים עני וחסר כל הוא מיהר לשגר מכתב לחפץ חיים בו התוודה על חטאיו וכך הוא כתב: רבינו הקדוש, עכשיו רואה אנוכי שדבריו צודקים ונכונים, כי **אכן פסוק בחומש קובע את גורלו של בית החרושת!** (את המעשה סיפר הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל).

תגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

תעבוד ובוים השביעי תשבות", מדוע התורה מודיעה לנו שבששת ימי החול נעבוד, הרי הוא דבר פשוט, אלא התורה מודיעה לנו בכך שדוקא אם נשבות בשבת נוכל לעבוד בכל ימי החול, אולם אם לא נשבות ביום השביעי, נצטרך לשבות בכל שבוע ימי השבוע בחול ובשבת גם יחד, כי לא תהיה לנו פרנסה כלל וכלל!
האיש שהיה רחוק משמירת המצוות שמע את דבריו הנוקבים של החפץ חיים אך הם לא נכנסו אל ליבו. הוא אמר בלעג לא מוסתר: **וכי סבור הרבי שפסוק בחומש הוא שמחזיק את בית החרושת שלי??** כאשר ראה החפץ חיים שדבריו אינם נשמעים, הוא קם והלך ללא אומר ודברים. לא עבר זמן רב והבולשביקים חוללו מהפכה

המשך מעמוד 17 | הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל

המדרגות שלא ירדתי זה בגלל הרבבות שלא זכו להתחתן... - זה הרי היה אחרי המלחמה, אחרי החורבן הנורא, וה' עזר שנכד שלו ניצל, והוא נוסע להתחתן, אבל איפה כל האלפים שלא זכו להתחתן?... איפה קלעצק? איפה ברנוביץ? איפה ראדין? ואיפה, ואיפה?... אמר רבי איסר זלמן: שתי מדרגות ירדתי אתו, אבל את שאר המדרגות לא ירדתי בגלל האלפים שלא זכו להתחתן... - הוא זוכר את זה היטב. כתוב במסכת מגילה (כ"ח א') שהיו אמוראים שזכו לאריכות ימים גדולה, וכאשר התלמידים שאלו אותם "במה הארכת ימים", כל אחד אמר סברא קדושה שלו - איך הוא מבין באיזו זכות הוא האריך ימים, וכאשר "שאלו תלמידיו את ר' זירא במה הארכת ימים", אחת מהסיבות שהוא אמר: "ולא ששתי בתקלת חברי".
מה הפירוש בזה, האם ניתן לפרש שכאשר חברי הלך ברחוב והחליק על קליפת בננה ונשאר שרוע על הכביש - לא שמחתי בתקלתו? וכי זו מדרגה גדולה לא לשמוח כשחבר נכשל? הרי מי שכן שמח הוא מושחת! הוא חדל אישים! הוא לא בן אדם!
כתוב בחז"ל (ירושלמי חגיגה י' ב', ב"ד פ"א ה'): "המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא". פירוש הדבר, אם המורה הפנתה שאלה לבת מסוימת, והבת הנשאלת לא ידעה לענות, וחברה אחרת קורצת לשנייה - זה "מתכבד בקלון חברו". ומדוע על מעשה כזה אין חלק לעוה"ב, זה הרי לא חייבי כריתות ולא חייבי מיתות בית דין. אומר הרמב"ם בהקדמת פירוש המשניות לפרק חלק, שאין זה מפני

(משיבת נפש - מידות)

המשך מעמוד 19 | הרב ישראל דחבש

מידי וזו היה מנמנם קצת. חלק מהנסיעה הוא היה מקדיש לשיחה איתי, בזמן הזה גם היינו מדברים על נושאים שונים של קירוב רחוקים ועוד. אבל הגיע שלב שבו מרן לא הצליח לדבר מרוב חולשה, הוא ממש היה באפיסת כוחות.
"אני הצעתי שאולי נותר על המשך הנסיעה וניסע חזרה לכיוון בני ברק, אבל הוא סירב לכך בתוקף. אנשים מחכים לי, הוא אמר, וכשהיינו מגיעים ליעד הבא, הוא היה יוצא מהאוטו, מתגבר כמו אריה ומוסר שיעור עם כל החיות והחיוניות, בקול גדול, מדבר ומסביר מנחה ומדריך, לאחר מכן היה מקבל קהל ומשיב למחנכים ולרבנים בענייני חינוך וקירוב, בסבלנות ובערנות מופלאה, וברגע שחזר לאוטו הוא שוב נפל לאפיסת כוחות, כמעט התעלף מרוב חולשה.
"לא פעם ולא פעמיים, ראיתי את זה קורה שוב ושוב. בכלל, גם בבית המדרש היינו רואים את זה שהוא מאלץ את הגוף שלו להישאר ער למרות העייפות הגדולה. לפעמים הוא הרגיש שהוא מתעייף, אז במקום לפרוש לחדרו ולנוח מעט הוא היה מתחיל ללמוד בקול גדול ולהתנדנד על מקומו. אם גם זה לא עזר והעייפות התגברה, הוא היה נעמד על מקומו ולומד בעמידה ובקול גדול, עד שגם זה לא עזר ואז הוא היה מתיישב, מנמנם קצת ושוב חוזר לתלמודו ביתר שאת וביתר עוז. (המשך א"ה בגליון הבא)

שחזר לאוטו הוא שוב נפל לאפיסת כוחות, כמעט התעלף מרוב חולשה.
"לא פעם ולא פעמיים, ראיתי את זה קורה שוב ושוב. בכלל, גם בבית המדרש היינו רואים את זה שהוא מאלץ את הגוף שלו להישאר ער למרות העייפות הגדולה. לפעמים הוא הרגיש שהוא מתעייף, אז במקום לפרוש לחדרו ולנוח מעט הוא היה מתחיל ללמוד בקול גדול ולהתנדנד על מקומו. אם גם זה לא עזר והעייפות התגברה, הוא היה נעמד על מקומו ולומד בעמידה ובקול גדול, עד שגם זה לא עזר ואז הוא היה מתיישב, מנמנם קצת ושוב חוזר לתלמודו ביתר שאת וביתר עוז. (המשך א"ה בגליון הבא)

לכל אחד ששוקל להתחיל להיבחן אני רגיל לומר: כדאי לך מאוד 'לקפוץ' למים! תוך תקופה קצרה תתרגל ותראה הצלחה רבה שתשפיע עמוקות על כל מהלך החיים שלך!

הרב ישראל שוע, מותיקי הנבחנים בתוכנית 'דף היומי בהלכה',
בשיחה על המהפך האדיר שגורמת התוכנית ללומדיה

מאת: אלעזר גולדברג

הצטרפתי לתוכנית בסמוך לזמן שהתחילה, לפני הרבה שנים. היו זמנים בהם לא נבחנו, אבל כבר כמה שנים שאני ברוך השם לומד ונבחן מידי חודש ברציפות.

לאחר ניסיון רב שנים בדרכים שונות של לימוד הלכה, אני יכול להגיד דבר אחד לכל בני התורה: בדור שלנו מי שרוצה להיות תלמיד חכם, כדאי לו מאוד להשתתף במבחני 'דרשו', כי על ידי כך הלומד מתעלה לדרגות אחרות של ידיעת התורה, פשוטו כמשמעו! על ידי הלימוד היסודי והשיטתי, השינון הרב וההספק הקבוע ובפרט לאור הידיעה שבסוף החודש צריך לתת דין וחשבון באמצעות כתיבת תשובות לשאלות המקיפות את כל החומר, יש 'מחייב' גדול להתמסר לזה, זה תופס את הלומד במשך כל היום ומעניק לו את תחושת האחריות להספיק לרכוש ידיעה בחומר החודשי וגם לזכור אותו היטב לאורך זמן.

כאחד שנבחן כבר במסלול שלישי של התוכנית, אני יכול לומר שבכל פעם אני מוחדיר את הידיעות ההלכתיות טוב יותר לזיכרון וכך אני רוכש ידיעות בכל מרחבי המ'שנה ברורה, מה שמשפיע עמוקות על כל חיי היום יום. כמובן שלא רק עלי זה משפיע לטובה, אלא על כל בני הבית! שהרי גם הם מקבלים ידיעות חשובות בשאלות שמתעוררות בכל בית יהודי במשך כל ימות השנה, מה שגורם להם להעריך את עסק התורה יותר ויותר.

• באיזה אופן כדאי להתכונן למבחנים החודשיים?

כאמור, במבחנים יש מעלה מאוד גדולה, ובפרט במבחני 'דרשו' שלא נועדו להכביד על הלומדים ומאפשרים להשיב עליהם בנחת ולהצליח בהם גם בזמנים לחוצים של ערב שבת. אך מאידך - מי שלא לומד היטב את כל החומר החודשי, לא יוכל לעבור אותם. אפשר לומר שהם ממש בקו הממוצע, ניכר שמוסחי השאלות משתדלים שלא יהיו שאלות המזכירות 'חידון' מכשיל, אך השאלות כן מקיפות את כל הפרטים המצויים בחומר, על מנת שכל משתתף יוכל לבחון את עצמו, האם למד ושינן היטב את החומר או לא ובמידה ונכשל ידע במה עליו להשקיע בלימוד להבא.

לכל אחד ששוקל להתחיל להיבחן אני רגיל לומר: כדאי מאוד 'לקפוץ' למים! גם אם בחודשים הראשונים תיכשל בגלל חיסרון ההרגל לסוג השאלות ולהיקף שלהן, בסופו של דבר תוך תקופה

קצרה תתרגל ותראה הצלחה רבה שתשפיע עמוקות על כל מהלך החיים שלך!

• מתי אתה מוצא זמן ללמוד ולשנן את החומר, למרות סדרי הכוללים העמוסים מבוקר עד ערב?

האמת היא שאני בכל יום קובע לזה זמן אך אין לי זמן קבוע ממש, כי אני צריך תמיד למצוא את הזמן שבין הסדרים ללימוד הזה, לפעמים בזמן הנסיעות אל הכולל או בחזרה ממנו ולפעמים לאחר ה'כולל' ערב, אבל תמיד אני מוצא את הכמה דקות ללימוד החומר היומי. בנוסף, בכל שבוע בליל ישישי אני עוסק בלימוד החומר השבועי כולו במשך זמן רב.

לסיום, אני רוצה לציין לטובה את התוספת של לימוד המוסר במסגרת התוכנית. לבחורי ישיבות יש קביעות יומית ללימוד בספרי מוסר ב'סדר מוסר', אך אברכים רבים לא זוכים לזה ועל ידי הלימוד במסגרת התוכנית גם הם זוכים ללימוד מוסר, מה שמחזק את תיקון המידות. הכרת טובה גדולה יש לי לארגון הגדול 'דרשו' על כך.

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

היא נשארה בודדה בביתה, חוששת ודואגת מאוד לשלום בעלה הנמצא בחזית, והנה הגב' בולדווין נרדמת, ובשנתה היא חולמת חלום, ובחלומה נערים יהודים פליטי שואה עם פיאות - דמויות שמעולם לא ראתה - נמצאים במבנה ידוע סמוך לביתה, ושכניה הגויים מתגודדים סביב המבנה ומנסים לגרש את הנערים מהמבנה...

סיפור נס הקמת ישיבת 'נייטרא' בארצות הברית...

הרב ישראל ליוש

וַיְהִי בַּיּוֹם פְּלוֹת מֶשֶׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן... (ו א)

שנשיאי כל שבט ושבט יביאו דורון למלכם ביום חנוכת ביתו. הסיפור הבא, הוא סיפור השגחה פרטית הקרוב לליבו של המספר, הגאון רבי הגאון רבי עזריאל טאובר זצ"ל, בספרו 'פרקי מחשבה', מפני שהוא עוסק בקיומה של הישיבה בה הוא למד, ישיבת 'נייטרא', בראשות הגאון רבי חיים מיכאל דב וייסמנדל זצ"ל, הידוע בפעילותו הענפה להצלת יהודים בשואה האיזומה...

בליבה של מלחמת העולם השנייה, אחד הכתבים הראשיים של ה'ניו יורק טיימס', מר בולדווין, השאיר את אשתו בארצות הברית ונסע לדווח מחזית המלחמה... היא נשארה בודדה בביתה, חוששת ודואגת מאוד לשלום בעלה הנמצא בחזית, והנה הגב' בולדווין נרדמת, ובשנתה היא חולמת חלום, ובחלומה נערים יהודים פליטי שואה עם פיאות - דמויות שמעולם לא ראתה - נמצאים במבנה ידוע סמוך לביתה, ושכניה הגויים מתגודדים סביב המבנה ומנסים לגרש את הנערים מהמבנה. ובחלום, מבקשים ממנה לסייע לאותם נערים להישאר במבנה ולדאוג שלא יאונה להם כל רע. המבקש אף מבטיח לה שבזכות שתעשה זאת, בעלה יחזור מהמלחמה בריא ושלם...

לאחר המלחמה, בעלה אכן חזר בריא, אך פשר החלום נסתר מבינתה, וכך הוא נשאר תמוה ובלתי פתיר, אף אחר שפנתה לפסיכולוג שיסביר לה את פשרו... לאחר חמש שנים, מגיע ראש ישיבת נייטרא הגאון רבי חיים מיכאל דב וייסמנדל זצ"ל, עם קבוצת בחורי ישיבה פליטי שואה, ומקים ישיבה באותו מבנה שהגב' בולדווין חלמה עליו. המבנה היה גדול ורחב ידיים, והתאים מאוד לצרכי הישיבה. הוא עמד למכירה לאחר מות בעל הבית, והרב וייסמנדל זכה בו תמורת מאה אלף דולר שהשיג מתורם משוייץ שהעריך אותו מאוד...

אלא שזמן קצר לאחר שהתמקמה שם הישיבה, קמו השכנים שונאי היהודים וביקשו לגרש את התלמידים מהמבנה ומהאיזור כולו שהיה גויי לחלוטין... אז נזכרה הגב' בולדווין בחלום, והחליטה כי זו צוואתו, לעמוד לימין הישיבה מפני הצרים עליה. היא באה לחדרו של ראש הישיבה וסיפרה לו על דבר החלום והבטיחה לו כי היא תעשה כל שביכולתה לעזור לישיבה להישאר במבנה עליו חלמה...

הנה פרשת הקמת המשכן, כתובה בתורה שלוש פעמים, בשלושה ספרים: בספר שמות, בספר ויקרא ובפרשתנו, בספר במדבר. ובכל ספר התאור שונה והפרטים אחרים, למרות שכל הפרשיות עוסקות באותו מאורע, שארע באותו תאריך, הקמת המשכן ביום א' בניסן, אחר שבעת ימי המילואים...

ענין זה, כותב הגאון רבי ליב מינצברג זצ"ל בספרו 'בן מלך', מתמיה כל לב ומפליא כל עין מתבונן, מה טעם לכתוב אותו מאורע שלוש פעמים, בשלושה חומשים, הרי במעשה שהיה עסקינן, ולא בחידושי דינים ומצוות?

אין זה אלא, כותב ה'בן מלך', כי פרשיות החזרות על עצמן, אף שהן עוסקות במאורע, ואין בהם חידושי דינים בכל פרשה, יש למאורע כמה פנים, וכל פרשה מדגישה אחת מהן, והם נכתבו בכל ספר לפי עניינו, כפי שיבואר...

הענין הראשון בהקמת המקדש והמשכן, הוא שיהיה הקב"ה שוכן בתוך עם קרובו, כדכתיב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', 'ושכנתי בתוך בני ישראל'. וכנגד ענין זה נכתבה פרשת הקמת המשכן בחומש 'שמות', חומש העוסק בבחירת עם ישראל לעם סגולה, העם הנבחר לאלוקיו, והיא הסיבה להשראת השכינה בתוכו.

המטרה השניה בבניית המקדש והמשכן, הוא שיהיה מקום להקרבת הקרבנות, ולעבוד לפניו ית', וכנגד ענין זה נכתבה הפרשה בחומש 'ויקרא', שכל ענינו הוא עבודת המקדש והקרבנות.

הענין השלישי שהיה במשכן, הוא כדי שהקב"ה יתהלך לפנינו להשיג עלינו, כמלך בארמונו המשיג משם על עמו, כך הקב"ה משיג מהמשכן, ביתו נאווה קודש, על עמו ישראל, כדכתיב: 'כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך'. ומפני שחומש 'במדבר' הוא חומש המלכות, העוסק במלכותו והנהגתו של הקב"ה בעולם, לכן נכתב בו שוב מעשה הקמת המשכן, הלא הוא ארמון מלכותו ית'...

ובאמת, בחומש 'במדבר', מלבד עצם הקמת המשכן, נכתבה גם פרשת הקרבת הנשיאים, שהיא תכלית הקמת המשכן, כי צורת קרבנותיהם ואופיים, הם מגינוני המלכות, כי כך נאה וכך יאה

אני נשבע בקדושת הכותל שהיהודי שעומד לצידי חשוב יותר ממני, יוחנן טווערסקי מטאלנא!

על שבעתו של הרבי מטאלנא זיע"א שגרמה לחזרה בתשובה שלימה

מאת: הרב אליהו שור

רגיל היה כ"ק מרן רבי יוחנן מטאלנא זי"ע ללכת אל הכותל המערבי בהזדמנויות שונות ומפעם לפעם. כשלפעמים היו נלזים אליו נכדיו ואנשי ביתו. היה זה פעם אחת כשנלוה אליו נכדו בכורו כ"ק אדמו"ר מטאלנא שליט"א שאף סיפר את הסיפור הפלאי דלהלן.

"ליתי את הסבא אל הכותל המערבי" סיפר, "וכבר היינו בחזרתנו משפרכת שיחנו קדם ריבון העולמים בכותל המערבי, כשלפתע פתאום הסתובב זקני על עומדו, ועד מהרה ניגש לפינה מסוימת, שם צד את עינו חבר ידיד משכבר הימים, עוד לפני שפרכת כוס התרעלה על יהודי אירופה בשנות הזעם. כשאמנם עתה היה הלה מנוער מן התורה והמצוות, כשאך כיפת השמים שימשה לו ככיפה מזדמנת... אמנם זקני הרבי לא ויתר ודרש בשלומנו בחביבות.

היהודי שהיה שקוע בעומק האוש הגיב בהפגנתיות מה: "יעזבני הרבי, יען אך ישמע את אשר עשיתי משעה שיצאתי משערי אירופה עד הנה, לא ירצה הרבי, לא רק שלא להכירני, כי אם אפילו לא להסתכל לכיווני, יען מצבי בתורה ובמצוות גרוע מאוד, עד לא קיים!"

אולם הרבי מטאלנא לא התרגש מדיבוריו. בהכריזו נחרצות: "לא רק שרצוני להכירך היטב, גם אם תגלה לי שעברת עבירות חמורות ביותר. אלא שסוברני שהינך חשוב יותר ממני! שכן יהודי שעבר את אימי השואה ועדיין יהודי הנהו, ודאי שהוא חשוב ויקר יותר ממני לאין ערוך ולאין תכלית, אין ספק בכך!"

היהודי לא היה יכול להתאפק. "כיצד יתכן הדבר? וכי אני הבוי והשפל שרמסתי את התורה ברגל גסה יותר מהרבי שמוסר את נפשו לקיום התורה והמצוות?"

היהודי שעומד לצידי חשוב יותר ממני יוחנן טווערסקי מטאלנא

אולם הרבי מטאלנא היה נחרץ ממנו, בהכריזו נרגשות: "ראה נא ידיד יקר מוכן אני לחזור אל הכותל המערבי, מקום ממנו לא זזה השכינה מעולם, ולהישבע בשבעת אמת, שבעת אמת, כפי שאתה שומע, שאתה, כן אתה, חשוב יותר ממני עשרת מונים!"

הלום הפתעה והתרגשות נשרך האיש אחרי הרבי, שבהגיעו סמוך לכותל הצמיד את ידיו אל תוכו בהכריזו "אני נשבע בקדושת הכותל שהיהודי שעומד לצידי חשוב יותר ממני יוחנן טווערסקי מטאלנא!" וכבר באותו רגע ולנוכח תהומות האהבה והאכפתיות שזלגו מכיוונו של הרבי החליט לחזור בתשובה לאלתר, כשבכך זכה לחיות את שארית

ימיו כיהודי שומר תורה ומצוות ומדקדק בקלה כבחמורה...

צאו וראו גודל כח האמירה והתשובה בכל ימות השנה

בספר החינוך בהסבירו את שורש מצות וידוי הדברים על החטאים מסביר הוא בכך שעל אף שהתחרט האדם בלבו על חטאיו, אין זה מספיק רציני וחזק, באשר מי יימר לן שלמחר לא יחזור לאיזולתו ולמעשי הרעים לנוכח ניסיון כזה או אחר. אולם בהתוודתו לפני ד' על כל חטאיו, ובהבטיחו בפיו נאמנה שלא ישוב על מעידותיו ופשעיו הרי שיש תוקף לתשובתו ומובטחנו שלא יחזור ויחטא ח"ו.

כשממנו ניקח לעבוד את ד' עד כמה יש באמירתנו כוח עצום בנפשותינו וגם בנפש סובבינו לקבוע גורלות ולהשפיע עד למאד. עד שצדיק כמו הרבי מטאלנא זי"ע לקח את חלק האמירה צעד קדימה ולא הסתפק בהרעפת טללי תחיה ואהבה על אותו יהודי מסכן, אלא אף השתמש בפיו להישבע שבועה חמורה, שכ"כ נזהרו עליה במשך הדורות, העיקר שינצל יהודי מתהומות הנשיה ויחזור באהבה לאביו שבשמים.

צאו וראו גודל כוחם של צדיקים ומסירות נפשם הגשמית והרוחנית להצלחת יהודי באשר הוא שם!

וצאו וראו גודל כח האמירה והתשובה בכל ימות השנה, כשתפקידנו לאחוז אומנות אבותינו בידינו הן בחלק ה'סור מרע' - לחזור בתשובה בכל עת על כל עוונותינו, כשאם נעשנו בפנינו ובשפתנו

פניני מצוה

מצות וידוי על החטא

"והתודו את חטאתם אשר עשו" (במדבר ה, ז)

המצוה: שנצטוונו, בעת שאנו עושים תשובה, להתוודות לפני ד' להזכיר את החטאים לפניו ולבקש כפרה עליהם.
הטעם: אינה דומה מחשבת האדם בליבו ובמוחו פנימה כמחשבת האדם כשהוא מוציאה ומבטאה בפיו ובשפתיו.
על כן קבע בוראינו יוצרינו שבעשותינו תשובה על אחת מהמעידות שמעדנו בעוברינו על מצוותיו המתקוות והמסולאות מפז. לא די לנו בשברון ליבנו וברגשותינו השכליים שאנו מתחרטים על העבירה והמעידה ואין ברצוננו לעשותה שוב, אלא עלינו להוציא החלטה זו בפנינו ובשפתינו!
ספרי היסוד העוסקים במצוה זו: במקומות מפורזים בש"ס ובעיקר בפרק אחרון שבמסכת יומא, רמב"ם הלכות תשובה, טור ושו"ע אורח חיים סימנים תר"ו תר"ז.

מצוה זו נוהגת: בכל מקום ובכל זמן. בזכרים ובנקיבות.

שיתו ליבכם: אם ננסה להצביע על מצוה אחת מבין תר"ג המצוות שמתיוחדת ביותר, הרי שמיד תעלה לנגד עינינו מצוות התשובה. שכן צאו וראו בהליכות בשר ודם, אדם שעבר על החוק או על גזירת המלך עליו לרצות את עונשו המקסימלי אף אם ישוב בתשובה מאה פעמים, שכן את אשר עולל אינו יכול למשוך בחזרה, ומעוות לא יוכל לתקן.
אולם הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה אינה כן! אלא 'מודה ועוזב ירוחם' והשב בתשובה מתקבל בזרועות פתוחות ובנפש חפצה, כשזדונותיו אף נעשים לו כזכויות כשעושהו באהבה!
אין אח ורע להנהגה כזו!

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אחסידישער שבת

מתכוננים לשבת יחד עם הדרשנים
ר' חיליש גולדברג שליט"א
ור' יעקב אשר גרין שליט"א

כל שבוע
ב'קו השבת' של 'דרשו'

היכנסו עכשיו ותזכו לעונג שבת
077-666-2222 שלוחה 3

בחנוכת הבית של בנין ישיבת ברנוביץ בחג החנוכה תרפ"ה, אמר ראש הישיבה רבי אלחנן וסרמן זצ"ל ש'זאת' עולה בגימטריה 408 - צו"ם קו"ל ממו"ן, לרמז, שכשבאים להקים לה' מזבח חדש, לעבוד את השי"ת, לצד השמחה הגדולה, צריכים גם להיות צום תפילה ודמעות, לעורר הלבבות לשוב אל ה' ולעשות רצונו,

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

זאת חַנּוּכַת הַמִּזְבֵּחַ (ז"ב"ד)

בחנוכת הבית של בנין ישיבת ברנוביץ בחג החנוכה תרפ"ה, אמר ראש הישיבה רבי אלחנן וסרמן זצ"ל ש'זאת' עולה בגימטריה 408 - צו"ם קו"ל ממו"ן, לרמז, שכשבאים להקים לה' מזבח חדש, לעבוד את השי"ת, לצד השמחה הגדולה, צריכים גם להיות צום תפילה ודמעות, לעורר הלבבות לשוב אל ה' ולעשות רצונו, ורק כך הישיבה תצליח. כך אמר ה'חפץ חיים': העולם חושב שישבה בונים בכסף, אך לא כך האמת, לבנין ישיבה יש צורך שיהיה המקום מוכשר בטוהר הלב ובדמעות. בכך מונעים את כח הרע לשלוט במעשה דינו ותשרה שם השכינה. **מסופר על רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל** שייסד בזמנו ישיבה בעירו ברוד, אך לא עלה בידו לשכללה כפי שעלה הדבר בידי הגאון רבי חיים זצ"ל בישיבתו הנודעת בוולוז'ין, ופעם אחת, כשנזדמנו שניהם למקום אחד, שאל רבי אפרים זלמן את רבי חיים מוולוז'ין, מה, לדעתו הסיבה לכך? שאל אותו רבי חיים: 'מה עשיתם ביום חנוכת הישיבה?' 'ערכנו סעודה גדולה עם כלי זמר'. 'אל רבי חיים: 'ואנחנו, כשחנכנו את הישיבה בוולוז'ין, קבענו תענית ונאמרו סליחות בבכי רב (עד כדי כך שאמרו, שיכלו לגבל את החימר לאבן הפינה בדמעות הרוותחות שהזיל מעינינו) ודמעות אלו שנספגו ביסוד נותנים לו קיום.

סיפור דומה מסופר ב'פאר הדור' ("ב עמוד רכ"ה) על רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל הרב מפוניבז', שבעת שיירה את אבן הפינה לישיבתו הגדולה בב"ב בהתרגשותו הרבה פרץ בככי שזעזע את הנוכחים. עודדו ה'חזון איש', זצ"ל ואמר: 'כשמתחילים עם יי"ש (יין שרף) ומגדנות, ספק מצליחים ספק לא מצליחים, אבל 'הזורעים בדמעה', בוודאי 'ברינה יקצורו!' דמעות הן הערובה להצלחה. הכל צריך להיות קדוש מתחילה ולשם שמים.

מנהג מופלא נהג ראש ישיבת מיר נתן צבי פינקל זצ"ל למרות שהיה מפורסם בשקידתו הרבה, היה מעורב בכל העניינים הטכניים של הבניינים הרבים שהקים. משום כך, כל אימת שהיו בונים ויוצקים את יסודות בנייני הישיבה, התעקש להיות שם בעצמו וללחוץ על דושת היציקה, ליצוק את המלט במקומו הראוי. הוא מעולם לא ויתר על כך, בקיץ ובחורף, בקור ובחום, בבוקר ובערב. עניין זה קיבל מזקנו ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל שהיה משתבח שאת בנין ישיבת מיר בירושלים, בנו יהודים יראי שמים, באותם ימים היו מצויים פועלי בניין יראי ה', רבי אליעזר יהודה העסיק בבניית הישיבה, כמה יהודים תלמידי חכמים ויראי שמים שנאלצו מדוחק הפרנסה לצאת לעבוד. רבי אליעזר יהודה היה מספר שתוך כדי יציקת המלט והנחת הלבנים, עסקו אותם פועלים בהוויות אביי ורבא, קושיות הרשב"א ויישובי רמב"ם התערבו בהלמות ערבוב הבטון והמים וניצוקו ביסודות הבית. כך נבנתה ישיבת מיר (להתעדן באהבתך).

האם אסור להסתכל על הכהנים בזמן ברכת כהנים גם בזמן הזה?

כֹּהֵן תִּבְרַכְנוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... (ו"ב"א)

האם אסור להסתכל על הכהנים בזמן ברכת כהנים גם בזמן הזה? איתא בגמ' (חגיגה ט"ז.). המסתכל בג' דברים עיניו כחות, ואחד מהם הוא המסתכל על הכהנים בזמן שביהמ"ק קיים שהיו עומדים על דוכנם ומברכין את ישראל בשם המפורש, והייתה השכינה שורה על קשרי אצבעותיהם, ולכן אסור להסתכל בהם, וכתב המג"א (סי' קכ"ח סקל"ה) דרק בהסתכלות מרובה בכהנים עיניו כחות, אבל אסור יש גם בראיה בעלמא משום כבוד השכינה. וה'מחצית השקל' (שם) כתב שהמג"א למד כן מדברי הגמ' (חגיגה שם) שכל 'המסתכל' בכהנים עיניו כחות, משמע שרק בהבטה יתירה עיניו כחות, ומסברא כתב המג"א שיש איסור גם בראיה בעלמא. ורש"י (מגילה כ"ד:) כתב שאיסור זה

צילום: ישראל ברוחם

חל גם בזה"ו. ואולם התוס' (בחיגה שם ד"ה בכהנים) הקשו על רש"י, שהרי דבר זה לא נאמר אלא בזמן שביהמ"ק קיים, שהיו הכהנים עומדים על דוכן בביהמ"ק ומברכים בשם המפורש, אבל שלא בביהמ"ק אין מקור בגמ' שהשכינה שורה על ידיהן והמסתכל בהן עיניו כהות. ולכן התוס' פירשו שהדין המבואר במגילה הוא מפני היסח הדעת, דכך מבואר בירושלמי (מגילה פ"ד ה"ח) והר"ן (מגילה דף ט"ו מדפי הר"ף), הביא ב' טעמים לאיסור להסתכל על הכהנים בזמן הברכה, האחד שאין מתכוונים לברכה כראוי, ועוד שאסור להסתכל בכהנים שנושאין כפיהן מפני שהשכינה שורה בין קשרי אצבעותיהן. נמצא שלפרש"י אסור אף בזה"ו להסתכל בידי הכהנים בגלל השראת השכינה, ולדברי התוס' האיסור בזמן הזה אינו אלא מפני היסח הדעת, וכשאין היסח הדעת - מותר להסתכל.

ובדעת תורה (או"ח סי' קכ"ח סכ"ג) הביא מ'האשכול' (הל' ברכת כהנים סי' ט"ו) שכתב: ובעינא דפרסי כהני ידיהו אסור לאסתכלי בהון, אלא צריכינ לעמוד לפניהם באימה וכבוד ראש, דאמר מר המסתכל בכהנים בשעה שמברכים עיניו כהות דהשכינה שורה על ידיהן. ומבואר בדברי האשכול' כדברי רש"י שגם בזה"ו אסור להסתכל בכהנים. ואמנם מציינו באחרונים שכתבו ליישב את דברי רש"י ע"פ הוזהר (נשא קמ"ז) שגם בזמן הזה השכינה שורה ע"י הכהנים ולכן אסור להסתכל עליהם, ומה שנראה מלשון הגמ' שאיסור זה חל רק בזמן שהמקדש קיים, הכוונה שבזמן ביהמ"ק המסתכל - עיניו כהות, אבל יש איסור גם כשאין ביהמ"ק קיים (משכיל לאיתן).

יש להקשות לשם מה חזרה התורה ומנתה אצל כל נשיא ונשיא את קרבנו לחוד, הלא כולם הביאו אותו הקרבן ואותן כמויות

ביום השני הקריב נתנאל בן צוּעַר נְשִׂיא יִשְׁשָׁכָר (ז"י)

יש להקשות לשם מה חזרה התורה ומנתה אצל כל נשיא ונשיא את קרבנו לחוד, הלא כולם הביאו אותו הקרבן ואותן כמויות, ולשם מה אריכות יתר? אומר רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל) שהוא כדי לתת לנו מושג והבנה בעניין הזהירות בכבוד הזולת. וכמו שכתב הרמב"ן (בפסוק ב): והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו כמו שאמר 'כי מכבד יאכבד' (שמואל א' ב, ל). והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהיה אחד קודם לחברו, וכיבד את הנקדמים בדגלים בהקדמת ימים. אבל רצה להזכירם בשמם, ובפרט קרבניהם. ולהזכיר יומו של כל אחד, לא די שיזכיר וכיבד הראשון בלבד. 'זה קרבן נחשון בן עמינדב' ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה זה קיצור בכבוד האחרים, ולכך אחרי זה חזר וכללם ביחד להגיד שכולם שקולים בפניו יתברך. נוראים הדברים למתבונן, עד לאיזה עומק מגיע התייחסותה של התורה, ועד כמה חסה היא לכבודו של האדם. מעתה פשוט שחייב אדם להפליג בכבוד חברו עד כדי מסירות, ולא רק בדברים הגלויים, אלא אף במה שטמון בו תחושת בזיון, ולו הקלה ביותר! בנוסף לכך, מוטלת על האדם החובה לתור אחרי עצות ותחבולות כיצד יוכל להגביר את כבוד חברו (להתעדן בהאבתך).

חייב אדם לברך ק' ברכות בכל יום

בַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מִלֵּאָה קִטְרֵת (ז"י)

בגמ' (חולין פ"ז). איתא: מעשה באחד ששחט, וקדם חבירו וכיסה, וחייבו רבן גמליאל ליתן לו י' זהובים. (ופרש"י: מפני שהפסידו שכר). איבעיא להו, שכר מצוה, או שכר ברכה, למאי נפקא מינה, לברכת המזון אי אמרת שכר מצוה אחת היא, ואי אמרת שכר ברכה הוויין 40 (רש"י: ברכת המזון, ד' ברכות הן, ואיכא 40 זהובים, ואי בתר מצוה אזלת, כולוהו חדא מצוה היא) ומסקנת הגמ' דכוס של ברכה שווה 40 זהובים. ונמצא דשכר ברכה היא 10 זהובים. והנה תקנת דוד המלך לברך מאה ברכות בכל יום (כמובא בטור שו"ע או"ח סי' מ"ו): השיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, דוד המלך תיקן מאה ברכות, דכתיב (שמואל ב' כ"ג א) 'נאום הגבר הוקם על'. תיבת 'על' בגימטריא: מאה, כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה היו מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן להם לישראל ק' ברכות. ובגמ' (מנחות מ"ג): תניא, רבי מאיר אומר, חייב אדם לברך ק' ברכות בכל יום, שנאמר (דברים י"ב) 'עתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל מעמך' אל תקרי 'מה' אלא 'מאה'. ורבינו אפרים פירש המקרא קודש שלפנינו: 'קף' בגימטריא: מאה, רמז למאה ברכות, 'אחת' - כל אחת מאותם מאה ברכות, שווה 'עשרה זהב', וכן הוא בבעלי התוס' בפרשתנו

האם מותר לבעל אולם להורות בשבת לפועל גוי שבמוצאי שבת ינקה את האולם?

'אמירה לגוי' בשבת לעשות מלאכה, אסורה. והסמיכו חכמים איסור זה על לשון הכתוב: "כָּל מְלָאכָה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם", שלא נאמר: 'לא תעשה', כדי לרמז שאפילו על ידי אחרים לא יעשה, והיינו על ידי גוי.

וטעם האיסור - יש אומרים, שהוא כדי שלא יבואו להקל באיסורי השבת. ויש אומרים, שהטעם הוא כדברי חכמינו ז"ל על הכתוב: "וְקָרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנִי... וְכַבְדְּתָהּ מְעֻשׂוֹת דְרָכֶיךָ וַיְבַר דְבָרְךָ" - "שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול", ומשום כך אסור לומר לגוי בשבת אף לעשות מלאכה לאחר

השבת; או מטעם שהגוי נחשב כשליחו של ישראל, ומשום כך אסור לומר לגוי אף בערב שבת שיעשה מלאכה בשבת. ואף כשעושה הגוי מלאכה מעצמו עבור הישראל, צריך למחות בידו, כדי שלא יחשדוהו שהגוי עושה כן בשליחותו; ואיסורים דרבנן של שבת, חמורים הם מאוד, ולכן הם אסורים [גם] במקום החשד. ואם גוי עושה עבור יהודי מלאכה בקבלנות, ומחליט מעצמו לעשותה בשבת - אם אינו עושה זאת בבית ישראל, אלא בביתו, והישראל אינו רואהו - אינו צריך לגשת לביתו ולמחות בידו.

יהודי שיש בבעלותו מכונת משקאות - האם צריך להשביתן בשבת?

חכמינו ז"ל גזרו שלא לקבל שכר עבור פעולה הנעשית בשבת, מוחש שיבואו לידי מקח וממכר. ואף אם גוי מביא מעצמו דמי 'שכר שבת' ליהודי, אסור לקבלו. ואם עבר היהודי וקיבלם - יש שמתירים להשתמש בהם, אך ספק אם הלכה כדעתם. ובמקרה שהקמנוענות מנטילת 'שכר שבת' כרוכה בהפסד כספי משמעותי, מותר ליטול שכר שבת. ולצורך מצוה - נחלקו הפוסקים אם מותר ליטול שכר שבת, ונהגו להקל.

ומכונה לרכישה עצמית של משקאות, מיני מתיקה וכדומה, המוצבת במקום שגויים משתמשים בה בשבת - יש אומרים, שרווחי השבת נחשבים כשכר שבת; ויש אומרים, שמאחר והתשלום אינו עבור הפעולה הנעשית בשבת, אלא עבור המוצר, אין זה נחשב לשכר שבת, והרווחים מותרים.

ומכירת נכס מניב רווחים לגוי בכל ערב שבת, מותרת, ואין דמי המכירה נחשבים לשכר שבת, משום שאיסור שכר שבת אינו אמור אלא בשכירות, ולא במכירה. אך הורו פוסקי זמננו שאין לנהוג כן, משום שהדבר נחשב כפירצה, וגם פעמים שהמכירה היא רק 'הערמה', ואינה נעשית כדין. ובכל מקרה שאסור להשכיר לגוי משום 'מראית העין' [ראה שו"ע רמג-רמד], אסור גם למכור לו לשבתות.

מדוע אסור להעסיק גוי בשבת בעבודה בנייה בקבלנות? ומה מסופר על אדם שנבנה את ביתו בקבלנות בשבת?

מותר ליהודי להעסיק גוי בעבודה מסוימת בקבלנות, דהיינו שהם קובעים ביניהם שהמעביד ישלם לעובד הגוי סכום מסוים עבור כל העבודה, ללא יחס למשך זמן העבודה, גם אם הגוי עובד בשבת. וטעם הדבר, משום שהעבודה מוטלת על הגוי, והוא זה שבוחר לעבוד בשבת, ומצידו של היהודי אין כל ענין שיעשה זאת דווקא בשבת. ואמנם, אסור לסכם עם הגוי במפורש שיעבוד גם בשבת, משום שאז הוא נחשב כשליחו של היהודי לעבוד בשבת, ו'אמירה לגוי' לעשות מלאכה בשבת, אסורה מדרבנן.

במה דברים אמורים? בעבודה ב'תלוש', כלומר בדבר שאינו מחובר לקרקע, אשר בדרך כלל נעשית בצניעה, ולא מתפרסמת זהות הבעלים המעסיק את הקבלן. והיא מותרת גם אם במקרה היא נעשית בפרהסיה. אולם, בעבודה ב'מחובר לקרקע', כגון בניית בנין, אסור לאפשר לגוי לעבוד בשבת גם אם מדובר בקבלנות, משום 'מראית העין', כלומר, שבעבודה כזו, הואיל ובדרך כלל היא נעשית בפרהסיה, מתפרסמת זהות הבעלים, והרואים את הגוי עובד בשבת עבור יהודי, 'יחשדוהו ששָׁכְרוּ כשכיר יום לעבוד בשבת, ועבר על איסור 'אמירה לגוי'.
אסור זה, משום 'מראית העין', הוא רק כאשר עבודת הקבלן מתבצעת בתוך 'תחום שבת' למקום שדרים בו יהודים - ולו יהודי אחד - שאז יש לחשוש שיהודי כלשהו יעבור בשבת בסמוך למקום העבודה, ויחשוד כי היהודי המעביד עבר על איסור 'אמירה לגוי'. אולם, כאשר העבודה מתבצעת במרחק של יותר מתחום שבת ממקום מגורים של יהודים, כגון באזור תעשייה מרוחק - מותר הדבר.

ונחלקו הפוסקים בנוגע למקרה שבו ידוע כי מנהגו של יהודי זה שעבורו מתבצעת העבודה לשכור רק פועל קבלן, ולא שכירי יום; וכן בנוגע למקום שבו נוהגים כולם לשכור לעבודה זו קבלנים בלבד: יש שמתירים, שהרי אין חשש שיחשדוהו; ויש שאוסרים, מחשש כי מאחר והזוהר בעלי העבודה מפורסמת, וכולם רואים שיהודי מעסיק פועל גוי בשבת, יבואו להקל ולהעסיק פועל בשבת גם כשכיר יום. ולהלכה - יש להחמיר. ורבותינו ז"ל סיפרו על אדם ששכר גוי לבנות בית בקרקע שלו, בקבלנות, והגוי בנה בשבת, ותושבי המקום היהודים התרעמו על כך, אך הוא לא התייחס לדבריהם, ובתוך זמן קצר הופקעה הקרקע מרשותו.

בית שנבנה בשבת על ידי יהודים חילונים - האם מותר לגור בו? באיזה מקרה אסור לאדם מסוים לגור בבית מסוים לעולם?

בית שנבנה בשבת על ידי גוי, בקבלנות האסורה משום 'מראית העין' - לדעת השולחן ערוך, ראוי להחמיר שלא להיכנס לתוכו לעולם, ולא דווקא מי שנבנה הבית עבורו, אלא כל אדם. ודברים אלו אמורים אף במקרה שרק חלק מהבית נבנה בשבת, ורובו נבנה בימות החול; משום שזהו קנס על כך שהבית נבנה בשבת, ולא שייך בענין זה 'ביטול ברוב'. אולם, מותר לכתחילה למכור את הבית לגוי, ולהשתמש בתמורתו. ויש אומרים, שמותר לכתחילה לדור בבית זה, ואף למי שהבית נבנה עבורו. ובית שנבנה על ידי קבלן יהודי בשבת, רח"ל - יש אומרים, שאף לדעת החולקים הנ"ל, יש להחמיר שלא להשתמש בו לעולם; ויש אומרים, שדינו כבית שנבנה על ידי גוי.

ויהודי ששכר פועלים גויים כשכירי יום לבנות עבורו בית, ועבדו גם בשבת - היות ובאופן זה האיסור להעסיקם חמור יותר מאשר בקבלנות - משום איסור 'אמירה לגוי' - אסור ליהודי שהבית נבנה הבית עבורו לדור בו לעולם; ויש אומרים, שמותר לו לגור בו לאחר 'כדי שיעשו', כלומר, לאחר שיחלף בימות החול זמן כמידת הזמן שהפועלים עבדו בשבת. ולאחרים - לכל הדעות מותר לדור בבית לאחר 'כדי שיעשו'. וראוי לכל אדם שלא לדור בבית זה לעולם, משום שנבנה באיסור; אך למי שמותר מעיקר הדין לדור בו, מותר לכתחילה למוכרו ולהשתמש בתמורתו. וכאשר בעל הבית שכר קבלן יהודי, והתנה עמו שלא יבנו בשבת, והלה העסיק שכירי יום גויים בשבת, לכל הדעות אין איסורו של בעל הבית לדור בבית חמור יותר משל אחרים.

ויהודי ששכר גוי קבלן, והתנה עמו מראש שלא יעבוד בשבת באופן האסור משום 'מראית העין', והגוי עובר על התנאי ועובד בשבת - יש אומרים, שהיהודי אינו מחויב למחות בידו. ורבים חולקים על כך, מטעם שהרואים אינם מודעים לכך שהתנה עמו מראש, ועדיין קיים חשש 'מראית העין'. ולכן, צריך למחות בידו ולהשתדל למונעו מלעבוד, אך אין חובה לשלם לו כדי שיפסיק מעבודתו. אולם, אם לא התנה עמו מראש שלא יעבוד בשבת, יתכן שצריך אף לשלם לו כדי שיפסיק מעבודתו. ומעשה היה, ביהודי ששילם סכום גדול כדי להניא את הגוי מלבנות את ביתו בשבת, וברבות הימים פרצה שריפה במקום, ובהגיע האש בסמוך לביתו, התהפך כיוון הרוח וביתו ניצל.

הַמְדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

באותה העת, קיבל אבא על עצמו תענית דיבור בשבת. לימים שאלתי אותו למה הוא בחר דווקא בתענית דיבור, והשיב לי שזה היה בשבת ואי אפשר לקבל תענית של מניעת אכילה ושתייה, אבל תענית דיבור מותר לעשות בשבת, ולכן הוא קיבל על עצמו תענית דיבור

ראש ישיבת 'תורה אור' הגאון רבי שמחה שיינברג שליט"א,
על התענית דיבור בשבתות של אביו מרן הגר"פ שיינברג זצ"ל

בעיקר, אבא היה מקשיב, והאווירה היתה מאוד טובה ונעימה. באופן כללי הוא לא היה מרבה בשיחה, בוודאי לא שיחה בטלה, גם בחגים, כשהוא לא היה בתענית דיבור, הוא מיעט לדבר בשעה שישבנו סביב השולחן.

"בכלל, לא היה דבר כזה שאבא יושב ליד השולחן ואין לו ספר לציודו. בדרך כלל היה זה 'משנה ברורה', ופעמים רבות היה מעיין בספר 'מקדש דוד'. ספרו של אבא, 'אמרי חיים', יצא מהעיין המתמיד שלו ב'מקדש דוד'.

"הוא היה שר זמירות, היה לו קול מאוד נעים, במיוחד חרוט בזיכרוני הניגון שהיה שר על הפיוט 'יום זה לישראל אורה ושמחה', כמדומני שהוא למד את הניגון הזה מחמיו, הסבא רבי יעקב דוד הרמן זצ"ל, שעליו התחבר הספר הנודע 'הכל לאדון הכל'".

• **האם הוא היה דורש גם מהילדים לומר 'דבר תורה' בשולחן שבת?**

"לא. אני הייתי בן יחיד, לצד חמש בנות, והוא לא חייב אותי לומר דבר תורה. הוא בכלל לא היה אדם שמפעיל לחץ על אחרים, גם לא על הילדים שלו. הכל אצלו היה בנעימות ובשמחה, והאמת שכבר כשהייתי בן 12 וחצי, הוא שלח אותי ללמוד בישיבת טעלו, ומאז כמעט לא הייתי בבית, הייתי חוזר רק לחגים, וכל שבתות השנה הייתי בישיבה, כך במשך חמש שנים".

אבא זצ"ל, היה נוהג תענית דיבור מדי שבת בשבתו, ומעשה שהיה כך היה, שאחותי הרבנית רוזנגרטן שתחי', היתה ילדה קטנה, אני חושב שעוד לא נולדתי אז, היא היתה חולה מאוד והיה מצב של סכנה גדולה לחייה, באותם ימים עוד לא היתה אנטיביוטיקה, והדבר היחיד שיכלו לעשות זה להתפלל לרופא כל בשר שירפא את החולה.

"באותה העת, קיבל אבא על עצמו תענית דיבור בשבת. לימים שאלתי אותו למה הוא בחר דווקא בתענית דיבור, והשיב לי שזה היה בשבת ואי אפשר לקבל תענית של מניעת אכילה ושתייה, אבל תענית דיבור מותר לעשות בשבת, ולכן הוא קיבל על עצמו תענית דיבור, ומאז הוא החליט להמשיך את המנהג הזה כל ימי חייו, הוא לא היה מדבר בשבתות ובימי כיפור, אבל בחגים אחרים, אם חלו בימות החול, הוא לא היה מונע את עצמו מלדבר.

"אמרתי פעם באחת השמחות במשפחתה של אחותי שתחי', שאני חושב שהעובדה שהיא היתה הגורם לתענית דיבור שקיבל אבא על עצמו, עמדה לה ולזרעה אחריה, ואפשר לראות שהיא זכתה לילדים ונכדים טובים באופן מיוחד, ולפי דעתי גם זה גרם לכך".

• **איך התנהל כך שולחן שבת, כשאבא לא מדבר מילה???**
"הוא היה מומחה גדול בלהשרות אווירה טובה, ולא היה צריך לדבר כדי שזה יקרה... הוא היה אומר ווארט, ואמא היתה מדברת